

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

OK 80-985

DE

GEHEEL VERNIEUWDE EN VERBETERDE
T R A P DER **J E U G D**,

*Of Naauwkeurige en Bevattelijke Grondleg-
ger der Nederduitsche*

OPPLEEKSCHRIJF EN
T A A L - K U N S T;

liet alleen naar de eenvoudige vatbaarheid en het aangroeiend begrip der Leerlingen, van het A, B, C af, tot eene volkomene kennis in het spellen en lezen ingerigt; maar ook zeer nuttig en noodzakelijk voor Ouders, die geene gelegenheid noch het vermogen hebben, om huone Kinderen ter School te zenden.

ort en klaar, tot algemeen Huis- en School-
gebruik, opgesteld

DOOR

VASTRAAN GRAMER.

in leven, Hoog- en Nederduitsch Schoolhouder te ARNHEM.

IEUWE, VERBETERDE UITGAVE, INGERIGT NAAR DE
SPELLING BIJ HET STAATS-BEWIND DER BATAAF-
SCHE REPUBLIEK OP DEN 18. DECEMBER 1804
AANGENOMEN EN BEKRACHTIGD.

NIJKERK, I. J. MALGA. 1862.

RECEIVED
October 10
1900

Duitsch Kapitaal A/ B/ C.

A B C D E F G H I K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z.

Duitsch Gemeen A/ B/ C.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t
u v w x y z. ſt ſſ ſſ ſſ ſſ ſſ.

Romeinsch Kapitaal A, B, C.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q
R S T U V W X Y Z. Æ.

Romeinsch Gemeen A, B, C.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u
v w x y z. æ œ & &c.

Curcijsch Kapitaal A, B, C.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R
S T U V W X Y Z.

Curcijsch Gemeen A, B, C.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v
w x y z.

Capitaal nieuw Schryf- A, B, C.

A B C D E F G H I K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z.

Gemeen nieuw Schrijf- A, B, C.

a. b. c. d. e. f. g. h. i. j. k. l. m. n. o. p. q. r.
s. t. u. v. w. x. y. z.

Capitaal oud Schrijf- A, B, C.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S
T U V W X Y Z.

Gemeen oud Schrijf- A, B, C.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s
t u v w x y z.

C, Q, X en Y zijn vreemde Letters, en worden ook alleen maar in vreemde woorden gebruik t.

E E R S T E T R A P.

Woorden en Lettergrepen van twee Letters, uitgaande naar den klank van de vijf Zelfklinkers of Vocalen, a, e, i, o, en u.

1. Les.

Ba	be	bi	bo	bu
Cu	co	ci	ce	ca
Da	de	di	do	du
Fu	fo	fi	fe	fa
Ga	ge	gi	go	gu
Hu	ho	hi	he	ha
Ja	je	ji	jo	ju
Ku	ko	ki	ke	ka
La	le	li	lo	lu
Mu	mo	mi	me	ma

2. Les.

Na	ne	ni	no	nu
Pu	po	pi	pe	pa
Ra	re	ri	ro	ra
Su	so	si	se	sa
Ta	te	ti	to	tu
Vu	vo	vi	ve	va
Wa	we	wi	wo	wu
Xu	xo	xi	xe	xa
Za	ze	zi	zo	zu

Woorden en Lettergrepen van twee Letters, waar in de Klinkers voorgeaan.

3. Les.

Ab	eb	ib	ob	ub	am	em	im	om	um
uc	oc	ic	ec	oc	un	on	in	en	an
ad	ed	id	od	ud	ab	eb	ib	ob	ub
uf	of	if	ef	af	ur	or	ir	er	ar
ag	eg	ig	og	ug	as	es	is	os	us
uk	ok	ik	ek	ak	ut	ot	it	et	at
al	el	il	ol	ul					

Woorden en Lettergrepen van drie Letters.

4. Les.

Bla	ble	bli	blo	blu	Sla	fle	fli	flo	flu
Clu	clo	cli	cle	clu	Smu	fmo	fmi	fme	fma
Dra	dre	dri	dro	dru	Sna	fne	fni	fno	fnu
Flu	flo	fli	fle	flu	Spu	fpo	fpi	fpe	fpa
Gla	gle	gli	glo	glu	Tra	tre	tri	tro	tru
Klu	klo	kli	klo	klu	Vru	vro	vri	vre	vra
Pla	ple	pli	plo	plu	Wra	wre	wri	wro	wru
Pro	pro	pri	pre	pra					

Gelijklopende uitgangen van meest al de Woorden van ééne Lettergreep, die met (a) en (aa) gespeld worden, door welke klankherhaling een leerling veel gemakkelijker het spellen zal kunnen ingeprent worden.

De uitgang op (a) zelve is reeds genoegzaam gezien; dus gaan wij over tot de overige Letters van 't A, B, C, en wel naar orde van hetzelfde.

5. Les.

Uitgang op ad en at, als van éénen klank.

bad	glad	mat	prat	fpad	wrat
blad	grat	nat	rad en	ftad	zat
brat	had	pad	rat	vat	enz.
dat	kat	plad	fchat	wat	

Uitgang op af en aft.

baf	draf	graf	laf	fchaf	baf	draft
blaf	gaf	kaf	ftaf	ftraf	blaf	fchaft

Uitgang op ag, agt en acht.

bag	plag	bragt	lacht	plagt	tracht	zacht
dag	rag	gracht	magt	pracht	vacht	enz.
lag	vlag	jagt	nacht	fchacht	vragt	
mæg	zag	kracht	pacht	fsmacht	wacht	

6. Les.

Uitgang op ak en akt.

bak	jak	pak	knak	vak	zwak	pakt
brak	krak	rak	fprak	vlak	bakt	zakt
dak	lak	ftak	ftrak	wrak	hakt	enz.
hak	mak	fmak	tak	zak	lakt	

Uitgang met al, enz.

bal	māl	wal	balk	hals	ge	mald
dal	ftal	zal	fpalk	mals		ftald
gal	tal	galg	talk	balkt	ver	gald
hal	val	balk	valk			valt

7. Les.

Uitgang op am, amd, ambt en ampt.

dam	nam	ram	zwam	ge	ge	kramd	ambt
ham	lam	ftam	damd			framd	
kam	kwam	tam	kamd			vlamd	

Uitgang op an, and, ant, ans, anst en angst.

ban	brand	want	trans	
dan	hand	zand	ge	danst
jan	land	ge-zant		kranst
kan	mand	kant	ver	glanst
man	pand	ba-lans		ſchanst
pan	rand	dans		angst
ſpan	tand	glans		langst
van	ftand	krans		vangst
band	wand	mand		

8. Les.

Uitgang op ap en apt.

grap	krap	fap	flap	ge	ſnap	be-trapt
kap	lap	ſchap	ftap		lapt	
klap	pap	ſchrap	trap		ſnapt	

Uitgang op ar, ark, ard of art, arm, armd, arst.

bar	ark	kwart	arm	ge-karnd
kar	bark	ſmart	darm	
nar	hark	tart	warm	enz.
ſchar.	park	be-nard	al-arm	
ftar	hard en	ge-fard	er-barm	
bar	bart	ver-ward	ver-armd	

Uitgang op as en ast.

das	pas	gast	plast
glas	plas	past	tast
gras	ras	kast	vast
jas	tas	last	wast
kas	vlas	mast	enz.
las	was	past	

Uitgang op auw, auwd, aauw, aauwd en auwt.

dauw	kaauw	raauw	be-naauwd
ge-dauwd	naauw	gaauw	kauwt.

9. Les.

Uitgangen van gelijkkluidende Woorden en Lettergrepen, die met an gespeld en dus lang uitgesproken worden.

Uitgang op aad en aat, als van eenen klank.

braad	graad	smaad	zaad	graat	maat	staat
daad	kwaad	ge-waad	baat	haat	plaat	straat
draad	raad	naad	gaat	laat	praat	vraat

Uitgang op aaf, aafd en aaft.

braaf	laaf	flaaf	ge-laafd	flaaft
draaf	raaf	ftaaf	draaft	ftaaft
graaf	fchaaf	be-fchaafd	graaft	

Uitgang op aag, aagd en aagt.

daag	klaag	taag	ge	draagt	waagt
draag	kraag	plaag		haagt	zaagt
graag	laag	zaag		klaagt	enz.
haag	maag	ge	{	plaagt	
jaag	ftaag			jaagd	vraagt
		daagd			

10. Les.

Uitgang op aak en aakt.

aak	laak	ftaak	haakt	ge	ge-fmaakt
baak	maak	taak	kraakt		ge-ftaakt
blaak	naak	vaak	laakt		ge-wraakt
braak	kwaak	waak			maakt
draak	raak	wraak	naakt		be-waakt
haak	fchaak	zaak	kwaakt		ver-zaakt.
kaak	fmaak	blaakt	raakt		
kraak	fnaak	braakt	fchaakt		

Uitgang op aal, aald, of aalt.

aal	dwaal	paal	vaal	ge	praalt taalt	
baal	haal	praal	waal			draald
daal	kaal	kwaal	zaal			
draal	maal	taal	ge-daald			baald
				paalt		

11. Les.

Uitgang op aam, aamd, enz.

aam	praam	be-faamd	be	ge-vaamd. enz.
blaam	raam	ge-naamd		
zaam	fchraam	raamd		
kraam	vaam	fchaamd		

Uitgang op aan, aand, enz.

aan	gaan	ftaan	ge	zaan
baan	haan	fpaan		zwaan
blaan	laan	taan		ge-baand
ge-daan	maan	traan		enz.
daan	paan	vaan		
draan	raan	waan		

Uitgang op aap en aapt.

aap	jaap	raap	floop	ge	gaapt raapt.
gaap	paap	fchaap	floop		

12. Les.

Uitgang op aar, aard en aas.

aar	jaar	schaar	aard	ge	klaard	jaars									
baar	klaar	snaar	daard				ver	spaard	paars						
blaar	maar	sbaar	be							jaard	jaard	raars			
daar	naar	staar											waard	maard	vaars
gaar	paar	vaar													
haar	raar	waar	ge-paard	kaars											

Uitgang op aas, aasd, aast, enz.

aas	gaas	maas	dwaas	ver	glaast	naast		
baas	haas	ge-raas	ver-baasd				haast	raast.
blaas	kaas	vaas						

Uitgang op aauw, enz.

grauw, klaauw, naauw, paauw, raauw.

Uitgang op aai, enz.

baai	kraai	waai	ge	kraaid	ge	waaid		
draai	paai	zwaai					maaid	zaaid
fraai	taai	ge-draaid						

Ziet daar, meest al de uitgangen, die bij de Letter a en aa voorkomen. Op dezen voet zullen wij ook voortgaan met de andere Vocalen of Zelfklinkers; doch ons nu nog eerst een weinig ophouden met de korte en lange uitspraak van a en aa, wanneer die op een' Medeklinker neerkomt, gelijk in den eersten druk breeder is vogesteld; doch dat evenwel nu onnoodig is, om dat zulks hier reeds in de gelijkkluidende woorden, duidelijk genoeg, anders gezien en geleerd kan worden.

13. Les.

a kort	aa lang	a	aa	a	aa
al	aal	schal	schaal	zwan	zwaan
dal	daal	tal	taal	man	maan
hal	haal	val	vaal	bat	baat
kal	kaal	wal	waal	gat	gaat
pal	paal	zal	zaal	stad	staat

Hier zullen wij nu te gelijk de korte en lange uitspraak van e en ee, o en oo, u en uu, laten volgen, wanneer die mede op een' medeklinker nederkomen; doch ook maar weinige woorden tot een voorbeeld nemen, dewijl bij de gelijkkluidende woorden, even als bij de Letter a, zulks klaar genoeg geleerd en uitgebreid zal worden: alles om de Leerlingen maar te gewennen aan de uitspraak, naardien het zoo zeer van het geringe oordeel der kinderen niet afhangt, en de reden nader wordt betoogd.

<i>kort</i>	<i>lang</i>	e	ee	e	ee	e	ee
bek	beek	heft	heeft	pen	peen	tred	treed
rel	reel	het	heet	kwel	kweel	vel	veel
del	deel	ker	keer	rep	reep	wek	week
elst	eelst	leg	leeg	fcheld	fcheeld	west	weest
fest	feest	men	meen	fmet	fmeet	zwem	zweem
geld	geeld	net	neet	ftelt	fteelt	zwet	zweet

Met o en oo.

blos	bloos	los	loos	fchok	fchook	wond	woond
dof	doof	mor	moor	ftort	ftoort	zog	zoog
God	good	not	noot	ftrop	ftroopt	zon	zoon
hol	hool	pogt	poogt	togt	toogt		
kok	kook	ros	roos	vorst	voorst		

Met u en uu.

buk	buuk	hur	huur	tur	tuur
bur	buur	hulp	huurd	vul	vuul
burg	buurt	lur	luur	vul	vuurt
dut	duurt	mur	muur	zur	zuur
gur	guur	schur	schuur		

Van den zelfklinker i, welke niet verdubbeld kan worden, zullen wij op zijne plaats nader spreken, en nu overgaan tot de E.

14. Les.

Letter E.

Uitgang op eb, ebt, ed, et, ee, eed, en eef.

heb	met	wet	beet	kleet	fmeed
web	net	zet	breed	kneed	fneed
ebt	red	thee	deed	kreet	fpeet
hebt	fled	twee	eed <i>en</i>	leet	fpleet
bed	fmet	vee	eet	meet	weet
het	tred	wee	heet	neet	wreed
lek	vet	zee	keet	reet	zweet
let					

Uitgang op eef, eefd en eeft.

beef	keef	fcheef	weef	beeft	kreeft	ge {	streefd
dreef	leef	fteef	zeef	geeft	leeft		weefd
geef	neef	teef	zweefd	kleeft			zweefd

15. Les.

Uitgang op eeg en eegt.

deeg	reeg	weeg	kreegt	veegt	zweegt
kreeg	fteeg	zeeg	leegt	weegt	<i>enz.</i>
leeg	veeg	zweeg	reegt	zeegt	

Uitgang op eek en eekt.

eek	breek	kweek	week	bleekt	fmeekt	wreekt
beek	kreek	fmeek	wreek	breekt	fpreekt	be-zweekt
breek	leek	fpreek	zweek	preekt	fsteekt	<i>enz.</i>
bleek	preek	fsteek	eekt	kweekt	weekt	

Uitgang op eel, eeld en eelt.

eel	keel	fsteel	beeld	ge {	fcheeld	eelt
deel	meel	fstreel	beeld		fpeeld	fsteelt.
geel	fcheel	teel	ge { keeld		fstreeld	
heel	fspeel	veel	kweeld			

Uitgang op eem en eemt.

leem, neem, zeem, neemt, teemt.

16. Les.

Uitgang op een , eend en eent.

been	kleen	peen	speen	ver	zeen	ge	{ speend meend steent
een	leen	reen	steen		leend		
geen	meen	scheen	veen		kleend		
heen	neen	fleen	ween				

Uitgang op eep en eept.

keep	neep	fleep	zeep	neept	ge	{ ftreept. zweept.
leep	ftreep	reep	zweep	fleept		

Uitgang op eer en eerd.

beer	keer	smeer	veer	be	{ zweerd geerd keerd	ge	{ leerd smeerd
geer	leer	speer	zeer				
heer	meer	weer					

Uitgang op ees, eesch en eest.

lees	rees	wees	feest	leest	weest.
pees	prees	heesch	geest	meest	

Uitgang op eeuw.

eeuw , leeuw , schreeuw , sneeuw , spreekw , weeuw.

17. Les.

Uitgang op eg , echt , egt , ek , ekt , el en eld.

leg	blek	spekt	be-gekt	el	stel	{ held geweld veld kweld { scheld ge { speld veld
weg	gek	be-stek	ge-dekt	fel	tel	
zeg	hek	trek	ge-lekt	hel	vel	
hecht	lek	vlek	ge-rekt	kwel	wel	
legt	nek	vrek	ge-vlekt	schel	ge-zel	
zegt	dek	wek	ge-wekt	fnel	zwel	
bek	rek	be-dekt	bel	fpel	geld	

Uitgang op elk, elm, elp, els en elsch.

elk	melk	helm	help	pels
kelk	welk	schelm	schelp	pelsch

Uitgang op em en emd.

hem, klem, stem, strem, hemd, ge-klemd, ge-stemd, gestremd.

Uitgang op en, end en ent.

ben	en	ken	pen	ten	ge	kent	rent
den	hen	men	ren	wen			

Uitgang op ep, ept, er, ert, erd, erg, erk, erm, ern.

rep	schept	smert	verg	sterk	berm	kern
schep	ver	werd	kerk	werk	scherm	enz.
fnep	ster	erg	merk	zerk	zwerm	
rept	hert	dwerg	perk	zwerk	bern	

Uitgang op es en est.

bes	les	zes	gest	mest	pest	vest
des	mes	best	lest	nest	rest	west.

De tweeklanken ei, eu, ae, oe, en alle overigen, zullen wij ieder opzettelijk bij elkander plaatsen, en gaan nu over tot de letter I.

18. *Les.**Uitgang op id en it.*

bid, smid, dit, git, pit, spit, wit, zit.

Deze letter, kort in de uitspraak zijnde, wordt lang gemaakt door bijvoeging van e, gelijk zulks in de volgende woorden te zien is:

Uitgang van bijna al de woorden met ie.

die	griek	fielt	riep	flier	lies
wie	kriek	hield	fchiet	tier	nies
zie	piek	priem	fliiep	vier	fpies
riet	riek	riem	bier	wier	vlies
brief	wiek	bien	dier	zier	vries
dief	ziek	dien	gier	giert	wies
grief	piekt	lien	hier	piert	giet
hief	riekt	tien	lier	tierd	biet
lief	hiel	vlien	mier	vierd	liet
wieg	kiel	wien	nier	wierd	niet
liegt	viel	zien	pier	bies	riet
vliegt	wiel	diep	fchier	dies	vliet
driegt	ziel	liep	fpier	kies	

19. *Les.*

Uitgang der woorden in if, ift, icht, ig, igt, ik, ikt, il, ild, im, in, ind, ip, is, isch.

gif	rigt	ge-bikt	ver-fpild	ge-zind
rif	fchicht	likt	ge {	kip
drift	fticht	fchikt		ftild
gift	wigt	fchrikt	wild	lip
fchrift	zigt	zwikt	kim	fchip
fticht	bik	bril	fchim	flip
zigt	blik	gil	wim	fnip
ligt	dik	pil	min	ftip
zicht	lik	ril	spin	dis
dicht	mik	fchil	tin	gis
jicht	pik	fpil	win	lis
licht	fchik	ftil	zin	wis
ligt	fchrik	vil	be-mind	visch
nicht	wrik	wil	vind	enz.
pligt	zwik	fchild	wind	

20. Les.

Woorden met de Letter O.

Van eenen doffen klank.

dof	vol	kom	pon	schopt
mof	wol	krom	ton	bons
pof	bom	mom	won	dons
pocht	brom	om	zon	ons
bok	dem	fom	op	bos
bol	gom	bron	pop	bosch
dol	hom	kon	schop	enz.

21. Les.

Woorden met Letter O.

Van eenen harden klank.

dok	rok	kop	form	los
doch	schok	top	stom	mos
noch	flok	strop	worm	ros
toch	ftok	dopt	dorp	vos
god	wrok	fopt	florp	klos
hof	fokt	dor	worp	kost
grof	lokt	schor	schors	lost
lof	schok	fnor	dorsch	post
dog	ftokt	tor	norsch	rost
nog	wrokt	berd	torsch	lot
rog	bol	word	fort	mot
togt	hol	korf	gort	rot
fok	mol	storf	hort	schot
hok	rol	worf	kort	flot
klok	tol	zworf	lort	spot
kok	dop	borg	port	rot.
lok	fop	worg	schort	
pok	hop	zorg	sport	

Woorden met oo.

22. Les.

hood	ver-hoogd
brood	moogt
dood	poogt
lood	zoogt
nood	dook
rood	kook
fnood	rook
doof	fmook
kloof	fpook
loof	ftook
roof	ftrook
schoof	fmookt
floof	ftoekt
fnooft	doof
ftoof	kool
dooft	pool
hoofd	fchool
klooft	zool
looft	ver { doold
rooft	zoold
flooft	boom
ftooft	droom
boog	loom
hoog	oom
koog	room
loog	fchroom
poog	ftroom
spoog	toom
toog	vroom
woog	zoom
zoog	droom
e-toogd	fchroomt

23. Les.

stroomt	spoor
boon	stoor
hoon	voor
koon	boort
kroon	hoort
loon	moord
fchoon	poort
troon	fmoord
toon	foort
woon	spoort
zoon	ftoort
hoont	voort
loont	woord
toont	boos
wont	doos
doop	hoos
hoop	koos
knoop	loos
koop	poos
kroop	roos
loop	hoost
ftroop	kroost
doopt	loost
hoopt	ge-roost
knoopt	bloot
loopt	goot
beer	groot
door	kloot
hoor	koot
koor	moot
moor	poot
fmoor	ftoot

24. Les.

Woorden met de Letter u.

met uu.

lub	mud	ruk	ful	kurk	buur
fchub	mug	ftuk	rund	fchurk	duur
kuch	rug	drukt	kunt	turk	huur
ducht	ftug	ge-lukt	mont	bus	muur
jucht	bug	rukt	punt	dus	puur
lucht	druk	brul	fchup	kus	fchuur
ge-rucht	kruk	gul	durf	lus	vuur
zucht	nuk	nul	turf	mus	zuur

25. Les.

Woorden met de Letter ij.

bij	wijd	dijk	lijm	zwijn	spijs
gij	zijd	lijk	rijm	zijn	wijs
hij	kijf	rijk	flijm	fchijnt	ijs
mij	lijf	wijk	zwijm	grijp	spijst
fnij	rijf	zwijk	lijmt	rijp	wijst
wij	ftijf	wijkt	rijmt	flijp	bijt
zij	vijf	bijl	lijn	trijp	mijt
lijd	wijf	mijl	mijn	grijpt	kwijt
mijd	krijg	ftijl	pijn	nijpt	fmijt
fnijd	vijg	vijl	rijn	flijpt	spijt
ftrijd	zwijgt	wijl	fchijn	grijs	vlijt
tijd	zijgt	vijlt	wijn	prijs	zijt

Dus hebben wij genoegzaam al de uitgangen en de meeste gelijkkluidende woorden voorgesteld. Wanneer nu een Leerling deze allen wel geleerd heeft, zal het hem weinig moeite kosten, om de woorden, uit meer dan ééne Lettergreep zamengesteld, te kunnen lezen. Maar wij hebben van de twee- en drie-klanken gesproken, van die opzettelijk, in het bijzonder, bijeen te plaatsen, waartoe wij thans zullen overgaan.

26. Les.

Diphthongen of Twee-klanken.

Een Tweeklank is een klank, die uit twee onderscheidene Klinkers is zamengesteld, zoo als *ae*, *au*, *ei*, *eu* enz.

Met ae spelde men eertijds.

Kaers, paerd, staert, waerd.

Tegenwoordig gebruiken wij hier voor de aa, en spellen.

Kaars, paard, staart, waard.

Dan hierover zullen wij op eene andere plaats nader spreken.

Met au.

dauw, kauw, lau-wer, paus, enz.

Met ei.

dweil	heil	peil	reis	zeid
eisch	klein	plein	schrei	zeil
geis	lei	rei	schreid	veil
heid	meid	rein	fteil	enz.

Met eu.

beuk	deur	heugt	jeugd	neus	reus
beul	fleur	heul	keur	peul	teug
beurs	geur	heup	keus	reuk	treur
deugd	geus	heus	leus		

Met ui

Men moet wel zorg dragen, om *eu* en *ui* niet onverschillig voor elkanderen te gebruiken, gelijk dit veeltijds geschiedt, naardien *eu* nooit den klank van *ui* aanneemt, dan in eenige eigen Naamwoorden, gelijk Eugenius, Euphrates, Euangelium, enz.

27. Les.

buig	gruis	kruim	luit	ruisch	struik
buik	guit	kruin	muil	ruit	struis
buk	huid	kruis	muis	schuif	tuig
bais	huig	kruit	muut	schuim	tuil
buit	huil	kuif	pluis	schuins	tuin
duif	huis	kuil	puin	fluikt	vuil
duig	juich	kuisch	pruim	fluip	vuist
duik	kluif	kuit	pruil	fluis	zuid
duim	kluit	luid	ruig	fluit	zuig
duin	kruid	luik	ruik	spruit	zuil
fluit	kruif	luim	ruil	spuit	zaim
fruit	kruik	luipt	ruim	stuif	zuip

28. Les.

ou wordt mede wel eens verkeerd als *oe* uitgesproken, leert dan hier nauwkeurig het onderscheid in deze woorden.

ou en oe.

bloed	foei	loe	schoen	voen
bloei	gloed	loer	floeg	voer
bloem	goed	moed	floep	voet
boef	groen	moei	fnoek	vloed
boek	groet	moes	fnoep	vloer
boel	groei	moet	fnoer	vloek
boen	hoef	noem	fpoed	vroeg
boer	hoeft	ploeg	fpoen	woel
boet	hoen	poel	fpoel	wroeg
broek	hoep	poen	fstoel	zoek
doet	hoest	poes	fstoep	zoel
doek	koek	roef	fstoet	zoen
boel	koel	roem	toef	zoet
doen	koen	roep	toen	zwoeg
droeg	kroeg	roest	voeg	zwoer
droes	kroes	roet	voel	<i>enz.</i>

29. Les.

Met ou.

bout	hout	oud	vouw
ge-bouwd	houw	be-rouwd	vrouw
brouwt	koud	fchouw	woud
douw	kous	ftout	zou
fout	mout	touw	zout
goud	mouw	trouw	enz.

Verlengde Tweeklanken.

Woorden met aai, aauw en eeuw.

baai	zaai	laauw	meeuw
draai	zwaai	maauw	fneeuw
fraai	blaauw	naauw	fpreeuw
kraai	flaauw	paauw	fchreeuw
naai	graauw	geeuw	fchreeuwt
taai	klaauw	leeuw	enz.

Met ooi.

dooi	looi	plooi
gooi	mooi	prooi
kooi	ooit	strooit

Drieklanken.

Woorden met oei en ieuw.

hoei	groeit	ge-roeid	nieuw
foei	moei	hieuwd	kieuw enz.

Deze laatsten, *oei* en *ieu*, worden Drieklanken genoemd, omdat daarin drie bijzondere klinkletters voorkomen.

Tot dus ver gaat mijn eerste, doch de moeilijkste, maar te gelijk ook de voornaamste Trap, welken ik in 29 Schoollesfen verdeeld heb.

Het is de eerste, om dat dezelve, na de kennis der Letteren van 't a, b, c, bijna den ganschen omvang van onze Nederduitsche taal uitmaakt.

De moeilijkste, om dat er niets moeilijker is, dan de Kinderen met het a, b, c en den grond der spelkunst wel bekend te maken.

De voornaamste, om dat deze Trap meest al de uitgangen onzer taal in zich bevat, en de regte spelling van ieder woord, daar men nu gemakkelijk het meervoud van kan maken, aanwijst.

T W E E D E T R A P.

Woorden van twee Lettergrepen volgens

het a, b, c.

Aard rijk	af breuk	am bacht	ap pel
acht baar	a ker	an gel	ar heid
ad der	ak ker	an ker	a rend

Men moet, vooral bij tijds, acht geven in de eerste, tweede of meerder Lettergrepen in 'het oog te leeren houden, welke lang of kort afgebroken en dus ook zoo uitgesproken moeten worden; dan wij zullen hier over nog eenige duidelijker onderscheidingen, op zijne plaats opgeven.

arm band
as punt
a vond
a zijn
a zuur

B

Baat zucht
ba den
bak huis
bal last
bar nen
bed den
beeld je
bees ten
be faamd
be gaafd
be haagd
be jaard
be kraasd
be kwaam
be leefd
be paald
be raad
be schaaft
be twist
beu gel
be waard
be zorgt
bid den
bin nen
bit ter
blan ken
blee ken
blij spel
blik fem
bloei jen

bloe men
blok ken
bo dem
boe del
bol werk
bon dig
bood schap
bot heid
brand merk
brief je
bui gen

C

Ce ment
cha os
eij fer
cim baal
ci pier
ci pres
cir kel
ci ter
ci troen

D

Da gen
da len
dam men
dap per
dar tel
deel baar
dein zen
dek ken
der tig
deug den
dich ter
dief je
dik wijls

dis tel
doch ter
doe ken
dol heid
door boord
doos je
doo ven
dor heid
dorsch vloer
draai jen
drank je
drie hoek
drij ven
drink bak
droef heid
dron ken
droog te
druiven
dub bel
duit scher
du kaat
dun ner
dur ven
duur zaam
dwaas heid
dwarl wind
dwin gen

E

Echt breuk
e del
ee den
een dragt
eer ambt
eet zaal
eeu wig
ef fen

ei gen
ek ster
el ders
em mer
en gel
erf deel
ern ftig
e ten
et ter
eu vel
e ven
e zel

F

Fa bel
fak kel
feest dag
fel heid
fier heid
flaauw heid
flam bouw
flesch je
flu weel
fon tein
fraai heid
fransch man
fran fijn
fre gat
frisch heid
fruit boom

G

Gaaf heid
gaap ster
gaar der
gaauw dief
gaf fel

ga lei
 gang pad
 ga pen
 ga ren
 gar naal
 gast heer
 ga ven
 ge acht
 ge baard
 ge bed
 ge bekt
 ge belgd
 ge beurd
 ge bied
 ge bluscht
 ge bod
 ge bootst
 ge bouw
 ge brand
 ge bruik
 ge brul
 ge daan
 ge deeld
 ge dekt
 ge dempt
 ge dicht
 ge ding
 ge doemd
 ge dorscht
 ge duld
 ge dwee
 ge eerd
 geens zins
 ge erfde
 gee fel
 ge gord
 ge groet

ge huwd
 ge kerm
 ge kramd
 gek heid
 ge kraak
 ge kruist
 ge kwetst
 ge laakt
 ge lach
 geld bank
 ge maakt
 ge naamd
 ge paard
 ge raakt
 ge fcherpt
 ge toetst
 ge vleescht
 ge wrocht
 ge zalfd
 ge zwind
 gid fen
 gie rig
 gil de
 glad heid
 gloei jen
 gods dienst
 goed heid
 golf je
 gor del
 goud geel
 graad boog
 graf naald
 gram fchap
 gras maand
 grens plaats
 grie ven
 groei jen

grof heid
 gron den
 groot heid
 gruis je
 gul zig

H

Haak je
 haan tje
 haar band
 hak ken
 half rond
 hals regt
 ha mer
 hand boek
 hand doek
 han gen
 har der
 hart je
 has pel
 ha ten
 ha zen
 heb ben
 he breen
 hecht heid
 heer lijk
 hef fen
 heil wensch
 helm ftok
 he melsch
 hen nip
 her berg
 her kaauwd
 heu pen
 hin ken
 hoef smid
 hoek steen

hol te
 honds nest
 hoofd deel
 hoog moed
 hop man
 hout fnip
 hui den
 hui len
 huis braak
 bulp zaam
 hut ten
 huur huis
 huw baar

I

le mand
 in boel
 in borst
 in breuk
 in druk
 in gang
 in ham
 in houd
 in koop
 in landsch
 in flaan
 in vloed
 in zigt

J

Jaag fter
 jaar boek
 ja gen
 jagt hond
 ja loersch
 jam mer
 jan ken

je gens
jig tig
jo den
ju das
juf vrouw
ju weel

K

Kaar fen
kaat fen
kaats baan
kaau wen
ka bel
kag chel
kal koen
kan nen
ka non
kan toor
kap mes
kar ren
kas boek
ka ter
kee ren
kei steen
kel der
ken baar
kerf stok
kerk dief
ker mis
ke tel
keur lijk
klei grond
klem men
kle pel
klet fen
klim op
klip je

kloek heid
klok ken
klom pen
kloof je
klop pen
klos fen
klui ven
knaap je
knap zak
kneu zen
knie len
knip pen
knod fen
knor ren
knup pel
kod dig
koel tjes
koets je
kolf bal
ko lom
ko men
kom mer
kon schap
ko ken
kool stronk
koop brief
koor den
koot spel
kop je
ko raal
kort heid
kos ten
koud jes
kraai jen
kraam kind
krach tig
kra men

kram men
kren ken
kreu pel
krijgs raad
krim pen
kroeg je
krom men
kron kel
kroo nen
krop pen
kruui den
kruik je
kui per
kuisch heid
kun dig
kus fen
kwab be
kwa den
kwak kel
kwa len
kwans wijs
kwar tel
kwar tier
kwas ten
kwel len
kwet fen
kwe zel
kwij len
kwij nen
kwij ten
kwink slag
kwis pel
kwis ten

L

Laag heid
la den

lag chen
la ken
lam heid
lan cet
land dag
lan taarn
lap pen
last beest
la tijt
la ten
laauw rier
le den
leen heer
leep heid
lee ren
lees baar
le gaat
le ger
leg gen
lei den
lek ken
len den
le pel
les schen
let ter
leu gen
le ven
le zen
lid je
lie den
lief de
lig chaam
lig gen
lij den
lijf wacht
lijk asch
lij men

lijn waad
 lik ken
 li moen
 lin nen
 lip pen
 lof spraak
 lok aas
 lol len
 lon ken
 loof werk
 loom heid
 loo nen
 los bol
 los heid
 lo ten
 lou ter
 luch ten
 lui den
 luk ken
 lust hof
 lut tel

M

Maag den
 maai jen
 maak fel
 maal tand
 maan dag
 maat klank
 mag ten
 ma ker
 mak ker
 ma len
 mal heid
 mal len
 mark graaf
 mar mer

mast boom
 mat heid
 ma tig
 mee nen
 meer der
 mees ter
 meet kunst
 me laatsch
 mel ken
 men gen
 mensch dom
 mer ken
 mest hoop
 me taal
 me ter
 mid dag
 mij nen
 min nen
 min naar
 mir re
 mis baar
 mo de
 moe der
 moes kruid
 mo gen
 mol len
 mo narch
 mond kost
 mooi tjes
 moord kuil
 mor gen
 mos fel
 mot tig
 mod de
 muis je
 muis vaal
 mui ten

murw heid
 mu zijk

N

Naai jen
 naal den
 naar ftig
 na bij
 na buur
 nacht maal
 na dorst
 na feest
 na gaan
 na hooi
 na jaar
 na ken
 na maals
 nar dus
 na schrift
 nat hals
 na tuur
 na vel
 na zaad
 neb be
 neef je
 nei gen
 nek ken
 ne men
 ner gens
 nest je
 net heid
 neus doek
 ne vel
 ne vens
 nie mand
 nog tans
 noo dig

nood druft
 nood dwang
 noor den
 noord pool
 norsch heid
 nuch ter
 nut ter

O

O blie
 och tend
 oks hoofd
 o lie
 o lijf
 om gang
 om trent
 oogst maand
 oo lijk
 oor baar
 oor biegt
 op bouw
 op dragt
 o pen
 op gaan
 op komst
 op loop
 op roer
 op schrift
 op togt
 op zigt
 or kaan
 oud heid

P

Paai jen
 paar den
 pach ter

pa gie
 pak huis
 pa leis
 palm boom
 palts graaf
 pand rok
 pa pier
 pap pen
 par don
 pas lood
 pa trijs
 paus dom
 pers je
 pein zen
 pe kel
 pel grim
 pen ning
 pen feel
 pe per
 pe ren
 per fen
 pest huis
 peul vrucht
 piek je
 pijn bank
 pijn boom
 plaat je
 plank je
 plas fen
 ple gen
 pleis ter
 plei ten
 plig ten
 ploeg en
 plof fen
 plooi jen
 plooi rok

pluk ken
 poe der
 poel snip
 pof fen
 pog chen
 po gen
 pok jes
 pol der
 pol fen
 pom pen
 pop je
 pos ten
 pot doek
 pot fen
 prach tig
 pran gen
 pre laat
 pries ter
 prij ken
 prik kel
 pro ces
 proef stuk
 pro feet
 pro fijt
 pron ken
 prop pen
 pro voost
 prui men
 psalm boek
 pui je
 puin hoop
 punt dicht
 pur per
 put ten

R.

Raad huis

raag bol
 raauw heid
 ra bat
 ra bouw
 rad der
 ra den
 rad heid
 ra ken
 ra pen
 rasch heid
 ra tel
 ra ven
 ra zen
 re äal
 re den
 ree bok
 regt bank
 rei ger
 rein heid
 reis geld
 rei zen
 re kel
 rek ken
 ren te
 rep pen
 res fort
 rid der
 rie ken
 riet bosch
 rig ten
 rim pel
 ring band
 ris pen
 ri vier
 ro bijn
 roei jen
 roe men

roer der
 rog chel
 ro ken
 rol steen
 ro mer
 ron das
 rood heid
 roof geld
 ros baar
 rot gans
 rots fe
 rot ting
 rouw kled
 ro zen
 rucht baar
 rui men
 rui fchen
 ruisch pijp
 ruk ken
 run spel
 rust bed
 rus ten
 ruw heid

S.

Sab bath
 fa bel
 fai zoen
 far ren
 fa tijt
 fau sijs
 schaaf mes
 schaak bord
 schaalt je
 schaam rood
 schaap je

schaarsch heid	schrei jen	flor pen	speek fel
schaat fen	schrif tuur	flui ken	speel bank
schalk heid	schrijf boek	fluis je	spel len
schan de	schrik ken	smaad heid	spe lonk
schar ren	schrob ben	smaal dicht	spe nen
schat ten	schroei jen	smaach ten	sper wer
scha ven	schro men	sma den	spie den
schee de	schui len	sma ken	spij ker
scheeps tugt	schui men	sma ten	spijs kas
scheer der	schui ten	sme den	spin huis
scheid brief	schuld boek	smeek schrift	spi on
schel ling	schut hok	smel ten	spit sen
schelm stuk	schuur lap	smij ten	spit ten
schen den	se dert	smul len	splin ter
sche pen	ser pent	snaau wen	spoe den
schep per	sik kel	snak ken	spon de
schep ter	sim pel	snap haan	spook fel
scher men	sin gel	sua ter	spot ten
scheur buik	slaap bank	sne dig	spraak kunst
schie ten	sla gen	sneeu wen	sprei den
schif ten	slagt bang	snel heid	spren gen
schijn baar	slak ken	snier pen	spreuk je
schild knaap	slan gen	snij den	sprin gen
schip per	sla pen	snoei jen	spu wen
schoe nen	slap heid	snoe pen	staart riem
schof fel	sla vin	snood heid	staat sie
schol len	flech ten	snor ken	stad huis
school geld	flemp maal	snui ten	stal knecht
schoon zoon	fle pen .	so ber	stam pen
schor sen	fleu tel	sol daat	stand plaats
schou der	flij pen	som me	sta pel
schouw spel	flik ken	sop je	stap pen
schraal heid	flim mer	spaar zaam	star ren
schran der	flin ger	spal ken	sta ven
schrap pen	flip pen	span nen	steek spel
schreeu wen	flok ken	span riem	steen klip
	floo ven	spar ren	steil te

stel len
 stel ten
 stem mig
 sterf dag
 sterk te
 sten nen
 stui ten
 stief zoon
 stijf sel
 stik sel
 stil heid
 stin ken
 stoel gang
 stok ken
 stom pen
 ston den
 stoof pan
 stop pen
 stor men
 stout heid
 stroo men
 stroo pen
 stuif meel
 stuk je
 stul pen
 stnursch heid
 stu wen
 sui ker
 sus fen

T

Taai heid
 taar tje
 ab baard
 tach tig
 ta fel

tak je
 tal men
 tam men
 tam heid
 tan den
 ta pijn
 tap pen
 tar bot
 tas fen
 teef je
 teel land
 tel gen
 ten ger
 ter gen
 te vens
 tig chel
 tij ding
 til baar
 ti tel
 toe gang
 tom be
 too men
 toon bank
 too nen
 toots je
 to paas
 top je
 tor schen
 tou wen
 trech ter
 tre den
 tref fen
 trek beest
 treur dicht
 trom mel
 troo nen
 troos ten

trot fen
 trou wen
 tucht huis
 tuig huis
 tain deur
 tui schen
 tus schen
 twaalf de
 twee dragt
 twij fel
 twin tig
 twis tig

U

Ui jen
 uit doen
 uit gang
 uit komst
 uit landsch
 uit schot
 uit togt
 uit vaart
 uit zet
 uur glas
 uur werk

V

Van daar
 vaar dig
 va der
 va gen
 vak ken
 val brug
 valsch heid
 van gen
 va ten
 vech ter

ve der
 vee dief
 veel maal
 veer man
 vei lig
 veld god
 vel len
 ver acht
 ver band
 ver delgd
 ver eischt
 ver frischt
 ver gramd
 ver heugd
 ver jaagd
 ver klaard
 ver kwikt
 ver langd
 ver minkt
 ver nieuwd
 ver plaatst
 ver roest
 ver schrikt
 ver traagd
 ver valscht
 ver zoend
 vet heid
 veu len
 ve zel
 vier dag
 vij and
 vijl sel
 vij ver
 vil len
 vin den
 visch dag
 vit ten

vla gen
 vlag gen
 vlak te
 vlam men
 vlas baard
 vleesch fap
 vle gel
 vlei jen
 vler ken
 vlie gen
 vlies je
 vlij tig
 vlok je
 vlot hout
 vlug heid
 voch tig
 vod den
 voe den
 voer man
 voet pad
 vol doen
 vol eind
 vol gens
 vol heid
 volk rijk
 vol maakt
 vol op
 vol tooid
 vonk je
 voog dij
 voor beeld
 voor dacht
 voor gaan
 voor haar
 voor jaar
 voor maals
 voor naam

voor raad
 voor schans
 voort gang
 voor togt
 voor val
 voor werp
 voor zaal
 vor sten
 vou wen
 vra gen
 vra gt fchip
 vreed zaam
 vreug de
 vriend fchap
 vroed vrouw
 vro lijk
 vrucht baar
 vuil heid
 vul len
 vuur baak.

W.

Waag hals
 waai jen
 waar dig
 waar lijk
 wach ten
 wa ken
 wak ker
 wal len
 wan del
 war men
 wasch kaars
 wa fem
 was fchen
 was fen
 web be

wed de
 weeg fchaal
 we reldsch
 werk baas
 wer pen
 wer waarts
 wes pen
 wes tersch
 we ten
 wet tig
 wie rook
 wig tig
 wij ders
 wijk plaats
 wijn berg
 wijs heid
 wij ting
 wild braad
 wind ei
 win ter
 wip pen
 wisch doek
 wit heid
 woe de
 woest heid
 wolfs melk
 wol len
 won der
 wor gen
 wra ken
 wreed aard
 wrijf baar
 wrin gen
 wrok ken
 wron gel
 Z
 Zaad bol

zaad je
 zaag fel
 zaai jen
 za del
 za gen
 zak je
 zelf bus
 zand bak
 zang maat
 zat heid
 ze den
 zee bloem
 zee man
 zee men
 zee pen
 ze gen
 zeps woord
 zeil baar
 ze ker
 zel den
 ze mel
 zend brief
 ze nuw
 zes tien
 ze tel
 zie den
 ziel loos
 zier tje
 zif ten
 zigt baar
 zij de
 zin gen
 zin ken
 zin fpreuk
 zit plaats
 zo de
 zoe ken

zo gen	zui per	zwee men	zwet fen
zol der	zus ter	zweem fel	zwe ven
zo, mer	zaai jen	zweep tol	zwich ten
zon dag	zwaar der	zwee ten	zwie ren
zond vloed	zwaar lijk	zwel gen	zwij gen
zoon tje.	zwak heid	zwem men	zwij men
zout heid	zwa, luw	zwen ken	zwik ken
zuch ten	zwan ger	zwe ren	zwit fers.
zei len	zwart heid	zwer ven	zwoe gen

Woorden van drie Lettergrepen, naar het a, b, c.

A.

Aam bor ftig
 aan baf fen
 aan een doen
 aan fok ken
 aan gaan de
 aan ban gen
 aan ja gen
 aan kan ten
 aan kwee ken
 aan lag chen
 aan mer ken
 aan naai jen
 aan plak ken
 aan ran den
 aan fehou wen
 aan tas ten
 aan tij gen
 aan vaar den
 aan wij zen
 aan zit ten
 aard ap pel
 aard bo dem
 aarts en gel

aarts her tog.
 a bri koos
 acht baar heid
 ach ten deel
 ach ter gaan
 ach ter fte
 acht hon derd
 ad der tong
 a de men
 af beel den
 af dee len
 af ei fchen
 af gie ten
 af hak ken
 af ja gen
 af kap pen
 af lan gen
 af maai jen
 af ne men
 af pa len
 af ra den
 af fcham pen
 af tre den
 a val len
 af was fchen

af zen den
 a horn boom
 ak ker bouw
 al be dil
 al ge meen
 an der maal
 a ne moon
 ap pel boom
 a ra biesch
 ar beid zaam
 arm fie raad
 a vond maal
 a zijn vat

B.

Baard fcheer der
 baat zoe ker
 bab be laar
 bad hou der
 ba ke ren
 bal las ten
 hang ma ken
 barm bar tig
 ba ta vier

ba zui nen
 bé ar beid
 be bol werkt
 be daard heid
 bed ka mer
 beeld hou wer
 been fieraad
 be ér ven
 beest ach tig
 be gaafd heid
 be gek ken
 be hulp zaam
 be kne veld
 be kwaam heid
 be lag chen
 be lem merd
 bel ha mel
 be man nen
 be naai jen
 be oo gen
 be pein zen
 be rei ken
 be roe men
 be scha ven
 be schul digd
 be sef fen
 be fla pen
 be smet ten
 be snij den
 be spieden
 be staan baar
 be ste den
 be twis ten
 beu ke laar
 beurs snij der
 be vaar baar
 be waar plaats

be zaai jen
 bid den de
 biecht va der
 bier kel der
 bij schrij ven
 bil lijk heid
 bit ter heid
 blaas pij pen
 blaauw oo gig
 bla ken de
 blee kers hond
 blind doe ken
 bloed a der
 bloei jen de
 bloem pot ten
 bo dem tje
 boek druk ker
 boel hou der
 bok ach tig
 bond ge noot
 bood schap pen
 boog schut ter
 boom snoei jer
 hoos aar dig
 boots ge zel
 bor duur sel
 borst har nas
 bosch go den
 bo ter melk
 bot te lier.
 bouw mees ter
 bo ven wigt
 braad spit ten
 braam strui ken
 brab be len
 brand em mer
 bras pen ning

breed voe rig
 bren gen de
 breuk mees ter
 broe der moord
 bron wel len
 brood bak ker
 broo de loos
 brou we rij
 buig zaam heid
 buk ken de
 buur lie den

C.

Ce del tje
 ce der boom
 chris te lijk
 chris ten dom
 chris te nen
 cij fe ren
 ci lin der
 ci pres boom
 ci troen boom
 co rin the

D.

Daad vaar dig
 daar om trent
 da del boom
 dag boe ken
 dam bord schijf
 dank baar heid
 dap per heid
 dar tel heid
 das se vel
 deel ach tig

def tig heid
dek man tel
del vin gen
den ken de
der hal ve
deug de lijk
deur waar der
di a mant
doch ter tje
dom me kracht
dood gra ver
doof ach tig
door blin ken
doorn ach tig
door schij nen
doqr trapt-
heid

draag ze tel
draai jin gen
dra ken kop
drang re den
drank of fer
drei ge ment
drie dub bel
drif tig heid
drink be ker
dron ken schap
droog sche ren
droom ach tig
druiven pers
druk ke rij
drup pe len
dui de lijk
dun ha rig
dus da nig
duur zaam heid
dwa len de

dwars bal ken
dwin ge land.

E

Eb ben hout
echt bre ker
e del heid
eed zweer-
der
een drag tig
een oog ig
een pa rig
eens ge zind
een zaam heid
eer amb ten
eer gie rig
eet za len
eeu wig heid
ef fen heid
e gyp te
ei ge naar
ei ken boom
ei lan ders
ei schin gen
ek ster oog
e le fant
el le boog
el pen been
en gel schen
en ter bijl
en te ren
er bar men
er fe lijk
er ken nen
ernst haf tig
erts groe ven

er va ren
eu vel daad
e zel tje.

F

Faam schen-
der
fa bel tje
fak kel tje
feest da gen
fiel ten stuk
fijn schil der
flaau we lijk
flik ke ren
fluit spe ler
fol ter bank
fon tein bak
for me ren
for mu lier
for tres fen
fraai je lijk
from me len
fut se len.

G

Gaar bra den
ga de slaan
gal ach tig
gal joot schip
gan sche lijk
gast hui zen
ge a demd
ge ak kerd
ge an geld
ge baar den

ge bor duurd
 ge dwee heid
 ge ein digd
 geel ach tig
 ge gee feld
 ge gra veerd
 ge han deld
 gei ten bloed
 ge jam mer
 gek ker nij
 geld boe te
 ge leerd heid
 ge maakt-
 heid /

ge muil band
 ge nees kunst
 ge of ferd
 ge pij nigd
 ge fle pen
 ge sneu veld
 ge tem perd
 ge vaar lijk
 ge waar deerd
 ge wijs de
 ge zant fchap
 ge zind heid
 gie rig heid
 gj ze ling
 glad ma ker
 glas ma ker
 glas bla zen
 glib be rig
 glin ste ren
 god de lijk
 goed aar dig
 goo che laar
 gor del tje

goud gul den
 graf naal den
 gras dui nen
 gra vin nen
 gren del boom
 grim lag chen
 groei jen de
 groot ma ken
 gru we len
 gui che laar
 gul zig heid
 gun ftig lijk.

H

Haag ap pel
 haar naal den
 haas tig heid
 hag che lijk
 hak ke laar
 hals fie raad
 ham me tje
 hand ha ven
 hard nek kig
 ha ring buis
 heb zuch tig
 heer fchin-
 gen
 hef tig heid
 hei den dom
 heil wen fchen
 hei me lijk
 he kel dicht
 hel baar dier
 he me ling
 hen ge laar
 heng ste bron

her berg zaam
 heu ge nis
 heu vel tje
 hin de ren
 hit tig heid
 hob be len
 hoe da nig
 hoeks ge wijs
 hof die naar
 hof fe lijk
 hok ke ling
 hol lig heid
 hom me len
 honds da gen
 hoofd fche-
 del

hooi bo ter
 hou din gen
 ho ve nier
 hui che laar
 huis ge zin
 hui ve rig
 hulp mid del
 hun ke ren
 hup pe len
 huur ka mer
 hu we lijk.

I

In beel den
 in boor ling
 in draai jen
 in en ten
 in et fen
 in gaan de
 in ge brand

in ge ënt
 in ge haald
 in ge jaagd
 in ge kocht
 in ge lokt
 in ge mengt
 in ge naaid
 in ge oogst
 lo ge plant
 in ge rold
 in ge sleept
 in ge toomd
 in ge ven
 in ge wijd
 in ge zaaïd
 in gie ten
 in glij den
 in gra ven
 in groei jen
 in ha len
 in ja gen
 in kar naat
 in klim men
 in men gen
 in ner lijk
 in oog sten
 in pak ken
 in rol len
 in sчен ken
 in fla pen
 in span nen
 in trek ken
 in val len
 in war ren
 in zou ten
 in zul ten.

J

Jaar ge tij
 jam me ren
 jan kin gen
 jeug dig lijk
 jo den land
 jon ge ling
 ju we lier.

K

Kaal hoof dig
 kaas koo per
 kab be len
 ka ke been
 kalk bran der
 ka me nier
 ka mer heer
 kan deel maal
 kar bon kel
 kát oo gen
 kei zer rijk
 kel de ren
 ken ne lijk
 kerk die naar
 ke ten tje
 ken ken meid
 keur ben de
 kik vorsch je
 kin der loos
 kit te len
 klaag sчrif-
 ten
 klad pa pier
 kla ver blad
 klee bor stel

klein ach ten
 klem re de
 klet sin gen
 klier ge zwel
 kloe ke lijk
 klok gie ter
 kloos ter voogd
 klop pin gen
 klucht ma ker
 knap han dig
 knip sчaar tje
 koel kel der
 kof fer tje
 kom kom mer
 kond sчap pen
 ko nin gen
 ko ning rijk
 kop pe laar
 ko ren aar
 kor rel tje
 kos te lijk
 kou fe band
 krab be len
 krach te loos
 krank zin nig
 kreu pel bosch
 krie oe len
 krijgs ba nier
 krings ge wijs
 krom bog tig
 kron ke len
 kruï de nier
 kruis ge zant
 kus fen tje
 kust sчeep jes
 kwaad aar-
 dig

kwak ke len
 kwa lijk heid
 kwe ap pel
 kwel lin gen
 kwij nen de
 kwijt ma ken
 kwik staar-
 ten
 kwink fla gen
 kwint ap pel
 kwis tig lijk.

L

Laat dun kend
 laauw ach tig
 la bi rint
 lach rim pel
 la fe nis
 lam met je
 land bou wer
 lang du rig
 lap pin gen
 last dra ger
 le de kant
 loop oo gen
 leer ja ren
 leeu win ne
 le ger plaats
 lei din gen
 lek ken de
 len te maand
 les fe naar
 let ter greep
 leu ge naar
 lig cha men
 ligt vaar dig

lijd zaam heid
 lijk asch bus
 lijn draai jer
 lij vig heid
 lin den boom
 lod der lijk
 lof fe lijk
 lok dui ven
 loo che nen
 loof hut ten
 loon trek-
 ken

loop gra ven
 los bol len
 lot brief je
 lou te ren
 luid ruch tig
 luis te ren
 luis ter rijk
 lust pri eel.

M

Maai jin gen
 maan de lijks
 maat ge zang
 ma ger heid
 mag te loos
 ma je steit
 ma ke laar
 mál lig heid
 man ge len
 man haf tig
 ma nie ren
 mar te laar
 ma tig heid
 ma ze len

med ge zel
 meel bui del
 mein ee dig
 melk em mer
 men nin gen
 men sche lijk
 me re min
 mer ke lijk
 met fe len
 mid dag lijn
 mid del punt
 mid der nacht
 mij me ren
 mijn del ver
 milt ziek te
 min na rij
 mits ga ders
 mod de rig
 moe de loos
 moei je lijk
 mo gend heid
 mo le naar
 mol len hol
 molm ach tig
 mon pe len
 mond ge sprek
 moord da dig
 moo ren land
 mor gen fter
 mos fel man
 muil ban den
 mui zen nest
 munt mees-
 ter
 mus kaat noot
 muur an ker
 muur bloe men.

N

Naai man de
naam ge noot
na a pen
naar stig heid
naauw keu-
rig

na bij heid
naa boot sen
na buur schap
nach te gaal
na gel bloem
na oog sten
na speu ren
ne gen de
nei gin ge
nies poe der
nij dig heid
nood druf tig
noor den wind
no ten schelp
nut te loos
nut ti gen.

O

Oe fe naar
of fe raar,
of si cier
ok ker noot
om ar men
Om ge gord
om gra ven
om hel zen
om zwer ven
om aar dig

on be angst
on be bouw d
on be dacht
on heer lijk
on be schaamd
on be wust
on bil lijk
on dank baar
on der broek
on deug den
on deu gend
on e del
on feil baar
on ge gespt
on ge vischt
on ge wrocht
on kwets-
baar
on schul dig
ont aard heid
ont bie den
ont dek ken
ont vein zen
ont zak ken
on ver schrikt
on voeg baar
on vol daan
on waar heid
oog ap pel
oogst zol der
oor baar heid
oor log schip
oos ten wind
oot moe dig
op beu ren
op ge bouw d
op gie ten

C 3

op gooi jen
op hef fen
op ja gen
op kwee ken
op per heer
op scher pen
op tel ler
op zui pen
op zwel len
o ra kel,
os fen huid
ou der dom
ou der wets
oud he den
oud va der
o ver daad
o ve rig
o ver togt
o ver vloed
o ver welfd.

P

Paal mees ter
paar den boon
pacht hoe ve
palm zon dag
pand pen-
ning
pa pie ren
pa ra dijs
pas faat wind
pein zin gen
pen ne mes
pe pe ren
per fin gen
perst ko len

pijn ban ken
 pi laar tje
 pil le gift
 pim pel mees
 pink fte ren
 plaat snij der
 pla ne ten
 plas re gen
 plat neus je
 pleg tig heid
 pleit ge ding
 pleng of fer
 ploeg ij zer
 plom pe lijk
 plot fe lijk
 pluim a luin
 pluk ha ren
 po ē zij
 po lijs ten
 post bo den
 pot scherf je
 praal dich ten
 pre di kant
 pries ter ambt
 prij fe lijk
 prik ke ling
 prin fes fe
 pro cu reur
 proef deun tje
 pron ker tje
 pro per heid
 puil oo gig
 punt dich ter
 pur per rood
 put ter tje
 put wa ter.

R

Raad ge ven
 raas kal len
 rab be len
 ra bra ken
 ramp za lig
 rap pig heid
 ra vot ten
 ra zer nij
 red din gen
 ree bok je
 re ke nen
 reuk ma ker
 rib be tje
 rid der lijk
 rij ke lijk
 rim pe len
 rin ge tje
 rit fig heid
 ri vier paard
 roei ban ken
 roem gie rig
 rog che laar
 rog gen brood
 rol len de
 ro mei nen
 rond ach tig
 rood ver wig
 rood ach tig
 roof gie rig
 rot ge zel
 rouw ge huil
 ro zij nen
 rui schin-
 gen
 ruk win den

rust da gen
 ru we lijk.

S

Sab bath dag
 sa cra ment
 schaap her der
 scha du wen
 scham per-
 heid
 schar la ken
 schat tin gen
 scheeps be stuur
 scheer bek ken
 scheid mu ren
 scherm kun de
 schiet ge weer
 schik go din
 schit te ren
 schof feer der
 schoor steen-
 geld
 schouw spe len
 schraag beel den
 schrijf mees ter
 schui fe laar
 fel de rij
 fid de ren
 fie ra den
 slaap dron ken
 flag or de
 flan get je
 fla ven markt
 sleep dra ger
 flib be ren
 flor dig heid

flui me ren
 smaad woor-
 den
 smeer ach tig
 smoor dron ken
 smul lin gen
 snap ha nen
 snip pe ring
 spaan de ren
 spies wer pen
 spits vin nig
 spot ach tig
 spring ha nen
 spu win gen
 staart ster ren
 staat zuch tig
 stad hou der
 stal mees ter
 star oo gen
 ste de ling
 steen kui len
 steil 'oo rig
 stem pe len
 sterf fe lijk
 steu nen de
 stip te lijk
 stoof pan nen
 stop pe len
 storm hoed je
 stort re gen
 stou te lijk
 straat deun tje
 strem min gen
 stren ge lijk
 strijd baar heid
 strik re de
 strooi jin gen

struik ro ver
 stuur man-
 schap
 suf fen de
 sui ke ren
 suk ke len.

T.

Taal kun de
 tach tig fte
 ta fel bord
 ta fe reel
 tak ken bosch
 tal rijk heid
 ta me lijk
 tan de loos
 tap pin gen
 tas te lijk
 te gen spraak
 tel lin gen
 tem pel tje
 ter pen tijt
 tes ta ment
 the fau rier
 tien dub bel
 tim me ren
 tob be tje
 toe be reid
 toe jui chen
 toet fin gen
 toe wen schen
 tog tig heid
 tol le naar
 ton ne tje
 too neel stuk
 trom pet ten

C 4

troost brie ven
 troost dra ger
 too ver konst
 top pe mast
 to te bel
 touw draai jer
 trak te ment
 tra nen vocht
 tra wan ten
 tref fe lijk
 treur ge dicht
 tri umf poort
 troe tel kind
 trou we loos
 tucht * mees-
 ter
 twee ja rig
 twij fe laar
 twin tig maal
 twist rede.

U.

Uit ban nen
 uit ber sten
 uit bot ten
 uit bui gen
 uit hui len
 uit du wen
 ui ter lijk
 uit et fen
 uit ge schept
 uit ge teerd
 uit ge voegd
 uit ge werkt
 uit gie ten
 uit groei jen

uit hou wen
 uit jou wen
 uit kam men
 uit kwij nen
 uit lag chen
 uit mel ken
 uit ne men
 uit put ten
 uit red den
 uit schud den
 uit span nen
 uit trap pen
 uit vaag fel
 uit wan nen
 uit zen den
 uit zwen ken
 uur wij zer.

V.

Vaan del tje
 vaar dig lijk
 va der land
 vad fig heid
 val ke nier
 vast ge steld
 vat tin gen
 ve der bosch
 veel ver wig
 vei lig heid
 veld ci pres
 ver an derd
 ver bas terd
 ver der ven
 ver ef fend
 ver slaau-
 wen

ver gui zen
 ver ja gen
 ver keer bord
 ver kwis ten
 ver scheu ren
 ver schil len
 ver fie ren
 ver want schap
 verw doos je
 ver zil verd
 ves ting bouw
 visch ach tig
 vis schers bark
 vlak pa pier
 vlam met je
 vlas ka mer
 vleesch hou-
 wer

vlen ge len
 vlieg span fel
 vloed wa ter
 vloei ach tig
 vlog ha ver
 voed ster ling
 vol hou wer
 vond wa ter
 voog des se
 voor koop ster
 voor schrij ver
 voor stan der
 voort ge bragt
 voort ge strooid
 voort groei jen
 voort plan ten
 vor de ren
 vor ste lijk
 vra gen de

vreed zaam heid
 vree zin gen
 vreug de dag
 vroed ma ken
 vro lijk heid
 vrou we lijk
 vrucht baar-
 heid
 vuil nis hoop
 vun zig heid
 vuur wa gen.

W.

Waag mees ter
 waai jin gen
 waar deer baar
 wacht hou der
 wal gen de
 wan del dreef
 wan kel baar
 wan ke len
 wa pen dans
 war kop pig
 was sen beeld
 wa ter bak
 wa ter nimf
 wa ter slang
 wed ding schap
 we der gaan
 wed loop baan
 we du we
 wee nen de
 wen schen de
 we ren de
 werp ge weer
 wes hal ve

wet bre ker
 we zen lijk
 wig che len
 wijd be roemd
 wijn a zijn
 wijn stok plant
 wil der nis
 win ge west
 win ter maand
 wip pin gen
 wis fe laar
 wit te brood
 woe ke raar
 won der baar
 wor ste laar
 woud e zel
 wre ken de
 wroe gen de
 wroe gin gen.

Z.

Zaad ak ker
 zaag mo len

zaai jin gen
 zacht moe dig
 za del paard
 za lig heid
 zal vin gen
 za men komst
 zand groe ven
 zang mees ter
 zee al fem
 zee ba ren
 zee eng te
 zee ge klots
 zee lie den
 zee mon fter
 zee oe ver
 zeep ach tig
 zee fol daat
 zee vaart kunst
 ze gel ring
 zeld zaam heid
 zend brief je
 ze nu wen
 zes hoe kig
 ze ver zaad

ziel mis fen
 ziel to gen
 zij pe laar
 zil ver mijn
 zin de lijk
 zin twis ten
 zoen of fer
 zol de ren
 zo mer huis
 zon da res
 zon ne beeld
 zoog var ken
 zor ge lijk
 zout va ten
 zuid wes ten
 zuur de zem
 zwaard ve ger
 zwan ger heid
 zwart ach tig
 zwart ma ken
 zweet a der
 zweet drup pel
 zwet fin gen
 zwijn e gel.

Woorden van vier Lettergrepen.

A.

Aal be zi en
 aal moe ze nier
 aam bors tig heid
 aan be fchrij ving
 aan be ste den
 aan bid de lijk
 aan dach te lijk

aan een han gen
 aan ge bon den
 aan ge dron gen
 aan ge gre pen
 aan ge han gen
 aan ge kon digd
 aan ge le gen
 aan ge moe digd
 aan gren zen de

aan hang fel tje
 aan kle ven de
 aan kwee ke rij
 aan lan gen de
 aan mer kin gen
 aan no pin gen
 aan prik ke len
 aan fchrij vin ge
 aan tee ke naar

ach ter klap per
 ach ter sraa tjes
 acht hon derd-
 maal
 af bid din gen
 af drij vin gen
 af ge bro ken
 af ge mat heid
 af ge vaar digd
 af grijs fe lijk
 af gun stig lijk
 af los fin gen
 af schil de ren
 af troe te len
 af voe rin gen
 af wij ken de
 a ka de mie
 al be dil ler
 al ge meen heid
 al mag tig heid
 am ster dam mer
 an der half maal
 a po the ker
 arg lis tig heid
 a vond ster ren
 a zuur ver wig.

B.

Baat zuch tig-
 heid
 bab be laar ster
 bal da dig heid
 kan ket bak ker
 barm har tig heid
 be bol wer ken
 bed de vul fel

be dek kin gen
 be den ke lijk
 be der fe lijk
 be die nin gen
 be dil lin gen
 be ee di gen
 beeld hou we rij
 be er vin gen
 be geer lijk heid
 be ha gen de
 be hou de nis
 be jam me ren
 be let se len
 be man te len
 be oor lo gen
 be pleits te ren
 be reid wil lig
 be scha du wen
 be sin ge len
 be snij de nis
 be ta me lijk
 be val lig heid
 be weeg re de
 be win pe len
 be za digd heid
 be zwij ken de
 bij een bren gen
 bij krui pen de
 bij zon der heid
 bin nen bren gen
 blan ket fel doos
 blind ach tig heid
 bloed ge tui ge
 bloem go din nen
 boek druk ke rij
 boe zem vrien-
 den

bok ge stern te
 bol werk ma ker
 boom snoei jin-
 gen
 bouw mees ter-
 schap
 bo ven drem pel
 bril len ma ker
 bui ten lan der
 bul de ren de
 bur ge mees ter.

C.

Ce der boo men
 chris te lijk heid
 ci ter spe len
 ci troen boo men
 ci troen ver wig.

D.

Daar be ne ven
 daar en bo ven
 da de lijk heid
 da ge lijk sche
 dag re gis ter
 dank zeg gin gen
 deel ach tig heid
 den nen ap pel
 deur be waar der
 di a ken schap
 diep zin nig heid
 dob bel stee nen
 dom me lin gen
 door blin ken de
 door ge val len

door hak kin gen
 door lei din gen
 door men gin gen
 door nat tin gen
 door re ge nen
 door snuf fe len
 door voch ti-
 gen

door wan de len
 dorst les fin gen
 drang re de nen
 drink be ker tje
 drui ven tros fen
 dub bel har tig
 dui vel ban ner
 twee pe rij en
 dwin ge lan dij.

E

Ech te lin gen
 e del moe dig
 een pa rig heid
 eer gie rig heid
 ei gen zin nig
 ek ster oo gen
 er va ren heid
 es fen boo men
 et ter bui len
 eu vel da den
 e zel ach tig.

F

Fa bel ach tig
 fak kel dra ger
 fa ri se er.

fe bru a rij
 fiel ten stuk ken
 flaauw har ti gen
 flik ke rin gen
 fon tein bui zen
 fran je ma ker
 fruit dra gen de.

G

Gaar bra de rij
 gaauw die ve rij
 ge beur te nis
 ge bied zuch tig
 ge hoor te dag
 ge borst har nast
 ge dach te nis
 ge denk schrij-
 ver

geest drij ve rij
 ge fat foe neerd
 gek ker nij en
 ge loof waar dig
 ge luk za lig
 ge nees kun dig
 ge o pen baard
 ge rant foe neerd
 ge schiet boek je
 ge tem perd heid
 ge vie ren deeld
 ge wel de naar
 ge wig tig lijk
 ge za men lijk
 gil de broe der
 glin ste ren de
 god ge leerd heid
 god za lig heid

goed wil lig heid
 goud geel ach-
 tig
 grond leg gin gen
 gul har tig heid
 gun ste lin gen.

H

Haag ap pel boom
 hag che lijk heid
 hals straf fe lijk
 hard lij vig heid
 heb be lijk heid
 heersch zuch ti-
 gen
 hei lig dom men
 hel den da den
 he me lin gen
 her fen ziek te
 her vor min gen
 heu vel ach tig
 hoe da nig heid
 hoofd fie ra den
 hoog acht baar
 heid
 hoo vaar dig heid
 hout hak kin gen
 hui ve rin gen
 hup pe len de
 hu we lij ken.

I

IJ del he den
 ijl hoof dig heid
 ij zel re gen

ij zer groe ve
 ij zer wer kers
 in en tin gen
 in ge bla zen
 in ge dol ven
 in ge gra ven
 in ge kan kerd
 in ge la ten
 in ge le verd
 in ge no men
 in ge scha pen
 in ge span nen
 in ge to gen
 in ge trok ken
 in ge val len
 in ge wil ligd
 in ge za meld
 in gie tin gen
 in hu rin gen
 in ko me ling
 in plan tin gen
 in ruk kin gen
 in schik kin gen
 in teu ge len
 in vou win gen
 in wen dig lijk
 in za me len
 in ze ge nen
 in zou tin gen.

J

Jaar ge tij den
 jagt wa ran de
 jon ge ling-
 schap
 ju weel kof fer.

K

Kaal hoof dig heid
 ka ke bee nen
 ka ke laar ster
 ka lan der worm
 ka mer die, naar
 kamp vech tin gen
 kas tan je boom
 kei ze rin nen
 kerk mees te ren
 kerk schen de rij
 kin der koek jes
 kin der ziekte
 kit te lin gen
 klaag lie de ren
 klein ach tin gen
 knik ke bol len
 kod dig he den
 kon fi tu rier
 koor de dan fer
 krul le bol len
 kwaadaar dig heid
 kwak zal ve rij
 kwar tel been tje
 kwijt schel din gen
 kwinn ke le ren.

L

Laat dun kend
 heid
 lan ter fan ten
 leer gie rig heid
 le de ma ten
 lek ker bèk jes
 let ter blok ken

le vens wij ze
 lief da dig heid
 ligt ge loo vig
 lijf straf fe lijk
 lijk vuur as sche
 lijm ach tig heid
 lod der oo gen
 lor ren draai jer
 los bol lig heid
 lucht per fin gen
 luis te ren de.

M

Maag snij din-
 gen
 man ne lijk heid
 mar te la ren
 ma tras ma ker
 me de bur ger
 meer der ja rig
 mild da dig heid
 min ne dich ten
 mis da di ger
 mis han de len
 mis lui den de
 mis prij zin gen
 mis re ke nen
 mis stel lin gen
 mod der plas sen
 mon ste rin gen
 mug gen zif ster
 muil e ze len.

N

Naam ge vin gen

na a pe rij
 na boot fin gen
 nacht fak ke len
 na ja gin gen
 na schil de ren
 ne der duit sche
 ne der ge legd
 ne der ha len
 ne der hei jen
 ne der knie len
 ne der lan den
 ne der plof fen
 ne der stor ten
 ne der vel len
 ne der wer pen
 ne der zin ken
 ne gen hèn derd
 nest ve de ren
 no ten schel pen.

O

Oe fen scho len
 oes ter schel-
 pen
 om bol wer ken
 om ge vloch ten
 om gor den de
 om koo pin gen
 om lom me ren
 om ploeg en de
 om zwach te len
 on af ge lost
 on barm har tig
 on chris te lijk
 on der druk ken
 on ef sen heid

on ge ha vend
 on ge me ten
 on ge naak baar
 on ge oe fend
 on ge rijnd heid
 on ge schon den
 on ge teu geld
 on ge zou ten
 on god de lijk
 on her stel baar
 on lijd zaam-
 heid

on men sche lijk
 on na speur lijk
 on par tij dig
 on regt ma tig
 on schik ke lijk
 ont an ke ren
 ont bijt ver trek
 ont plooi jin gen
 ont schul di gen
 ont vein zin gen
 ont ze nu en
 on uit roei baar
 on zigt baar lijk
 ooft ver koo per
 oog ge tui gen
 oor deel da gen
 oor logs ba nier
 op dis schin gen
 op ge hou wen
 op ge dra gen
 op ge hel derd
 op ge of ferd
 op ge za meld
 op mer kin gen
 op pas ser tje

op reg tig heid
 op schik kin gen
 op stan din gen
 op werp se len
 op zui pin gen
 os fen of fer
 ou der lin gen
 oud groot moe der
 oud groot va der
 o ver drij ven.

P

Paar den sie raad
 paard ver koo-
 per
 pan ne koe ken
 pan tof se len
 par tij loo per
 per so naad je
 pijl wer pin gen
 plun de rin gen
 po e zij strijd
 po pu lier bossh
 post vat tin gen
 pot aar de werk
 praal graf ste de
 pries te res sen
 prik ke lin gen
 pro fij te lijk
 pro vin cie aal
 pur per ge waad.

R

Raad ge vin gen
 raas kal len de

ram me lin gen
ramp za lig heid
ra de ma ker
re de neer konst
re gel ma tig
re gen fter ren
re gi ments staf
rei ni gin gen
reuk bal le tje
rid der spo ren
rijks sie ra den
rim pel ach tig
ron das dra ger
roof gie rig heid
rot ting o lie
ro ze no bel
rui ter ben de
rust bed de tje.

S

Sa bel vel len
fa kra men ten
schat be waar der
scheeps tim mer
man
scherp zin nig-
heid
schik go din nen
school ge noot-
schap
schud de bol len
schuld ei sche ren
fla pe loos heid
smer te loos heid
sna ren spe ler
spijs ge rech ten

stad hou der schap
ste de hou der
stem pel plaat je
ster re kij ker
ster ve lin gen
stil zwij gend heid
stok ou der dom
stout moe dig-
heid
straat schen de rij
sui ker bak ker
suk ke lin gen.

T

Taal kun di ge
ta ber na kel
ta fel ge regt
tand trek kin gen
ta pijn stik ker
te gen baf fen
tig chel steen tje
tim me rin gen
toe be trou wen
toe ei ge nen
toe jui chin gen
toe luis te ren
toe stem men de
toe ver trou wen
toe wij zin gen
toe zeg gin gen
too neel mees ter
too ve rij en
tref fe lijk heid
trom pet ma ker
trouw be lof ten
tuin bed de tje

tus schen zaaijen
twee drag tig lijk
twee ling zus-
ters
twij fel ach tig
twist re de naar.

U

Uit a de ming
uit ban nin gen
uit dam pin gen
uit ge hou wen
uit ge lag chep
uit ge plun derd
uit ge schre ven
uit ge was schen
uit gie tin gen
uit ha lin gen
uit ja gin gen
uit mer ge len
uit plun de ren
uit re ke nen
uit schil de ren
uit trek ken de
uit val len de
uit wa se men
uit zen din gen
uit zwel lin gen.

V

Vaar dig lij ker
va der moor der
var ken drij ver
va ten ma kers
vee hoe din gen

veld o ver ste
 ve nijn men ger
 ven ster rui ten
 ver bol gen heid
 ver de di gen
 ver ee rin gen
 ver foe se len
 ver haal schrij ver
 ver ja rin gen
 ver kwan se len
 ver me tel heid
 ver nieu win gen
 ver ont waar digd
 ver schil len de
 ver zen ma ker
 vier hon derd ste
 visch schub be-
 tje
 vle der mui zen
 voed ster hee ren
 vol doe nin gen
 volk plan tin gen
 von de lings huis
 voor oor dee len
 voor raad kel der
 voor tref se lijk
 voort va ren de
 voor uit loo pen
 voor we ten schap
 vor de ren de
 vor de rin gen
 vre de ver bond
 vreem de lin gen,
 vrin din ne tje
 vrou wen sie raad
 vrucht baar ma-
 kend

vuist vech ting en
 vuur spu win ge.

W.

Waar ach tig heid
 waar de rin gen
 wa fel ij zer
 wa gen ma ker
 wan ke lin gen
 wa ter golf je
 we der ei schen
 we der kee ren
 we der zen den
 we der zijd sche
 we du we naar
 weer gal men de
 wees be zoe ker
 we ke lijk sche
 wen sche lij ke
 werk tuig ma-
 ker
 wet ge leer de
 we zen lijk heid
 wijd be roem de
 wijn gaar de nier
 wijn rank snoe-
 jer
 win ter kwar tier
 wis kun ste naar
 woe ke raar ster
 wol be rei der
 won der tee ken
 woor den boek je
 wor ste lin gen
 wor tel woor den
 wre me len de.

Z.

Zacht moe dig ste
 za del ma ker
 zak ken dra ger
 zalf le pel tje
 za lig he den
 zang go din nen
 ze de kun de
 ze de mees ter
 zee roo ve rij
 ze gen wen schen
 zelf stan dig heid
 zes hon derd ste
 ze ven hoe kig
 zie ke lijk heid
 ziel to gen de
 zij pe len de
 zoen of fe ren
 zoet vloei jen de
 zol der ge welf
 zo mer huis je
 zon ne scherm-
 tje
 zor ge loos heid
 zot ter nij en
 zout ma ke rij
 zuig lam me tje
 zus ter moor der
 zwaar hoof dig-
 heid
 zwaar wig tig ste
 zwa rig he den
 zwa vel stok je
 zweep tol le tje
 zweet a der tjes
 zwer vens wij ze.

Om uwen lust, lieve kinderen! zoo veel mogelijk aan te vuren, zullen wij hier, tusfchen beiden, eenige weinige en gemakkelijke Leeslesjes invoegen, om daar door, doch dezelve eerst fpellende, met het lezen een begin te maken. Dan, daar het volftrekt noodzakelijk is, dat gij alvorens met de voornaamfte teekens, die bij het lezen in aanmerking komen, bekend wordt, zoo zullen wij eerst van elk derzelve eene korte verklaring geven, en daarop dan de getalmerken laten volgen, die mede dikwerf onder het lezen voorkomen (*).

De gewone Leesteekens zijn de volgende.

(.) of (,) *Comma*. Bij dit teeken wordt een weinig ftil gehouden, en het dient meestal, om daar bij adem te halen. Bij voorbeeld:

Een kind moet nooit denken, dat het meer weet, en beter spellen of lezen kan, dan andere kinderen.

(;) *Comma punt*. Hierbij houdt men een weinig langer op; en het woord, dat na dit teeken volgt,

(*) Wij zouden den Onderwijzer raden, om van de verklaring dezer leesteekenen geen gebruik te maken, tot oefening voor de Leerlingen in het lezen, dan nadat de Leeslesjes, die hier op volgen zijn afgeloopen, naar dien zij als dan van het gemakkelijke tot het meer moeilijke worden opgeleid, maar wij zouden het zeer goed vinden, indien hij hun, naar aanleiding hiervan, een mondeling onderrigt gaf, waarom wij dan ook deze plaats voor de geschiktste hielden, en die het wezenlijk ook is, om den Leerling hiervan, alvorens hij tot het lezen zelve overgaat, onderrigt te geven.

begint men met eenige verheffing van stem. Bij voorbeeld:

*Volbrengt uw pligt; gehoorzaamt uwen Leermee-
ter; geeft op alles, wat hij zegt, naauwkeurig
acht, en gij zult verstandig, braaf en gelukkig
worden.*

(.) *Punt.* Dit teeken wordt gezet, wanneer een zin geheel uit is, en dus houdt men daarbij het langst op. Het geen dan nog daar op volgen moge, leest men even, of men op nieuw begon. Bij voorbeeld:

*Deugdzame kinderen worden van alle menschen
bemind. Kinderen, die de deugd niet lief heb-
ben, veracht men overal.*

(:) *Dubbelde punt.* Bij dit teeken houdt men nog iets langer op, dan bij de Comma-punt, en het wordt meestal geplaatst, wanneer er iets tot verklaring van het geen gezegd is moet volgen. Bij voorbeeld:

*Piet en Jan werden beiden door den Meester be-
strast: Piet had zijne les niet gekend, en Jan
had zijn boek bemorscht.*

(!) *Verwonderings-teeken.* Dit teeken plaatst men, wanneer men iemand aanspreekt, of wanneer iets met verbazing of droefheid moet uitgesproken worden. Bij voorbeeld:

*Let wel op, kinderen! Nimmer zal ik het verge-
ten! Ach, welk eene pijn!*

(?) *Vraagteeken.* Dit wordt achter elken vragenden zin geplaatst, die dan ook op eenen vragenden trant moet uitgesproken worden. Bij voorbeeld:

*Hoe vele dagen zijn er in een jaar? Wie zal
verstandig, braaf en gelukkig worden?*

() Dit teeken, dat *Parenthesis* of *tusfcheninstellings-teeken* heet, wordt gebruikt, om er iets tusfchen

te voegen, dat tot verklaring dient van het geen men leest. En het geen tusfchen deze teekens geplaatst staat, kan men ook zeer wel onder het lezen overflaan, zonder den zin te storen. Bij voorbeeld:

*Een deugdzaam kind zal (omdat hij de deugd be-
mint) de ondeugd verfoeijen.*

(..) *Deelteeken.* Wanneer twee klinkers naast elkander komen, en het woord uit meer dan een Lettergreep beftaat, toont men door dit teeken aan, welke klinkletter tot de volgende Lettergreep behoort. Bij voorbeeld in de woorden: *ingeënt, beïnt, geëerde*, enz.

(-) *Koppelteeken.* Dit dient, om aan het einde van eenen regel te worden geplaatst, om woorden, die aldaar afgebroken worden, aan een te hechten. Bij voorbeeld:

*Hel verge-
noegen is de bron van het ge-
luk.*

(*) Dit *Teeken* van eenen *fcherpen toon* plaatst men boven die woorden, welke men met nadruk wil uitgesproken hebben. Bij voorbeeld:

*Slechts één mensch drong dóór tot binnen in het
huis.*

(,,) *Aanhalingsteeken.* Dit wordt voor en achter aan eene rede geplaatst, die men van een ander ontleent of aanhaalt. Bij voorbeeld:

De meester zeide tot de Leerlingen: „De overtuiging, van zijn pligt volbragt te hebben geeft een gerust geweten.”

Hier zullen wij nu laten volgen de

Getallen.

I	2	3	4	5	6	7	8
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
een	twee	drie	vier	vijf	zes	zeven	acht
9	10	11	12	13	14	15	
IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	
negen	tien	elf	twaaft	dertien	veertien	vijftien	
16	17	18	19	20			
XVI	XVII	XVIII	XIX	XX			
zestien	zeventien	achttien	negentien	twintig			
30	40	50	60	70	80		
XXX	XL	L	LX	LXX	LXXX		
dertig	veertig	vijftig	zestig	zeventig	tachtig		
90	100	101		200			
XC	C	CI		CC			
negentig	honderd	honderd en een	twee	honderd			
	500		1000				
	D (13)		M (C13)				
	vijf honderd		duizend enz.				

Leeslesjes.

De beste lesfen zijn van geen nut, zoo men daarop geen acht geeft.

Zoo lang een Leerling geen lust heeft, om iets uit zichzelf te leeren, zoo lang is het beste onderwijs, of de aansporing daartoe, van geen kracht.

Dit blijkt, onder zoo vele anderen, aan *Willem*, die reeds vele jaren ter school gegaan, maar nog niets geleerd heeft, omdat hij meer lust tot spelen, dan tot leeren betoonde, en, zoo zulks met hem niet verandert, zal hij altoos een Ezel blijven, en waardig, om van alle zijne medefcholieren befpot te worden.

Klaartje, in tegendeel, zit van 't begin des schooltijds zeer stil, leert vlijtig, schrijft netjes, zindelijk en zonder fouten; men ziet haar nooit lagchen, noch praten, gelijk andere stoute kinderen; zij leert hare vragen wekelijks zeer wel. — Daarom wordt zij ook van God gezegend in haar werk. — Zij vordert in ééne maand, meer dan de anderen in een geheel jaar. —

Wat dunkt u Luijaards — ongehoorzaam — moet u dit meisje niet beschamen? — laat het u toch tot een voorbeeld strekken, om beter te leeren, meer gehoorzaam te zijn, de ondeugd te schuwen, uwen tijd beter waar te nemen, ten einde gij uwe Ouders en Meesters tot blijdschap verstrekt, daar in tegendeel, niets dan de grootste smart voor U te wachten is, wanneer gij zulks niet doet.

DERDE TRAP.

Leerende te gelijk verscheidene soorten van Letters.

Woorden van vijf Lettergrepen.

A
 Aan de ste din gen
 aan een scha ke ling
 aan ge le gen heid
 aan mez heng waar dig
 aan na de rin gen
 aan tee ken boek je
 aan wak ke rin gen
 acht en twin tig ste
 ach ter ge. la ten

ach ter vol gen de
 ad mi ra li teit
 af be ta lin gen
 af go den die naar
 af ho me lin gen
 af schu we lijk heid
 af tee ke nin gen
 af vaar di gin gen
 af wen te lin gen
 af zon de rin gen

al tijd du ren de
ap pel ver koo per
a zijn kan ne tje
a zijn ver koo per

B

Baar blij ke lijk heid
ban ket bak kers knecht
bast aard ma kin gen
be a de min gen
be gif ti gen de
be grij pe lijk heid
beurt ver wis se ling
be vor de ren de
be zet te lin gen
bin nen ge la ten
boe del schrij vin gen
boek oe se nin gen
hoe ren ge reed schap
boom kwee ke rij
bo ven na tuur lijk
bran de wijn bran der
brein ont ste kin gen
bui ten slui tin gen
bur ge mees ter schap
bij een ge roe pen.

C

Cim baal ge zan gen
ci ter draad trek king
ela ver cim ba len.

D

Dag ze gis ter tje
dank of fer an den
dans py pen spe len.

dienst aan bie din gen
doods been der huis je
door wor ste len de
dro gis te ry en
druif ven per sin gen.

E

Eh ten hou ten boom
echt ver bind te nig
e del moe dig heid
eeu wig du ren de
ef fen ma kin gen
ei gen aar dig heid
e le fantje tan den
el pen been wer ker
en ge len scha ren
erf ver dee lin gen
e ven wig tig heid
eu an ge li en

F

Fat soe ne rin gen
fe nijn ge vin gen
fon tein a de ren
fon tein wa te ren
fun da ment leg ging
fut se la rij en
lij me la rij en.

G

Ga de ge sla gen
ge baar den ma ker
gee se lens waar dig
ge heim hou din gen
ge heim schrij vin gen

ge hoor za men de
ge laat kun di ge
geld aan win nin-
gen.

ge lijk vor mig heid
ge lijk ma kin gen
ge loof waar dig-
heid

ge luk za lig heid
ge mak ke lijk heid
ge nees mid de len
ge noeg doe nin gen
ge reed schap ma-
ker

ge rust stel lin gen
ge slacht re ke naar
ge van ge nis sen
ge vol mag tig den
ge wel de na rij
ge zeg ge lijk heid
gods las te rin gen
goed aar dig lij-
ker

gra naat ap pel-
boom
gui che la rij en
gunst be wij zin gen.

H

Haar klo ve ry en
hand tee ke nin gen
ha re kam me tjes
ha zel no ten boom
her ee ni gin gen
her sen schim men
hei me lyk he den

heer vel be wo ner

IJ

IJs ver grui zin gen
ij zer ge reed schap
ij zer mijn wer ker
ij zer sme de rij.

I

In kan ke rin gen
in kwar tie rin gen
in sui ke rin gen
in teu ge lin gen
in bor de rin gen
in wen te lin gen
in wil li gen de
in za me lin gen
ig ma ë lie ten
ig ra ë lie ten
i ta li aan sche.

J

Jaar tee ke nin gen
ja ger mees ter schap
je ne ver boo men
jo den han de laar
ju weel kof fer tje.

K

Ka lan der worm tje
ka le fa te ren
kar bon kel steenen
kant tee ke nin gen
ke tel boe te rij
kin der ach tig heid
kin der ma zel tjes
klei beel den ma ker

kin ne bak sla gen
 kunst oe se nin gen
 kunst tuig ma kin-
 gen
 koop han del drij ver
 krijgs toe rus tin gen
 kwa kers ge zin den
 kwar tel be zi en
 kwee ap pel boo men.

Ⓐ

Saf har tig he den
 la ken ver we ry
 land be schrij vin gen
 le ger schik kin gen
 lek ker bek kig heid
 let ter blok ken de
 let ter kun di ge
 let ter bre kin gen.

Ⓜ

Ma ri o net ten
 mar mer steen hou-
 wer
 mar se peto bak ker
 me de dienst baar-
 heid
 me de ge zel len
 me ni ger han den
 me nig bul dig heid
 meer der ja rig heid
 me mo ri boek je
 mid del ma tig heid
 min der ja rig heid
 mis se lijk he den

mis sju we lijk ken
 mis re ke nin gen
 moet je lijk he den
 moer be zi en boom
 muil e ze lin nen.

N

Naal den ma ke rij
 naam ver sie rin gen
 na ko me lin gen
 na mid dag e ten
 na tuur kun di gen
 ne der da len de
 ne vel ach tig heid
 niet te gen staan de
 nood druf tig he den
 uoord noord oos ten wind
 noord noord wes ten wind
 no ten boo men hout.

O

Of ser wig che laar
 o lie slijp stee nen
 om kron ke lin gen
 on af han ke lijk
 on aan bid de lijk
 on aan ge naam heid
 on barm har tig heid
 on der druk kin gen
 on ge bon den heid
 on ge hoor zaam heid
 on ge lijk ma tig
 on lig cha me lijk
 on men sche lijk heid
 on op hou de lijk
 on re gel ma tig
 on stand vas tig heid
 on ver draag zaam heid

oor logs be hoof ten
 o pen har tig heid
 op ge bla zen heid
 o ver groot moe der
 o ver groot va der
 o ver na tuur lijk
 o ver win te ring
 o ver zil ve ren.

P

Par tij ver dee ling
 pe kel ha rin gen
 pot sen ma ke rij
 pro vi ant mees ter
 prul len ver koo per
 prys nit dee lin gen.

R

Raads ver ga de ring
 ramp za lig he den
 re de ne rin gen
 re de ka be len
 re gis ter mees ter
 regt baar di gin gen
 re ke ning ka mer

S

Scheeps oe fe nin gen
 scher mut se lin gen
 scherp zin nig he den
 schuld be ken te nis
 sla ven han de laar
 slag or de nin gen
 slib ber ach tig
 spel te bier brou wer

spits vin nig he den
 spraak sie ra di en
 spreeuw be zie boo men
 staats be die nin gen
 stem ver hef fin gen
 struik roo ve rij en
 stijf hoof dig he den.

T

Ta sel hou din gen
 ta ma rin de boom
 te gen srib be len
 te gen wer pin gen
 te gen woor dig heid
 tig chel bak ke rij
 too neel speel ster tje
 trou we loos he den
 tus schen brok ke len
 twist re de naar ster
 twij sel zin nig heid
 tijd re ken kun de.

U

Uit a de min gen
 uit hu we ly ken
 uit mer ge len de
 uit plan de rin gen
 uit wa se men de.

V

Ver ach te lijk heid
 ver dicht sel ach tig
 ver ef fe nin gen
 ves ho vaar di gen
 ver lus ti gin gen

ver plet te rin gen
 ver stan de loos heid
 ver ze ge lin gen
 voor be den kin gen
 voor bur ge mees ter
 voor tref se lijk heid
 voor uit rij den de
 voor zig tig lij ker
 vre de bood schap per
 vrien den maal tij den
 vrou wen sie raad je
 vuur Ichil de rin gen.

W

Ma gen muil e zel
 wan de lin ge tje
 was beel den ma ker
 wa ter dam pin gen
 we der bren gin gen
 we der roe pin gen
 we der waar dig heid.

Woorden van zes Lettergrepen.

A

Ach ter een vol gen de
 acht en ze ven tig ste
 ach ter ober lig gen de
 af go den pries ter schaar
 af grijs se lijk he den.

B

Baar blij ke lijk he den
 be grij pe lijk he den
 beurt ver wis se lin gen
 bo ven uit ste ken de
 bij een ge roe pe ne.

we reld be schrij ving
 werk tuig ma ker.
 knecht
 west noord west ten-
 wind
 wil le ken rig lijk
 win ter ko ning je
 wis pel tu rig lijk
 woor den schik kin-
 gen
 wijn ver kroo pe.
 knecht.

B

Bacht moe dig he den
 ze den mees te ren
 ze ven hon derd ste
 ziels ont roe rin gen
 zin ver ruk kin gen
 zoen of ser an den.

C

Ca te chi sa ti en
 ci pres boom bla de ren
 ci ter speel tuig ma ker.

D

Deel ach tig ma kin gen
 des niet te gen staan de
 dub bel har tig he den
 dui bel be zwe rin gen
 dwars ober lig gen de.

E

Ed den hou ten boomen
 e del moe dig he den

ei gen aar dig he den.

F

G

Ge daan te ge bin gen
ge neeß mid del win kel
ge eerd schap ma kin gen
ge scha kel der wij ze
ge slacht re ke nin gen
ge van gen ne min gen
ge van gen zet tin gen
gra naat ap pel boomen
gui chel speel de reß sen.

H

He melßch ge zind he den
hei lig domß pries te ren.

I

In bach tig ma kin gen
in ge bon den he den
in zwel gen der wij ze
iß ra ë li ti sche.

J

Je ne ver be zi ën.

IJ

IJ zer ge reed schap pen.

K

Ka bou ter man ne kens
kel der meeß te reß sen
klein ge loo big he den.

L

Le di kant be han ger
let ter oe se nin gen
le ver aan ste kin gen
ligt ge loo big he den.

M

Maan ver duiß te rin gen

me de oor spron ke lijk
me de ge zel lin nen
mid del ma tig he den
me nig bul dig he den.

N

Na ho meling schap pen
ne der ge sla ge nen
ne bel ach tig he den
noord noord oos ten win-
den
noord noord wes ten win-
den.

O

Of fer wig che la rij
on der bur ger meeß tez
on der schat meeß ter schap
on der tee ke nin gen
on ge bon den he den
on ge mak ke lijk heid
en na speur lijk he den
on ver gan ke lijk heid
on waar schijn lijk he den
oor logs oe se nin gen
op per be bel heb ber
o ver hoop wer pin gen
o ver scha du win gen
o ver win te rin gen.

P

Pan tof sel ma ke rij
pa ra diß ap pe len
per ka ment be rei der.

R

Raads ber ga de rin gen
re de ka be lin gen
re de wiß se lin gen.

S
Scha duw ach tig he den
spe te rij ver koo per
staats ver ga de rin gen.

T
Te gen strib de lin gen
te gen wor ste lin gen
twij sel zin nig he den
tijd re ken kun di gen.

U
Nu2 wij zer kun di gen.

V
Ver af ge le gen heid
ver ma ke lijk he den
ver me nig bul di gen
ver on ge lij ken de
ver ont waar di gin gen

Wie ze ba ze rij en
voor be ant woor din gen
vo gel wig che la rij
volks ver ga de rin gen
vre de han de lin gen
vuur wig che la rij en.

W
We der om ge trok ken
we der span ne lin gen
we der waar dig he den
win ter le ge rin gen
wij sel han de lin gen
woor den bit te rij en
woor stel oe fe nin gen.

Z
Za men scha ke lin gen.

Woorden met zeven en acht Lettergrepen.

A
Ach ter o ver ge sme ten
af go den pries te res sen
af go den pries ter scha-
ren

al ler be min nens waar-
digst

al les o ver klim men de.

B
Blan ket sel ver koo pin gen.

C
Ce der boo men bla de ren.

D
Dui vels kun ste na rij en.

E
E le ments ver an de ring.

A
Achterovergesmeten
afgodenpriesteresfen
afgodenpriesterfcharen

allerbeminnenswaardigst

allesoverklimmende.

B
Blanketfelverkoopingen.

C
Cederboombladeren.

D
Duivelskunstnarijen.

E
Elementsverandering.

F	F
For tres fen be stor min- gen.	Fortresfenbestormingen.
G	G
Ge heu ge nis lee rin gen ge nees mid del ver koo- per	Geheugenisleeringen geneesmiddelverkooper
ge tui ge nis ge vin gen ge van ge nis be waar der.	getuigenisgevingen gevangenisbewaarder.
H	H
Hon derd maal hon derd- dui zend.	Honderdmaalhonderddui- zend.
J	J
Je ne ver boom bla de ren.	Jeneverboombladeren.
IJ	IJ
IJ zer ge reed schap han de- laar.	IJzergereedschaphandelaar.
K	K
Klee de ren ver koo pe ren klei no di en ver za me- laars.	Kleederverkoope ren kleinnodiënverzamelaars.
L	L
Leem be rei ders win kel- knecht.	Leembereiderswinkelknecht
M	M
Me de oor spron ke lij ke.	Medeoorfspronkelijke.
N	N
Ne gen en ze ven tig ste.	Negenenzeventigste.
O	O
Of fer wig che la res se on ge mak ke lijk he den on o ver ko me lijk on we der spre ke lijk- heid	Offerwigchelaresse ongemakkelijkheden onoverkomelijk onwederprekelijkheid
on der bur ge mees ter- schap.	onderburgemeesterschap.
P	P
Pleit re de wis se lin gen.	Pleitredewisfelingen.
Q	Q
Kwe pe ren kwee ke rij en.	Kweperenkwekerijen.
R	R
Ra ri teits ver too nin gen.	Rariteitsvertooningen.

S	Spe ce rij ver za me ling.	S	Specerijverzameling.
T	Tuch te lin gen be waar der.	T	Tuchtelingenbewaarder.
U	Uur wij zer kun dig he den.	U	Uurwijzerkundigheden.
V	Ver me nig vul di gen de vo gel wig che la rij kun de vo gel wig che la rij tee ken.	V	Vermenigvuldigende vogelwigchelarijkunde vogelwigchelarijteecken.
W	Woord oor spron ke lijk he den.	W	Woorddoorspronkelijkheden.
Z	Zeil ree lig gen de fche pen.	Z	Zeilreeliggendeschepen.

Deze woorden, door u, Kinderen! wel geleerd zijnde, zult gij, buiten twijfel, al de u voorkomende woorden kunnen spellen en uitspreken; en zelfs, wanneer gij eens schrijft, wel weten, waar gij een woord moet afbreken.

VIERDE TRAP.

Verscheidene eigen namen uit het O. en N. Testament.

Aäron, Abara, Abarim, Abedmelech, Abel, Abjathar, Abiël, Abiëzer, Abigail, Abimael, Abimelech, Abinadab, Absalon, Adam, Achab, Achaz, Achazia, Achbor, Achikam, Achimaaz, Achimelech, Achnam, Achisafchar, Achitophel, Adoni-bezek, Adummin, Ahuferos of Ahasveros, Aholibama, Afath, Akon-Bachut, Almon, Diblathaim, Amasai, Aminadab, Amraphel, Anathot, Antiochus, Arthafasta, Artaxerxes, Aschpenaz, Astheratiter, Abaddon, Abraham, Achaisus,

Adramytium , Adriatische , Alexandrië , Alpha , Al-
phus , Ananias , Andronicus , Antiochia , Archangel ,
Archelaus , Areopagus , Arimathea , Aristarchus , Athen-
nen.

Baäl-Perazin , Bachurim , Baëza , Balthazar , Bath-
feba , Beërothiter , Behemoth , Benhadad , Berodach ,
Bozra , Barachias , Barnabas , Barfebas , Bar-
tholomeus , Bartimeus , Beëlzebub , Bethanien , Bethle-
hem , Bethfaida.

Caphorim , Carchemis , Cherabin , Chinneret , Che-
ritim , Cubeërs , Cuschan-Reschataim , Cajaphas ;
Capernaum , Cappadocia , Cæserea , Cloë , Chorazin ,
Corinthiërs.

Damascus , Daniël , Dothan , Delila , Debora , Din-
haba , Diblataim , Donanin , Doëg , Dalmanutha ,
Dalmatie , Decapolis , Demetrius , Dionysius-Areopagita ,
Deotrepes , Drufcilla.

Ebed-melech , Ebenhaëzer , Ebsan , Eslon , Elaser ,
Eleazer , Elchanan , Eljada , Eliakim , Eliëzer , Elime-
lech , Eliphelet . Eliphas , Elifchamah , Elizaphan ,
Ephod , Ephraïm , Ephrata , Ezarhaddon , Esthaol ,
Evilmerodach , Euphrates , Elias , Elimas , Eli-
zabeth , Emmanuël , Epaphras , Epaphaodotus , Eubulus ,
Eunice , Eutychus.

Felix , Festus , Fortunatus.

Gabriël , Galeëd , Gamliël , Gammadim , Gath-Rim-
mon , Gamazia , Gerizim , Genuël , Globethon , Gibeon ,
Girgafiten , Gabriël , Gabbatha , Galatia , Gali-
lea , Gamaliël , Gethsémané , Golgotha.

Hadarezer , Hadadrimmon , Hadrach , Hammach ,
Hananeël , Hananja , Hanoeh , Hazar-maveth , Hazeron ,
Hamar , Hiskia , Hobab , Homri , Hophra , Horonaïm ,
Hotniël , Hermogenes , Herodes , Hymeneus.

Ibchar , Icabod , Iodo , Idumea , Immanuël , Indiën ,

Isealonica, Ifai, Ishi-Benob, Isbofeth, Ismaël, Israël, Isfaschar, Ithamar, Ithiël, Izebel, Izreël, Italiaansche, Icureën.

Jazinja, Jaëlam, Janoch, Japhet, Japhia, Japha, Jarmuth, Jarius, Jechonias, Jericho, Jeëzabel, Jeruzalem, Jephthes, Jofched-Baschebet, Jonathan, Jeschurum, Jozaphat, Jupiter.

Kadzeël, Kadmoniter, Kedor-Laomer, Keneziter, Keeren-Happuch, Kibrot-Taäbo, Kicharezeth, Kiriath-Irba, Kiriataïm, Kiriath-Jearim.

Lamech, Lechi, Libiërs, Lubith, Luhith, Lazarus, Lebbeus, Libertynen, Lycaoniën, Lyzantias, Lystra.

Maächa, Maächati, Machpelach, Magor-Misfabib, Mahaniël, Maher-Schalal-Chaz-Bas, Makeloth, Matthi-Suach, Maozim, of Manzzim, Matthanjah, Megiddo, Mehetabeël, Melchizedek, Memichem, Mephibofeth, Merathaïm, Mecodach, Mezech, Mezopotamia, Mezullemach, Methuzaël, Methufalah, Michaja, Michmas, Migdal-Ezer, Mischina, Mithredath, Molech, Moph, Moryah, Mozeroth, Macedoniën, Magdala, Malchus, Mammon, Mezopotamiën, Mytylene, Musfon, Moloch, Myzia.

Naäman, Naboth, Nachon, Nahesfon, Naphthal, Nathan-Melech, Nazareër, Nebajoth, Nebucadnezer, Nebuchodonor, Nahufstan, Nelhi-neërs, Nisroth, Noach of Noë, Noadjah, Naäman, Nathanaël, Nazarcën, Neapolis, Nicodemus, Nicolaïten, Nicopolis, Nineviten, Nymphas.

Obed-Edom, Oboth, Oholo, Ophir, Ophra, Oreb, Olympas, Omega, Onezimus, Onezhorus.

Paddan-Aram, Pagiël, Patthiël, Panna, Pharo, Phthos, Pelatja, Perazim, Pharao-Necho, Pharama

Philiftra, Prath, Pichol, Potiphar, Potiphera,
 Pamphyliën, Paphos, Parmenas, Parthers, Patrobas,
 Philippus, Philologus, Phlegon, Phrygia; Priscilla,
 Prochorus, Ptolomæus, Puteolon.

Rabfaken, Rachab, Rachel, Raphidim, Rebecca,
 Rechoboth, Rehabeam, Rephaïm, Reuma, Riblach,
 Ritmach, Ruchama, Ribbi.

Saälbin, Sabeërs, Sahavan, Samaria, Sammua,
 Sanballat of Saneballat, Sanherib, Senacherib, Sar-
 ppath, Shear-jafchud, Schibboleth, Syriërs,
 Sadduceën, Samariën, Samothracen, Sapphira, Se-
 leucia, Sichem, Siloam, Smaragdus, Sodoma, Sofi-
 pater, Sosthenes, Stéphanus, Siracufen, Syrus.

Tabor, Thekoa, Tiglath-Pilezer, Tobyah, Tophet,
 Tubal-Kaïn, Tyrus, Tabitha, Tertullus, Thes-
 falonica, Theophilus, Teudas, Thyatiren, Trachoni-
 cus, Tragillion, Trophimus, Tryphœna, Thyryphofa,
 Tychicus.

Urphazin, Uphaz, Uz, Uza, Uzziel. Xerxes.

Zachariah, Zachéus, t' Zadok, Zarpath, t' Zeba-
 oth, Zeboïm, Zedekiah, Zelaphad, Zephanjah, Zero-
 babel of Zorobabel of Zoheleth, Zuriël, Zebedeus,
 Zenas.

V I J F D E T R A P .

Het is voor u van veel belang, lieve Jeugd! dat gij
 reeds vroeg met uw vaderland bekend wordt, waarin
 gij geboren zijt en opgevoed wordt, en waaraan gij,
 groot geworden zijnde, de verschuldigde diensten zult
 moeten bewijzen.

Om u hier in eenigzins te gemoet te komen, zoo
 laten wij de Provinciën, waarin hetzelfde thans ver-
 reeld is, met derzelve voornaamste Steden, hier
 volgen.

Ons Vaderland, het welk voorheen genaamd wierd *de Republiek der Vereenigde Nederlanden*, en van het jaar 1795 tot den jare 1806 *de bataafsche Republiek*, daarna het Koningrijk *Holland*, vervolgens een deel van het Fransche Keizerrijk, en thans, vereenigd met het voormalig België, *het Koningrijk der Nederlanden*, is verdeeld in de volgende Provinciën, als:

NOORDBRABAND.

ZUIDBRABAND.

LIMBURG.

GELDERLAND.

LUIK.

OOSTVLAANDEREN.

WESTVLAANDEREN.

HENEGOUWEN.

NOORDHOLLAND.

ZUIDHOLLAND.

ZRELAND.

NAMEN.

ANTWERPEN.

UTRECHT.

VRIESLAND.

OVERIJSSSEL.

GRONINGEN.

DRENTHE.

EN HET GROOT HERTOG-
DOM LUXEMBURG.

De voornaamste Steden in deze Provinciën zijn, in:

NOORD-BRABAND.

's Hertogenbosch.

Grevecoeur.

Heusden.

Woudrichem.

Geertruidenberg.

Klundert.

Willemstad.

Steenbergen.

Bergen op Zoom.

Rozendaal.

Oudenhosch.

Zevenbergen.

Oosterhout.

Breda.

Tilburg.

Oosterwijk.

Oirschot.

Eindhoven.

Helmond.

Osch.

Ravestein.

Grave.

Kuik.

ZUID-BRABAND.

Brusfel.

Laeken.

Vilvorden.

Asfche.

Halle.

Waterloo.

Braine la Leud.

Schoon Verbond.

Nivelle.

Genappe.

Wavre.

Leuven.

Sichem.

Diest.

Leeuwen.

Tienen.

Judoigne

LIMBURG.

Maastricht.

Wijk.

Tongeren.

Looz of Borgloon.

Bilsen.

St. Truijen.
Hasselt.
Herk.
Haelen.
Beringen.
Peer.
Bree.
Hamont.
Weert.
Cennep.
Venlo.
Horn.
Roermond.
Stevenswaard.
Mazijk.
Montfort.
Susteren.
Nieuwstad.
Sittard.
Stockem.
Reckem.

GELDERLAND.

Arnhem.
Het Loo.
Haltem.
Elburg.
Harderwijk.
Wageningen.
Buuren.
Culenburg.
Loevestein.
Bommel.
St. Andries.
Batenburg.
Tiel.
Nijmegen.

Huisen.
Zevenaar.
's Heerenberg.
Doesburg.
Zutphen.
Deutichem.
Burg.
Breedevoort.
Grol.
Borkulo.
Lochem.

LUIK.

Luik.
Landen.
Hannuije.
Huij.
Durbuij.
Marche.
St. Hubert.
Roche.
Vie-Salm.
Stavelot.
Spa.
Theux.
Verviers.
Limburg.
Hervé.
Vifet.

OOST-VLAANDE-
REN.

Gend.
Deijnse.
Oudenaarde.
Ronse of Renoij.
Grammont.
Ninove.

Aalst.
Dendermonde.
 WEST-VLAANDE-
 REN.

Brugge.
Damme.
Blankenberg.
Ostende.
Nieuwpoort.
Veurne.
Dixmuide.
Yperen.
Warneton.
Cammines.
Werwich.
Menen.
Kortrijk.
Roufelaar.
Thielt.

HENEGOUWEN.

Mons of Bergen.
Doornik.
Chièvres.
Ath.
Lesfines.
Enghein.
Brain le Compte.
Soiquies.
Roeuls.
Charleroi.
Dour.
Binchs.
Thuin.
Beaumont.
Chimaij.
St. Guislain.

NOORD-HOLLAND.

Amsterdam.
Haarlem.
Weesp.
Muiden.
Naarden.
Beverwijk.
Zaandam.
Monnikendam.
Purmerend.
Edam.
Alkmaar.
Hoorn.
Enkhuizen.
Medenblik.
Burg.
Oostvlieland.
Oosterland.

ZUID HOLLAND.

's Gravenhage.
Delft.
Rotterdam.
Delftshaven.
Schiedam.
Vlaardingen.
Maasfluis.
Brielle.
Hellevoetfluis.
Dordrecht.
Gorinchem.
Leerdam.
Vianen.
Nieuwpoort.
Schoonhoven.
Oudewater.
Gouda.

Woerden.

Leijden.
Goederede.

ZEELAND.

Middelburg.
Vlissingen.
Arnhemuiden.
Veere.
Brouwershaven.
Zierikzee.
Goes.
Tholen.
Fort Bath.
Hulst.
Axel.
Sas van Gend.
Aardenberg.
Sluis.
Breskens.

NAMEN.

Namen.
Floresse.
Gemblours.
Walcourt.
Philippeville.
Mariënborg.
Couvin.
Bouvignes.
Dinant.
Rochefort.
Cineij.

ANTWERPEN.

Antwerpen.
Hoogstraaten.
Turnhout.
Herenthals.

Lier.

Mechelen.

UTRECHT.

Utrecht.
IJselsstein.
Montfoort.
Nieuwerfluis
Zoestdijk.
Amersfoort.
Rhenen.
Wijk bij Duurstede.

VRIESLAND.

Leeuwarden.
Dokkum.
Franeker.
Harlingen.
Sneek.
Bolsward.
Ylst.
Workum.
Hinlopen.
Molkwerum.
Stavoren.
Sloten.
Heerenveen.
Lemmer.

OVERIJSEL.

Zwolle.
Kampen.
Häsfelt.
Wilsum.
Genemuiden.
Vollenhoven.
Blokzijl.
Kuinder.
Steenwijk.

<i>Zwartfluis.</i>	DRENTHE.	<i>Vianden.</i>
<i>Ommen.</i>	<i>Asfen.</i>	<i>Clervaux.</i>
<i>Hardenberg.</i>	<i>Meppel.</i>	<i>Wiltz.</i>
GRONINGEN.	<i>Coeverden.</i>	<i>Esch.</i>
<i>Groningen.</i>	LUXEMBURG.	<i>Eastogne.</i>
<i>Appingadam.</i>	<i>Luxemburg.</i>	<i>Neuschâteau.</i>
<i>Delfzijl.</i>	<i>Remich.</i>	<i>Bouillon.</i>
<i>Winfchoten.</i>	<i>Grevenmachern.</i>	<i>Chinij.</i>
<i>Bourtangerfchans</i>	<i>Echternach.</i>	<i>Arlon.</i>
	<i>Diekirch.</i>	<i>Virton.</i>

ZESDE TRAP.

Handelende over de onderscheidene soorten, het gebruik, enz. der letteren in 't algemeen; als mede over de verschillende spelling van eenige derzelve, en van sommige woorden in 't bijzonder.

Vraag. Met hoeveel letteren wordt onze Nederduitse taal uitgedrukt?

Antw. Met de 26 volgende, die men noemt en uitspreekt: a, b *be*, c *ce*, d *de*, e, f *ef*, g *ge*, h *ha*, i, j *je*, k *ka*, l *el*, m *em*, n *en*, o, p *pe*, q *ku*, r *er*, s *es*, t *te*, u, v *ve*, w *we*, x, ij of y, z *zedd'*.

Vr. Hoe worden deze letters verder onderscheiden?

A. In *vocalen* en *consonen*, of *consonanten*.

Vr. Zijn dit Nederduitse benamingen?

A. Neen, het zijn twee onduitsche of Latijnsche lastaardwoorden, als komende

vocaal en consonant	}	van	{	{ <i>vocolis</i> , iets 'dat klinkt. { <i>consonans</i> , medeklinkend.
---------------------------	---	-----	---	--

Vr. Hoe zegt men dan gewoonlijk in goed Hollandsch?

A. Zelfklinkers en medeklinkers.

Vr. Hoevele en welke zijn de zelfklinkers?

A. Deze zes: *a, e, i, o, u, ij* of *y*.

Vr. Waarom worden zij zelfklinkers genoemd?

A. I.) Omdat ze in de uitspraak, door hunn' eigen' klank, op zich zelve bestaan, en zonder bijklank van een der medeklinkeren gehoord worden.

Vr. Wat hebben wij bij de zelfklinkers op te merken?

A. I.) Geen woord of lettergreep; zal 't leesbaar zijn, kan zonder één of meer van dezelve, ten zij bij verkorting, gespeld of geschreven worden.

II.) Ieder derzelve kan een geheel woord en lettergreep uitmaken, 't geen bij de medeklinkers geene plaats heeft.

a, e, i, o zijn in 't Latijn, volle woorden: als *a* van, *e* uit, *i* ga gij, *o* ô (eene uitroeping): *o, u* en *ij* zijn 't in het Hollandseh als *o, o* mij! *o* God! *o* Heere! enz. *U* als men tegen iemand spreekt: als, ik heb *u* of aan *UE.* gezegd, gegeven enz.: *IJ*, hierdoor versta ik het *IJ* voor Amsterdam.

Lettergrepen zijn er zoo schaars niet, die uit één van deze letters bestaan, zoo in andere, als onze tale.

Zie hier eenige van de onzen ten voorbeelde:

A-dam, a-dem, a-ker, a-men, a-vond. E-li-ë-zer, E-va, e-zel. O-bed, o-ven, o-ver. U-ri-as. IJ-ver, ij-zer.

III.) Men stelt wel eens, in plaats van één van deze, 't welk meest de *e* te beurt valt, het tee-

ken van wegneming, (*apostrophus*), waarvan op zijne plaats gesproken zal worden: als *t'* voor *te*, *d'* voor *de*, gelijk breeder zal getoond worden,

Vr. Hoe vele en welke zijn de *consonanten*, (medeklinkers)?

A. De twintig overige letters.

Vr. Waarom worden zij medeklinkers genoemd?

A. Om dat ze geen' eigen klank, maar dien van één der zelfklinkers bij zich hebben, als in de uitspraak ligtelijk gehoord wordt, gelijk, *b be*, *c ce*, *h ha*, *k ka*, *l el*, en zoo alle anderen.

Vr. Hoe worden deze wederom onderscheiden?

A. In *smeltletters*, en in *stomme of halve klinkers*.

Vr. Welke zijn *smeltletters*?

A. De *l*, *m*, *n*, *r*, *s*, om dat in de benaming de klinker voorgaat: somtijds vindt men het teeken van wegneming wel eens voor dezelve gesteld, het geen echter hoogst te verwerpen is.

Vr. Toont dit klaarder met een voorbeeld?

A. Het teeken van wegneming kan of mag geene plaats hebben, ten zij het volgende woord met een' zelfklinker beginne, als: *d'avond*, *d'eeuwigheid*, *t'eenemaal*, *t'onzent*, *t'uwent*, enz. voor *de avond*, *de ceuwigheid*, *te eenemaal*, *te onzent*, *te uwent*, enz.

Maar te schrijven: *d'lust*, *d'maagd*, *d'nacht*, *d'rust*, enz. mag niet geschieden.

Vr. Wat is eigenlijk smelten, als van letteren gesproken wordt?

A. 'T heeft plaats in de dichtkunst, wanneer van twee woorden of lettergrepen één gemaakt wordt.

Vr. Hoe en wanneer geschiedt dat?

A. Als er twee woorden op elkanderen volgen; waarvan het eerste met een' klinker eindigt, en 't volgende met een klinker begint, zoo wordt de

eerste klinker, en dus ook die geheele lettergreep, in de volgende bij de uitspraak versmolten : bij voorbeeld :

De avond daalde op aarde neêr.

'T welk men dus leest :

D' avond daald' op aarde neêr.

Dit moet in 't lezen van verzen wèl in acht genomen worden.

Voorts mag men schrijven, 's voor *des*, 'k voor *ik*, 't voor *het* : als, 't was, 'k sprak, 's morgens, 's middags, 's zondags, enz. 't geen dan een voorafwegeming, (*aphæresis*), genoemd wordt.

Men moet dus, vooral, den leerling het onderscheid van 't of t', voor *het* of *te*, doen opmerken.

Vr. Waarom worden de overige letters *stomme* of *halve klinkers* genoemd?

A. Om dat bij derzelver uitspraak de klinker volgt, als: b *be*, c *ce*, k *ka*, enz.

Van de diphtongen en triph tongen.

Vr. Wat verstaat gij doot *diphtongen*, *triph tongen*?

A. Dit zijn weder twee Latijnsche bastaardwoorden :

Als, <i>diphtong</i>	}	van	{	<i>diphtongus</i> , tweeklank.
en <i>triph tong</i>				<i>triph tongus</i> , drieklank.

Dus zijn tweeklanken en drieklanken, of *diphtongen* en *triph tongen*, niet anders dan twee en drie onderscheidene zamengevoegde zelfklinkers, die men in eene lettergreep, naast elkander staande, éénsgalms, in een vermengd geluid, uitspreekt: de volgende zijn tweeklanken :

ae, ai, au, ei, eu, ie, oe, ou, ui.

gelijk in de volgende woorden zulks voorkomt:

<i>ae</i>	<i>ai</i>	<i>au</i>	<i>ei</i>	<i>eu</i>
<i>paerd</i>	} (*)	<i>dauw</i>	<i>eilaas</i>	<i>beurs</i>
<i>naerftig</i>		<i>hair</i>	<i>klauteren</i>	<i>dweil</i>
<i>ie</i>		<i>ou</i>	<i>ui</i>	
<i>bier</i>		<i>boer</i>	<i>bouwen</i>	<i>builen</i>
<i>ziet</i>		<i>zoet</i>	<i>stouthed</i>	<i>vergruizen.</i>

zoo als dit in den eersten trap breeder getoond wordt.

Merk op, dat *æ* en *œ*, dus staande, niet als een tweeklank, maar slechts *e* moeten uitgesproken worden, gelijk in

<i>Æmilius</i>	} waarvoor men leest	<i>Emilius</i>
<i>Ægypten</i>		<i>Egypten</i>
<i>Pœne</i>		<i>Pene</i> enz.

Vr. Laten wij nu, door voorbeelden, de *triphongen*, of drieklanken, klaarder doen verstaan.

A. Zij zijn *aai*, *aau*, *eeu*, *ieu*, *oei* en *ooi*: als in *baai*, *graauw*, *geeuw*, *hieuw*, *boei-jen*, *dooi-jen*, *braai*, *flaauw*, *leeuw*, *nieuw*, *snoei-jen*, *hooi-jen*, enz.: mede in den eersten trap breder te zien.

Men moet wel in acht nemen dat *ieu* en *ooi*, eigenlijke drieklanken zijn, wegens de drie onderscheidene klinkers, schoon de anderen, doch ten onregte, er ook voor gehouden worden: immers, *aa*, *ee*, *oo* en *uu* zijn ook volstrekt geene tweeklanken, vermits ze, geene twee onderscheidene klinkletters zijnde, ook geen vermengd geluid geven: zij zijn slechts verlengde klanken.

Wanneer boven een der klinkers, als er twee of drie naast elkander staan, twee stipjes (..) geteekend zijn, moet men wel zorg dragen zoodanig een lettergreep, of woord, niet eensgalms, gelijk een twee- of drieklank uit te spreken, alzoo met de let-

(*) Gelijk sommigen, (echter verkeerdelijk) nog spellen hetzelfde zij gezegd van *mai* en *hair*.

ter, daar deze stipjes boven staan, eene nieuwe lettergreep begint, gelijk in de volgende woorden te zien is: *Aäron*, *Baäl*, *Eliëzer*, *Emanuël*, *geëerd*, *Joël*, *Seïr*, *Indiën*, enz. Welke en hoedanige woorden men dan leest, als of dit teeken (-) tusfchen die lettergreep gesteld ware, gelijk men nog wel, schoon ten onregte, ziet gefchieden: *A-aron*, *Ba-al*, *Eli-ezer*, *Emanu-el*, *ge-eerd*, *Jo-el*, *Se-ir*, *Indi-en*, enz., als welk teeken eigenschap heeft in de onderscheiding van twee zamengevoegde zelfstandige naamwoorden: bij voorbeeld *akker-man*, *beeren-dans*, *kerk-dief*, *offer-dier*, *wolk-breuk*, *zee-visch*, enz. hetwelk echter niet meer in gebruik is, anders dan in woorden welke, zonder die scheidung, aan dubbelzinnigheid, of verkeerde lezing, onderhevig zijn.

Over het regt gebruik der letteren.

Vr. Wanneer gebruikt men *a*?

A. Zulks is hiervoor genoeg te zien; nogtans moet het gebruik van *a* en *aa* nader aangewezen worden.

I.) Is *a* alleen, tusfchen twee medeklinkers staande kort in de uitspraak, zijnde *aa* lang: als, *bar*, *baar*, *kat kaat*, *ram raam*, enz.

II.) Met *a* schrijft men *daan*, *maten*, *staten*; *graden*, *platen*, *zaden*, enz.

En niet *daan*, *maaten*, *staaten*, *graaden*, *plaaen*, *zaaden*, enz.

Vr. Kan men, om de *a* lang te maken, er niet een *e* bijvoegen, als *ae*?

A. Sommigen doen zulks, gelijk wij, over de tweeklanken sprekende, gezien hebben, in de woorden *paerd*, *naerstig*, enz.; namelijk in zulke

woorden die men op tweederlei wijzen kan en mag uitspreken; als daar zijn nog:

Kaers, staert, waereld, enz.

Beter echter schrijft men:

Kaars, paard, naarstig, staart, wereld (*)

Maar in de dichtkunst mag men bij verkorting schrijven, *kwaén, paén, daén*, (†) enz., in plaats van, *kwaden, paden*, enz.

Van de B en P.

Vr. Wat onderscheid is er tusschen *b* en *p*?

A. De *b* is van eene zachte, de *p* van eene scherpe uitspraak: voorts is het verschil in de spelling, naar de beteekenis der woorden, zeer groot: bij voorbeeld:

<i>baard</i>	<i>paard</i>	<i>bier</i>	<i>pier</i>	<i>bond</i>	<i>pond</i>
<i>bast</i>	<i>post</i>	<i>boord</i>	<i>poort</i>	<i>builen</i>	<i>puilen</i>
<i>beet</i>	<i>peer</i>	<i>bord</i>	<i>port</i>	<i>buur</i>	<i>puur</i>
<i>beul</i>	<i>peul</i>	<i>boot</i>	<i>poot</i>	<i>bijl</i>	<i>pijl</i>

Hieruit blijkt ten klaarsten dat, bij voorbeeld, tusschen *baard* en *paard*, *bier* en *pier*, *bond* en *pond*, en in de uitspraak, en in de beteekenis, een zeer groot verschil is.

Vr. Maar is er, bij het fluiten van een woord, wegens het verschil tusschen beiden, niets te leeren?

A. Zekerlijk: let slechts op de buigingen of vermeerdering der lettergrepen, want men schrijft:

<i>kwab</i>	en	<i>kwap</i>	om dat	<i>kwabben</i>	en	<i>kwappen</i>
<i>krab</i>	niet	<i>krap</i>	men	<i>krabben</i>	niet	<i>krappen</i>
<i>kab</i>		<i>kap</i>	zegt	<i>kabbelen</i>		<i>kappelen</i>

(*) 'T woord *wereld*, vindt men ook *gespeld waereld, waareld, waereld, weereld, wereld, werreld*.

(†) Van dit teeken zullen wij in 't vervolg spreken.

Waarom dan ook niet gefchreven moet worden ,

<i>trab</i>	voor	<i>trap</i>	alzo	<i>trabben</i>	maar	<i>trappen</i>
<i>kab</i>		<i>kap</i>	men	<i>kabben</i>		<i>kappen</i>
<i>klab</i>		<i>klap</i>	niet	<i>klabben</i>		<i>klappen</i>
<i>fchab</i>		<i>fchap</i>	zegt	<i>fchabben</i>		<i>fchappen</i> .

En zoo met alle foortgelijke, al waarom men op de beteekenis bijzonderlijk heeft te letten.

Vr. Wanneer gebruikt men *bb* en verder alle verdubbelde medeklinkers?

A. In de woorden van meer dan ééne lettergreep, wordende de eene lettergreep met den eerften medeklinker gefloten, en de volgende met den anderen begonnen, gelijk in de reeds genoemde woorden, *kabben*, *krabben*, enz. te zien is.

Dit heeft met meest alle de medeklinkers plaats, waarom ik dezelve hier tevens ten voorbeelde ftelle: *bb*, *dd*, *ff*, *gg*, *kk*, *ll*, *mm*, *nn*, *pp*, *rr*, *sf*, *tt*.

Men leere hier te gelijk 't gebruik van enkele of verdubbelde medeklinkers.

<i>b</i>	<i>bb</i>	<i>d</i>	<i>dd</i>	<i>f</i>	<i>ff</i>
<i>kabel</i>	<i>kabbel</i> ,	<i>brooden</i>	<i>verbrodden</i> ,	<i>blaf</i>	<i>blaffen</i> .
		<i>raden</i>	<i>radder</i> ,	<i>straf</i>	<i>straffen</i> .
<i>g</i>	<i>gg</i>	<i>k</i>	<i>kk</i>	<i>l</i>	<i>ll</i>
<i>wagen</i>	<i>waggelen</i> ,	<i>baken</i>	<i>bakken</i> ,	<i>malen</i>	<i>mallen</i> .
<i>vlagen</i>	<i>vlaggen</i> ,	<i>zaken</i>	<i>zakken</i> ,	<i>kwelen</i>	<i>kwellen</i> .
<i>m</i>	<i>mm</i>	<i>n</i>	<i>nn</i>	<i>p</i>	<i>pp</i>
<i>kramen</i>	<i>krammen</i> ,	<i>kanen</i>	<i>kannen</i> ,	<i>fchapen</i>	<i>fchappen</i> .
<i>komen</i>	<i>kommen</i> ,	<i>manen</i>	<i>mannen</i> ,	<i>knapen</i>	<i>knappen</i> .
<i>r</i>	<i>rr</i>	<i>s</i>	<i>sf</i>	<i>t</i>	<i>tt</i>
<i>waren</i>	<i>warren</i> ,	<i>pas</i>	<i>pasfen</i> ,	<i>praten</i>	<i>pratten</i> .
<i>veren</i>	<i>verren</i> ,	<i>was</i>	<i>wasfen</i> ,	<i>laten</i>	<i>latten</i> ,
					enz.

Van de C.

Vr. Wat leeren wij bij de c?

A. Het geheel niet onverschillig gebruik tusfchen dezelve en de *k*, men fpele namelijk niet :

<i>Caart</i>		<i>Kaart</i>	<i>Cloppen</i>		<i>Kloppen</i>
<i>Caas</i>		<i>Kaas</i>	<i>Cnarfen</i>		<i>Knarfen</i>
<i>Cas</i>	voor	<i>Kas</i>	<i>Colven</i>	voor	<i>Kolven</i>
<i>Comen</i>		<i>Komen</i>	<i>Cruipen</i>		<i>Kruipen</i>
<i>Coning</i>		<i>Koning</i>	<i>Custen</i>		<i>Kusten enz.</i>

Vr. Zulks fchijnt in de uitspraak echter goed te wezen?

A. Daarin fluit het wel niet, want *c*, voor *a*, *l*, *m*, *n*, *o*, *r* en *u*, fttaande, kan wel als eene *k* uitgefproken worden; maar dit bewijft niet dat het mag gefchieden.

Vr. Waarom dan beter met *k*?

A. Om dat de Nederduitsche taal geene *c* erkent; zij behoort tot de Latijnsche, en wij gebruiken dezelve alleenlijk uit nood; voornamelijk ook ter onderfcheidinge.

Uitlandsche woorden, of die van uitlandsche ontleend zijn, moeten met *c* gefpeld worden (*), als daar zijn:

Cedel, *ceder*, *cel*, *cement*, *cefars*, *chaos*, *christelijk*, *christus*, *cijfer*, *cijrus*, *cilinder*, *cimbaal*, *cipier*, *cipres*, *cirkel*, *citer*, *citroen*, *colofse*, *conculie*, *corinthe*, enz.

Voorts gebruiken wij de *c*, of wel *ch*, ter onderfcheidinge van bijvoorwoorden en bijvoegelijke naamwoorden (waarvan nader): bij voorbeeld wij fpeilen

Dagelijks, bijwoord;

Dagelijksch, bijvoegelijk naamwoord.

Daags, bijwoord;

Daagsch, bijvoegelijk naamwoord; en zoo met meer anderen.

(*) *Vóór ei en ij komende, ontvangt zij den klank van f, maar vóór a, e, o, u, die van k.*

Ingevolge dezen regel moet men ook de volgende bijvoegelijke naamwoorden met *ch* schrijven:

Geldersche, Hollandsche, Amsterdamsche, enz.

In vele andere woorden kunnen wij ook de *c* of wel de *ch* niet ontberen; als daar zijn:

Drieschen, (dreigen) duchten, echt, echter, lagchen, kagchel, enz.

De *c* of *ch* dient ook om de beteekenis van sommige woorden te onderscheiden, bij voorbeeld: *licht* en *ligt*, *doch* en *dog*, *noch* en *nog*, enz.; want *licht* beteekent het licht van den dag: *ligt* geeft te kennen ligt om te doen of in gewigt, zoo beteekent *doch maar*, *dog* een *dog*, (een hond), enz. (*).

Van de D.

Vr. Waarin bestaat het verschil tusfchen de *d* en *t*?

A. 1.) De *d* is van eene zachte, de *t* van eene fcherpe uitspraak. 2.) In de beteekenis der woorden als blijkt, in

<i>dak</i>	<i>tak</i>	<i>drek</i>	<i>trek</i>	<i>dragt</i>	<i>tracht</i>
<i>dal</i>	<i>tal</i>	<i>doorn</i>	<i>toorn</i>	<i>deelen</i>	<i>telen</i>
<i>dam</i>	<i>tam</i>	<i>drog</i>	<i>trog</i>	<i>drillen</i>	<i>trillen</i>
<i>das</i>	<i>tas</i>	<i>duin</i>	<i>tuin</i>	<i>den</i>	<i>ten</i> enz.

Vr. Wat moet meer, ten opzigte van deze letters, waargenomen worden?

A. Dat men ze bij 't fluiten van een woord, niet onverschillig gebruike.

Vr. Welke woorden fluit men met *d*?

A. Die in de buiging enz., dezelve behouden, als:

(*). Sommigen houden zich ook nog aan de spelling van *acht*, in *acht nemen*, en *agt* het *getal*: de Hoogleeraar Siegenbeek, *echter*, spelt in beide gevallen *acht*.

<i>bad</i>	<i>baden</i>	<i>of</i>	
<i>blad</i>	<i>bladen</i>	<i>pad</i>	<i>padden</i>
<i>eed</i>	<i>eeden</i>	<i>stad</i>	<i>steden</i>
<i>boord</i>	<i>boorden</i>	<i>verbond</i>	<i>verbonden</i>
<i>pad</i>	<i>paden</i>	<i>verstand</i>	<i>verstandig enz.</i>

en alle woorden die in *heid* eindigen, als:

<i>eeuwigheid</i>	<i>eeuwigheden</i>
<i>zaligheid</i>	<i>zaligheden enz.</i>

Vr, Men schrijft evenwel *baten*, *eeten*, *bonten*?

A. Ja; maar in eene geheel andere beteekenis; want dan komt

<i>baten</i>		niet		<i>bad</i>		maar		<i>het baat</i>
<i>bonten</i>				<i>verbond</i>				<i>bont</i> , als <i>bont goed</i>
<i>eeten</i>		van		<i>eed</i>		van		<i>ik eet enz.</i>

Daarom fluit men ook met *t* en niet met *d*.

<i>maat</i>		om		<i>maten</i>		<i>spijt</i>		om		<i>spijten</i>
<i>gat</i>		dat		<i>gaten</i>		<i>mijt</i>		dat		<i>mijten</i>
<i>stoot</i>		men		<i>stooten</i>		<i>stort</i>		men		<i>storten</i>
<i>stout</i>		zegt		<i>stouten</i>		<i>giet</i>		zegt		<i>gieten enz.</i>

Men moet wegens de spelling met *d* of *t* wel in acht nemen, de onderscheidene beteekenis der woorden, alzoo sommigen in de uitspraak genoegzaam niet verschillen, als:

<i>ried en</i>				<i>raden</i>
<i>riet</i>				<i>rietgewas</i>
<i>gewed en</i>				<i>wedden</i>
<i>gewet</i>		in de be-		<i>wetten</i> , <i>slijpen</i>
<i>eed en</i>		teekenis		<i>eene eedzwering</i>
<i>eet</i>		van		<i>eeten</i>
<i>mijd en</i>				<i>mijden</i> , <i>schuwen</i>
<i>mijt of</i>				<i>een stukje geld van 1½ penning.</i>
<i>meid</i>				<i>eene dienstmaagd, enz.</i>

Dat somtijds een woord met *dt* gefloten wordt, zullen wij zien, als wij over de woordvoeging zullen spreken; de *t* wordt als dan als een merkletter van de persoon bijgevoegd.

Van de E.

Vr. Is 't gebruik van *e* en *ee* 't zelfde?

A. Geenszins; men moet schrijven *beenen*, *steen*, *venen*, enz. maar *stenen*, als 't beteekent een klage-lijk geluid slaan, *speelen* enz.

Vr. Heeft de *e* niet een' tweederleien klank?

A. Ja: als, *gezèl*, *bevèl*, *nèt*, *belèt*, *gezèt*, enz. in deze woordjes van twee lettergrepen is de *e* in de tweede lettergreep hard, en in de eerste zacht; al waarom eenige dezelve, hard zijnde, teekenen, gelijk ik in de bovenstaande ten voorbeelde gedaan heb: thans is zulks echter geheel niet in gebruik.

Van de F.

Vr. Wat onderscheid is er tusschen *f* en *v*?

A. Met de *f*, die van eene scherpe uitspraak, daar de *v* van eene zachte is, spelt men

<i>Franfche</i>	}	en niet	met <i>v</i>	{	<i>Vransche</i>
<i>Fredrik</i>					<i>Vredrik</i>
<i>Fortuin</i>					<i>Vortuin</i>
<i>Firmament.</i>					<i>Virmament</i> enz.

Zoo spelt men integendeel met *v*.

<i>Vriend</i>	}	en niet met <i>f</i>	{	<i>Friend</i>
<i>Visch</i>				<i>Fisch</i>
<i>Vader</i>				<i>Fader</i>
<i>Vrijheid</i>				<i>Frijheid</i>
<i>Vier</i>				<i>Fier</i> enz. (*)

Vr. Kan men evenwel, niet wel eens de *v* in plaats van *f* gebruiken, in 't fluiten van een woord

(*) Men zegt wel fier, maar in de beteekenis van moedig; als eene fiere of moedige leeuw, enz.

A. Sommige schrijven

$\left. \begin{array}{l} \text{gaav} \\ \text{graav} \\ \text{grav} \end{array} \right\}$	voor	$\left\{ \begin{array}{l} \text{gaaf} \\ \text{graaf} \\ \text{graf} \end{array} \right.$	$\left\{ \begin{array}{l} \text{schoof} \\ \text{schrijft} \\ \text{schijv} \end{array} \right\}$	voor	$\left\{ \begin{array}{l} \text{schoof} \\ \text{schrijft} \\ \text{schijf} \end{array} \right.$
---	------	---	---	------	--

Vr. Kan dit doorgaan?

A. De reden die ze er voor hebben is niet onbondig, namelijk, dat deze en soortgelijke woorden, in 't meervoudige, of bij wijze van tijdvoeging, verschikt wordende, de *f* verliezen, ofschoon ze niet trachten te ontkennen, de uitspraak van *v* wat flauw te zijn: alzoo men niet schrijft:

$\left. \begin{array}{l} \text{grafen} \\ \text{gafen} \\ \text{grafen} \\ \text{schrijfen} \\ \text{schijven} \end{array} \right\}$	maar	$\left\{ \begin{array}{l} \text{graven} \\ \text{gaven} \\ \text{graven} \\ \text{schrijven} \\ \text{schijven} \end{array} \right.$	in de betee- kenis van	$\left\{ \begin{array}{l} \text{heeren} \\ \text{geschenken} \\ \text{kuilen.} \end{array} \right.$
--	------	--	---------------------------------	---

Intuschen is de gezegde verwisfeling van *f* in *v* thans geheel buiten gebruik.

Van de *G*.

Vr. Wat valt er bij de *g* aan te merken?

A. Dat dezelve fomtijds wel bijna als de *f* uitgesproken wordt; als in de woorden, welke in *gie* eindigen, gelijk *timmeragie*, *stellagie*, *schenkagie*, enz. waar voor men ook en beter zegt, *schenkaadje* enz.

In de Fransche bastaardwoorden, die veel onder 't Neerduitsch gebruikt worden, spreekt men de *g* als *sje* uit, gelijk de Franschen doen.

Vr. Wordt de *h* niet wel met de *g* als *gh* te samen gevoegd?

A. Voorheen, maar thans niet meer, dan alleenlijk in eigen namen, als *Peleggh* enz.

Vr. Kan de *k* niet wel eens plaats hebben achter de *g* als *gk*?

A. Voorheen schreef men :

langmoedig en *langkmoedig*, *gevangenis* en *gevangenis*, *oorsprong* en *oorsprongk*.

Thans is die spelwijze mede geheel vervallen; wel wordt de *g* nog in *k* verwisfeld: immers men moet thans schrijven :

gevangenis en *gevankelijk*; *koningrijk* en *koninklijk*; *oorsprong* en *oorspronkelijk* enz.

Van de H.

Vr. Wat zegt gij bij de *h*?

A. Schoon dezelve meer voor eene uitblazing, dan voor eene letter gehouden worde, is derzelve gebruik noodzakelijk: zie hier voor breeder.

Van de I, J en IJ of Y.

Vr. Is er zoo weinig onderscheid tusfchen deze drie letters, dat 'er in 't gebruik derzelve zoo onverschillig mede te werk gegaan wordt?

A. Gansch niet: de *i* en *ij* of *y* zijn klinkletters, maar de *j* is een medeklinker: ook zijn de benamingen onderscheiden, offchoon velen, gelijk ik dagelijks, in nieuw aankomende leerlingen, ontwaar wordt, deze drie letters denzelfden naam geven, zijnde de *j* bij hen, onder die benaming, vreemd: zie hier wat er van is.

I.) Met *i* spelt men *in*, *ik*, *is*, *immers*, *bik*, *bil*, enz.: wordende thans door bijvoeging van de *e* lang gemaakt: als *bis*, *bies*; *tin*, *tien*; *lis*, *lies*; *wil*, *wiel*.

II.) Met *J* spelt men *Jan*, *jacht*, *Jesus*, *jonge*, *Judas*, enz. Als de eerste letter van een woord eene *i*, en de tweede een zelfklinker, (*a*, *e*, *i*, *o*, *u*, *ij* of *y*) is, moet men voor de eerste

letter niet *i* maar *j* gebruiken: immers schreve men *iood*, *iudas*, *ia*, enz. zoo zoude men niet kunnen lezen, *jood*, *judas*, *ja*, enz.; maar *i-ood*, *i-udas*, *i-a*, enz.: integendeel heeft *i* altoos een' medeklinker achter zich; want men zoude niet kunnen spellen, *jn*, *jk*, *jmmers*, *bjk*, *bjl*, enz.

III.) Met *ij* spelt men *ijver*, *ijzer*, *gij*, *hij*, *hijgt*, *lijn*, *mijn*, *dijk*, *pijp*, *rijk*, *zijn*, enz.; gelijk dit een en ander, met meer woorden, in den eersten en tweeden trap te zien is.

De *i* en *j* komen dus natuurlijk in 't midden van een woord tusfchen twee zelfklinkers, bij elkanderen, in de gedaante van *ij*; doch dan worden zij in de spelling gefcheiden: bij voorbeeld men fchrijft,

<i>Bloeijen</i> ,	en spelt	<i>bloei-jen</i> .
<i>Broeijen</i> ,	————	<i>broei-jen</i> .
<i>Dooijen</i> ,	————	<i>dooi-jen</i>
<i>Eijeren</i> ,	————	<i>ei-je-ren</i> .
<i>Ooijevaar</i> ,	————	<i>ooi-je-vaar</i> , enz.

De *y* is voorts eene onduitsche letter, en wordt ook niet dan in onduitsche woorden gebruikt, als in *Egypten*, en dergelijken.

Vr. Is 't onverschillig, in het fluiten van een woord, de *i* of *ij* te gebruiken, bij voorbeeld, in de woorden of lettergrepen, *eij*, *reij*, *taaij*, *waaij*, *dooij*, *snoei*, enz.

A. Volftrekt niet: men moet fchrijven *ei*, *rei*, *taai*, *waai*, *dooi*, *snoei*, enz.

Vr. Worden fomtijds in dezelfde beteekenis de *j* of de *y* gebruikt?

A. In eenige weinige woorden heeft dit plaats; als

<i>Angelier</i>	} waarvoor	{	<i>Anjelier</i>	
<i>Genever</i>			men ook	<i>Jenever</i>
<i>Gigt</i> , enz.			vindt	<i>Jicht</i> , enz.

Van de K.

Vr. Is hiervan nog meer aantemerken, dan bij de c gezegd is?

A. Men zoude er nog kunnen bijvoegen, dat men voorheen, in plaats van *kk*, wel schreef *ck*; als *decken*, *wacker*, *backen*, enz.; voor *dekken*, *wakker*, *bakken*, enz.; doch zulks mag thans volstrekt niet geschieden.

Van de L, M, N.

Vr. Wat leert men hier bij?

A. Niets bijzonders: dat er van gezegd kan worden is reeds geschied bij 't spreken over het gebruik der enkele en dubbele medeklinkers. Zie bladz. 75.

Van de O.

Vr. Wat leeren wij bij de *o*, de vierde klinker?

A. Dat dezelve ook, gelijk *a* en *e*, alleen staande; kort in de uitspraak is, zijnde *oo* lang, gelijk in den eersten trap geleerd is.

Vr. Waarop heeft men bijzonder te letten,

A. Dat dezelve drierleie klank in de uitspraak heeft, bij voorbeeld:

1.) helder	} in	{	<i>boven</i> , <i>over</i> , <i>zoo</i> , <i>holen</i> , enz.
2.) dof			<i>bok</i> , <i>bol</i> , <i>bot</i> , <i>wol</i> , <i>zond</i> , enz.
3.) hard			<i>God</i> , <i>kok</i> , <i>volk</i> , <i>post</i> , <i>kolk</i> , enz.

Alwaarom sommige de *o*, hard klinkende, dus, *ó*, teeren, bijzonderlijk wanneer het woorden van gelijke pelling, doch van onderscheidene beteekenis zijn, als, *bol*, *verheven*, *ból*, een klood.

Voorts heeft men het gebruik van *o* en *oo*, zoo-

wel als van *e* en *ee*, enz.; als *boomen*, *droomen*, en niet *bomen*, *dromen*; maar men schrijft *nopen*, *scholen*, enz. niet *noopen*, *schoolen*.

Van de P.

Vr. Wat valt er meer van de *p* te zeggen dan bij de *b* gezegd is?

A. De *h* wordt wel met de *p* zamengevoegd; als, *ph*, wanneer dezelve, zoo veel zijnde als de Griekfche *phi*, uitgesproken wordt gelijk *f*:

Als, <i>Stephanus</i>	}	waarvoor	{	<i>Stefanus</i>	
<i>Philippensen</i>				men leest	<i>Filippensen</i>
<i>Phebus</i>					<i>Febus</i>

Van de Q.

Vr. Is deze letter niet overtollig, vermits men er *kw* voor kan gebruiken?

A. De verwisfeling van *q* in *kw* behoeft niet eens in aanmerking genomen te worden: wij hebben de *q* in onze taal niet, en ook niet noodig, anders dan voor uitheemsche woorden, waartoe zij ook alleenlijk gebruikt wordt; als in *Quirinus*, *Quintilianus*, enz.

Van de r en z.

Vr. Waar toe dienen de tweederleie *r*, *z*?

A. De *z* dient om een woord of lettergreep te beginnen, en de andere *r*, om dezelve te fluiten, daar *o n* is ook de *z* eigenlijk *ré*, en de *r*, *er* genoemd, het geen de spelling, vergeleken met de uitspraak, zeer veel natuurlijker maakt, *relaten*, bij voorbeeld, zoude men moeten spellen *re*, *ara*, enz.

en niet *er*, *a*, *ra*, enz.; dit echter wordt maar bij weinigen in acht genomen (*).

Van de s en f.

Vr. Waartoe heeft men eene korte *s*, en eene lange *f*?

A. Ten zelfden einde als van de *r*, en *z* gezegd is: de lange *f*, (eigenlijk *fe* genoemd) dient om een woord of lettergreep te beginnen, en de korte *s*, (*es* geheeten) om dezelve te fluiten: als, *wasfen* of *was-schen*, *plas*, *plassen*, enz.

Waarom men moet letten, dusdanige woorden niet te schrijven met *ss*, *ff* of *fs*: als *wassen* of *wasschen*, *plaf*, *plassen*, enz. noch ook *wassen*, of *wasschen*, *plaffen*, enz.; ook niet *wafschen*, *plaffen*, enz.

Vr. Wat onderscheid is er tusschen de *s* en *z*?

A. De *s* is van een fispende of scherpe, de *z* van eene zachte uitspraak: zie het onderscheid in deze weinige woorden:

Met <i>f</i>	met <i>z</i> :	met <i>z</i>	met <i>f</i>
<i>sabel</i>	<i>zadel</i>	<i>zullen</i>	<i>sullen</i>
<i>sajet</i>	<i>zaaijen</i>	<i>zolder</i>	<i>sollen</i>
<i>suiker</i>	<i>zuigen</i>	<i>zulks</i>	<i>sulfer</i> , enz.

Hieruit blijkt niet alleen het verschil in de uitspraak, maar ook in de beteekenis; groot, bij voorbeeld, is het verschil tusschen *zullen* en *sollen*: immers, *zullen*, komt in ieder werkwoord voor, om den *toekomenden tijd* aan te wijzen; als, *wij* of *zij zullen dit of dat doen*: daar *sullen*, *glijden* beteekent: *die liefhebbers zijn van op het ijs te sullen, zullen gewisfelijks dikwijls vallen*.

(*) In de gewone Italiaansche drukletter, zijn niet eens tweederlei *r* voorhanden.

Van de T.

Vr. Wat hebben wij nog van deze letter te zeggen, meer dan op de *d* gezegd is?

A. De *t* wordt in bastaard woorden, als de *c* of *f* uitgesproken; bij voorbeeld:

Oratie, gratie, satisfactie, correctie, predikatie, enz.; welke woorden men iets scherper uitspreekt dan *oracie, gracie, satisfaccie, correccie, predikacie,* enz.

Doch te schrijven *provincie* voor *provincia*, is niet goed, als komende dat woord van *provincia*.

Vr. 'T gebeurt wel, dat de *t* met de *h* zamengevoegd wordt, als *th*, of de grieksche *theta*; hoe wordt deze zamenvoeging uitgesproken?

A. Niet anders dan de eenvoudige *t*: men leest *Anthonus, Theophilus, Thracien*, enz. als, *Antonius, Teophilus, Tracien*, enz.

De *t* zoo ook de *d*, is overtollig in *gelegenheid, genegenheid*, en zoo alle dergelijke woorden; waar voor vele schrijven, *gelegendheid, genegendheid*, enz. immers men zegt; *gelegen, genegen*, en niet, *gelegend, genegend*, enz.

Van de U.

Vr. Wat leeren wij bij de *u*, de vijfde klinkletter?

A. Dezelve is mede, gelijk de andere klinkers, alleen staande, kort in de uitspraak, zijnde *uu* lang, als, *ur. murw, nut, put*, enz.

Met *uu* schrijft men *buur, duur, guur, huur, kuur, muur, uur, vuur, zuur*, enz.

Vr. Is *u* het zelfde van beteekenis als *uw*; daar hierin bij ons geen verschil schijnt gemaakt te worden?

A. Die zulks niet doen, verklikken daar door hunne onkunde; want het bedoelde verschil is zeer groot: *u* ziet op de persoon die men toespreekt: als *'t is u bekend, ik heb het u, of aan u gegeven of gezegd*, enz.

Uw schrijft men als men iemands goederen, zaken, enz. bedoelt: bij voorbeeld: *uw huis, uw geld, uw kind, uw vader*: in 't meervoudige heeft het *uwe*: als, *ik heb uwe ouders gezien*.

Van de V.

Vr. Bij de *f* hiervan gesproken zijnde, is er ook nog iets van te zeggen overgebleven?

A. Neen, dewijl wij op bladzijde 68 reeds hebben geleerd, dat zij niet *uwe*; maar *ve* genoemd moet worden.

Van de W.

Vr. Geeft men deze echter niet tweederleie benaming, als die van *wé* en van *dubbelde uwe*, of gelijk men, door klankverbastering, zegt, *dubbel-duw*?

A. Neen: weleer werd haar den laatstgemelden naam gegeven; thans echter is de naam van *wé* algemeen aangenomen, als veel geschikter tot de uitspraak der woorden zijnde: — de naam van *dubbelde uwe* is slechts ontleend aan de gedaante der letter, als zijnde gelijk twee *vv* aan elkanderen.

Van de X.

Vr. Behoort de *x* tot onze taal?

A. Neen: ook wordt zij thans niet meer, gelijk voordezen, gebruikt in *blixem, hexen*, enz. men schrijft thans *bliksem, hekfen*. enz.; maar in uitheemsche woorden blijft zij stand houden; als, in *Xenophon, Xerxes, Xantippe*, enz.

. Van de Y, IJ.

Vr. Is dezen aangaande nog iets te zeggen over-gebleven?

A. Neen: onder de letters *i*, *j* en *ij* of *y*, bladz 81, is er al het noodige van gezegd.

Van de Z.

Vr. Wat is er van de *z* meer te zeggen, dan er bij de *s*, bladz. 86, van gezegd is?

A. Dat de *w* de eenigste medeklinker is, die achter de *z* kan gebezigd worden; als:

<i>zwaan</i>	} waarvoor men niet mag fchrijven	} <i>swaan</i> <i>swaar</i> <i>fwalkt</i> <i>fwijgen</i> <i>fwoegen</i> <i>fwijn</i>
<i>zwaar</i>		
<i>zwalkt</i>		
<i>zwijgen</i>		
<i>zwoegen</i>		
<i>zwijn</i>		

Immers is het duidelijk, dat, volgens de kracht der *f*, die woorden dan veel te fcherp zouden worden; de *z* dient foms wel om een woord te fluiten: als in de uitheemfche namen, *Achaz*, *Ahimaaz*, *Buz*, *Uz*, enz.

Door afkapping fluiten echter ook zuiver Nederlandfche woorden met een *z*: immers men fchrijft *deez'* voor *dezen*. *op dat hij vreez'*; voor *op dat hij vreeze*, enz.

Van de kapitalen of hoofdletters.

Vr. Wanneer komen de kapitalen of hoofdletters te pas?

A. I.) Voor aan ieder' brief of gefchrift, en zoo menigmaal de reden of zin, in dezelve vol is, wanneer men een ftip (.) *punctum* ftelt, en een' nieuwen regel of zin met een hoofdletter begint.

II.) Alle eigen namen van menschen, gedierten, planten, kruiden, enz. worden daarmede begonnen.

III.) Men stelt ze voor alle waardigheden, personen van hooge karakters en geboorte, enz.; als, Keizers, Koningen, Vorsten, Prinzen, Graven en verder voor hooge en mindere bedieningen.

IV.) In de dichtkunst, voor aan ieder' regel.

Tegenwoordig echter worden de kapitale letters zeer schaars gebruikt; bij sommigen zelfs geheel niet dan bij 't begin van een' nieuwen zin; niet, vooraan de woorden *mijnheer*, *graaf*, *koning*, ja zelfs niet voor aan 't woord *god*: ook ontmoet men dichters, welke hunne versregels niet met eene kapitale letter beginnen, wanneer met den regel niet tevens een' nieuwen zin begint.

Zie daar, zoo klaar mij mogelijk was, de onderscheidene foorten en 't gebruik der letteren aangegeven, doch vermits een leerling meer noodig heeft, dan te kunnen spellen en lezen, zullen wij hem eenig denkbeeld trachten te geven van de gronden onzer Nederduitsche tale, als zeer dienstig, bijzonderlijk voor de zulke, welke in verderen tijd, in andere talen onderwezen staan te worden.

Z E V E N D E T R A P .

Leerende de eerste grondbeginselen der Nederduitsche tale.

Vr. Welke zijn de eerste beginselen, die bij 't leeren der Nederduitsche, of ook andere talen, ten grondslage gelegd moeten worden?

A. 1.) De kennis der letteren.

2.) De zamenvoeging en uitspraak, of klank der letteren, tot lettergrepen of woorden.

En, 3.) De schikking der woorden tot een' volkomen zin.

Vr. De letteren, de zamenvoeging en uitspraak geleerd zijnde, moeten wij dus overgaan tot de schikking der woorden; doch eerst zien wat men door een *syllabe* verstaat?

A. Een *syllabe*, komende van 't Latijnsche *syllaba*, of lettergreep, bestaat uit één, twee, drie, vier, vijf of meer letters, welke men eensgalms, zonder afbreking uitspreekt.

Vr. Zijn woord en lettergreep dezelfde zaken?

A. Een lettergreep kan wel een geheel woord uitmaken; maar meestal is een lettergreep slechts een gedeelte van een woord; kunnende een woord bestaan uit twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, of meer lettergrepen, gelijk dit een en ander in den eersten en tweeden trap geleerd is.

Vr. In hoe vele *Spraakdeelen* onderscheidt men de woorden?

A. In negen; als, 1.) *geslachtwoord*, 2.) *naamwoord*, 3.) *voórnaamwoord*, 4.) *werkwoord*, 5.) *deelwoord*, 6.) *bijwoord*, 7.) *zamenvoegsel*, 8.) *voorzetsel*, 9.) *tusfchenvoegsel*.

Vr. Wat zijn *geslachtwoorden*?

A. Deze zijn: *de*, *een*, *eene*, en *het*, dienende om onderscheid te maken in de *geslachten*, als *de man*, *eene kamer*, *het spel*, enz.

Vr. Hoe velerlei is 't *geslacht* der woorden?

A. Driederlei, *mannelijk*, *vrouwelijk* en *onzijdig*.

Vr. Waaraan zijn deze *geslachtwoorden* onderworpen?

A. Aan de buiging der *naamvallen*.

Vr. Hoe vele *naamvallen* zijn er?

A. Vier, 1.) *noemer*, 2.) *teler*, 3.) *gever*, 4.) *beschuldiger*.

Vr. Hoe geschiedt die buiging?

A. Door het veranderen der oorspronkelijke spelling; waardoor als dan te kennen wordt gegeven in welken naamval gesproken wordt : als volgt :

Mannelijk geslacht.

Noemer : *de, een.*
Teler : *des of van den ; eens of van eenen.*
Gever : *den of aan den ; eenen of aan eenen.*
Beschuldiger : *den ; eenen.*

Vrouwelijk geslacht.

Noemer : *de, eene.*
Teler : *der of van de ; eener of van eene.*
Gever : *der of aan de ; eenen of aan eene.*
Beschuldiger : *de, eene.*

Onzijdig geslacht.

Noemer : *het ; een.*
Teler : *van het ; of des ; van een, of eens.*
Gever : *aan het ; aan een.*
Beschuldiger : *het ; een.*

De plaats verbiedt hier alles van te zeggen wat er van gezegd kan worden ; het voorgaande is genoeg tot het vormen van een voorloopig denkbeeld : in uitgebreide spraakkunsten vindt men het overige.

Vr. Hoe velerlei is 't getal?

A. Tweederlei, 1.) 't *enkelvoudige*, en 2.) 't *meervoudige*.

Vr. Wanneer komt het *enkelvoudige getal* voor?

A. Als men spreekt van *één* persoon of zaak: als, *ik, gij, hij, de man, een boom, het paard*, enz.

Vr. Wanneer het *meervoudige*?

A. Als men spreekt van meer dan *één* persoon, of zaak: als, *wij, gijlieden, zij, de mannen, de boomen, de paarden*, enz.

Vr. Wat is een *naamwoord*?

A. Een *naamwoord* is, waardoor men eene zaak, of de hoedanigheid van iets, onderscheidenlijk uitdrukt; als, *God, een mensch, een boom, het water, goed, kwaad, groot, klein*, enz.

Vr. Hoe verdeelt men de *naamwoorden*?

A. In *zelfstandige* en *bijvoegelijke*.

Vr. Wat zijn *zelfstandige naamwoorden*?

A. Die, zonder bijvoeging van andere woorden, de zaak te kennen geven; als:

Hemel, aarde, zee, zon, maan, sterren, koning, vorst, heer, knecht, licht, duisternis, wijsheid, dwaasheid, enz.

Vr. Wat zijn *bijvoegelijke naamwoorden*?

A. Die de hoedanigheid van een' persoon of zaak uitdrukken; als, *sterk, zwak, hoog, laag, diep, klein, groot: rijk, arm, wijs, zot*, enz.

Deze woorden kunnen, alleen staande, geen' zin uitmaken, tenzij er een *zelfstandig woord* bijgezet, of onder verstaan worde; als:

	<i>bijv.</i>	<i>zelfst.</i>
een	<i>sterk</i>	man
een	<i>hooge</i>	berg
een	<i>groot</i>	schip

	<i>bijv.</i>	<i>zelfst.</i>
eene	<i>zwakke</i>	vrouw
een	<i>diepe</i>	kuil
het	<i>kleine</i>	kind enz.

Want wie zoude onze meening verstaan, als men zeide, het was een *sterk*, het is een *hooge*, enz. zoo er geen zelfstandig woord; als, *man*, *berg*, enz. bijkwame, alzo de bijvoegelijke naamwoorden tot alle zelfstandige kunnen betrekkelijk zijn? ik kan zoo wel denken op een' hoogen toren, muur, enz. als op een' hoogen berg, en dus met alle anderen.

Vr. Hoe verdeelt men nu wederom de zelfstandige naamwoorden?

A. 1.) In *eigen* en 2.) in *gemeenen*.

Vr. Wat is een *eigen naamwoord*?

A. Dat aan een' persoon of zaak afzonderlijk gegeven wordt; als: daar zijn de namen van menschen: *Jan*, *Pieter*, *Willem*, *Joost*, enz.; van steden en dorpen: b. v. *Arnhem*, *Nijmegen*, enz.; zoo ook alle namen van kruiden, planten, boomen, vruchten, ge-dierten, zeeën, rivieren, enz.

Vr. Wat is een *gemeen zelfstandig naamwoord*?

A. Dat aan velen gemeen is als, *man*, *vrouw*, *mensch*, *boom*, *rivier*, *visch*, enz.

Vr. Wat zijn *afgeleide woorden*?

A. Die van andere oorspronkelijke woorden afgeleid worden, als:

<i>vischer</i>		<i>van</i>		<i>visch</i>		<i>vogelaar</i>		<i>van</i>		<i>vogel</i>
<i>vaderlijk</i>		<i>van</i>		<i>vader</i>		<i>amsterdammer</i>		<i>van</i>		<i>amsterdam</i>

en zoo alle dergelijke.

Vr. Wat zijn *verklein-naamwoorden*?

A. Die door verkleining van hunnen eigen' oorspronkelijke naam gemaakt worden: als,

<i>potje</i>	}	<i>van</i>	}	<i>pot</i>	}	<i>van</i>	}	<i>boek</i>	
<i>vatje</i>				<i>vat</i>				<i>boekje</i>	<i>straat</i>
<i>tonnetje</i>				<i>ton</i>				<i>straátje</i>	<i>jongelje of</i>
<i>huisje</i>				<i>huis</i>				<i>jongske</i>	<i>enz.</i>

Vr. Hoe buigt men een *naamwoord*?

A. Op dezelfde wijze als bij de buiging der *geflachtwoorden* getoond is; hebbende de onderscheidene *geflachten* of *woorden* somtijds meer of min *verandering*: zie hier, tot een voorbeeld, slechts twee *buingingen*: het *zelfstandig naamwoord*, *man*, met het *ledeke*, *de*

'*T enkelvoudig getal.*

Noemer: de man.

Teler: van de man, of des mans.

Gever: aan den man, of den manne.

Beschuldiger: den man.

'*T meervoudig getal.*

Noemer: de mannen.

Teler: der of van de mannen.

Gever: aan de, of den mannen.

Beschuldiger: de mannen.

Vr. Dit is nu in 't *mannelijk geflacht*, *alleenlijk* met een *lidwoordje*: kunt gij mij nu een voorbeeld geven van een *zelfstandig* met een *bijvoegelijk naamwoord*, in 't *vrouwelijk geflacht*?

A. Zie hier: *de verstandige meesteres.*

'*T enkelvoudig getal.*

Noemer: de verstandige meesteres.

Teler: der, of van de verstandige meesteresfe.

Gever: aan de, of der verstandige meesteresfe.

Beschuldiger: de verstandige meesteres.

'T meervoud.

Noemer : de verstandige	} meesteresfen.
Teler : der, of van de verstandige	
Gever : der, of aan de verstandige	
Beschuldiger : de verstandige	

Vr. Zijn de *bijvoegelijke naamwoorden* niet onderworpen aan de trappen van vergelijking?

A. Ja; aan drie:

- 1.) De *stellende trap*, bij voorbeeld verstandig.
- 2.) De *vergrootende of vergelijkende trap*; verstandiger.
- 3.) De *overschrijdende of overtreffende trap*, de verstandigste.

Vr. Hoe worden deze wederom onderscheiden?

A. I.) In *regelmatige* en II.) in *onregelmatige*.

Vr. Welke zijn *regelmatige*?

A. Die den tweeden en derden trap, van den eersten maken, als: *verstandig, verstandiger, verstandigst*.

Vr. Welke zijn de *onregelmatige*?

A. Die niet den tweeden en derden van den eersten maken, als: *goed, beter, best; kwaad, erger, ergst*, enz.

Van de *Vóórnaamwoorden*.

Vr. Wat is een *vóórnaamwoord*?

A. Een woord hetwelk men vóór of in de plaats van een *naamwoord* stelt; het zij tot aanwijzing van een' persoon of zaak, of om betrekking op iets te maken, enz.

Vr. Zijn 'er onderscheidene soorten van *vóórnaamwoorden*?

A. Ja; er zijn *aanwijzende*; als, *ik, gij, hij*, en dergelijke.

Eene andere soort zijn, *betrekkelijke*, als: *dezelve, hetzelfde, dezelfde*, enz.

Vr. Welke soorten zijn er meer?

A. *Vragende en bezittende*: de vragende zijn *wie, wat*, enz.: de bezittende *mijn, onze, hun*.

Vr. Wat hebt gij meer van deze woorden te zeggen?

A. Dat zij even als de geflachtwoorden, aan de buigingen onderworpen zijn.

Van 't werkwoord.

Vr. Wat is een *werkwoord*?

A. 'T welk beteekent *iets te doen, te lijden, of te zijn*.

Vr. Hoe verdeelt men de *werkwoorden*?

A. In *bedrijvende, lijdende*, in *geenerleie*, en in *onpersoonlijke*.

Vr. Wat zijn *bedrijvende werkwoorden*?

A. Die iets beteekenen te doen; als, *schrijven, lezen, onderwijzen, beminnen, verachten*, enz.

Vr. Wat beteekenen de *lijdende*?

A. Eene aandoening ondergaan, of lijden van iets, als *bemind worden, gepijnigd worden*, enz.

Vr. Wat beteekenen de *geenerleie* of *onzijdige*?

A. Die beteekenen eigenlijk, noch doen, noch lijden: als, *komen, wonen, leven, blijven, vertrekken, staan, zitten, liggen, loopen*, enz., want deze kunnen in geene *lijdende betcekenis* veranderd worden.

Vr. Wat zijn *onpersoonlijke werkwoorden*?

A. Bij voorbeeld, *betamen, regenen, vriezen*; zij zijn daaraan kenbaar, dat zij niet vervoegd kunnen worden dan in den derden persoon: immers men kan niet zeggen, *ik of gij betaamt, regent, vriest*;

maar wel, en alleenlijk, *het betaamt, het regent, het vriesi.*

Vr. Wat heeft men vervolgens bij de *werkwoorden* aan te merken?

A. Dat dezelve door *wijzen, tijden, en personen* verfhikt of *geconjugéerd* worden.

Vr. Hoe vele *wijzen* van *tijdvoeging* zijn er?

A. Vier, 1.) de *aantoonende*.

2.) *gebiedende*.

3.) *aanvoegende* of *wenshende*, en ten

4.) de *onbepaalde wijze*; dat is, die geen' *persoon, of getal* bepaalt.

Vr. Hoe bepaalt men de *tijden*?

A. Tot zes: als

I.)	} tijd	<i>legenwoordigen</i>
II.)		<i>onvolmaakt verleden</i>
III.)		<i>volmaakt verleden</i>
IV.) den		<i>meer dan volmaakt verleden</i>
V.)		<i>toekomenden</i>
VI.)		<i>onbepaalden</i>

Vr. Hoe vele *personen* komen ons daarbij voor?

A. Drie: zoo in 't enkel als meervoudig getal, als *ik, gij, hij, wij, gijlieden, zij*.

Vr. Zouden men den leerling niet een beter denkbeeld van de *wijzen, tijden, personen*, met één woord van de gansche *schikking* of *tijdvoeging* van een *werkwoord*, door een voorbeeld kunnen geven?

A. Ja: in een 1.) *werkende* of *doende*, en 2.) in een *lijdende* beteekenis; nemende daartoe, 1.) 't *werkwoord*.

L E E R E N.

DE AANTOONENDE WIJZE.

Tegenwoordige tijd

Enkelvoud.

Ik leer.

Gij leert.

Hij leert.

Meervoud.

Wij leeren.

Gij-lieden leert.

Zij leeren.

De onvolmaakt verleden tijd.

E. Ik leerde.

Gij leerdet.

Hij leerde.

M. Wij leerden.

Gij-l. leerdet.

Zij leerden.

De volmaakt verleden tijd.

E. Ik heb geleerd.

Gij hebt geleerd.

Hij heeft geleerd.

M. Wij hebben geleerd.

Gij-l. hebt geleerd.

Zij hebben geleerd.

*De meer dan volmaakt
verleden tijd.*

E. Ik had geleerd.

Gij had geleerd.

Hij had geleerd.

M. Wij hadden geleerd.

Gij-l. hadt geleerd.

Zij hadden geleerd.

De toekomstige tijd.

E. Ik zal leeren.

Gij zult leeren.

Hij zal leeren.

M. Wij zullen leeren.

Gij-l. zult leeren.

Zij zullen leeren.

De onbepaalde tijd.

E. Ik zou leeren.

Gij zoudt leeren.

Hij zou leeren.

M. Wij zouden leeren.

Gij-l. zoudt leeren.

Zij zouden leeren.

DE GEBIEDENDE WIJZE.

Enkelvoud.

Leer.

Laat hij leeren.

Meervoud.

Laat ons leeren.

Leert gij-l.

Laten zij leeren.

DE AANVOERENDE, of
WENSCHENDE WIJZE.

De tegenwoordige tijd.

E. Dat ik leere.

Dat gij leeret.

Dat hij leere.

M. Dat wij leeren.

Dat gij-t. leeret.

Dat zij leeren.

*De onvolmaakt verleden
tijd.*

E. Dat ik leerde.

Dat gij leerdet.

Dat hij leerde.

M. Dat wij leerden.

Dat gij-l. leerdet.

Dat zij leerden.

*De volmaakt verleden
tijd.*

E. Dat ik geleerd hebbe.

Dat gij geleerd hebt.

Dat hij geleerd hebbe.

M. Dat wij geleerd hebben.

Dat gij-l. geleerd hebt.

Dat zij geleerd hebben.

*De meer dan volmaakt
verleden tijd.*

- E.* Dat ik geleerd hadde.
Dat gij geleerd haddet.
Dat hij geleerd hadde.
M. Dat wij geleerd hadden.
Dat gij-l. geleerd had-
det.
Dat zij geleerd hadden.

De toekomstige tijd.

- E.* Als ik zal leeren.
Als gij zult leeren.
Als hij zal leeren.
M. Als wij zullen leeren.
Als gij-l. zult leeren,
Als wij zullen leeren.
De onbepaalde tijd.
E. Als ik zoude leeren.
Als gij zoudet leeren.

- Als hij zoude leeren.
M. Als wij zouden leeren.
Als gij-l. zoudet leeren.
Als zij zouden leeren.

DE ONBEPAAALDE WIJZE.

De tegenwoordige tijd.
Leeren.

De verleden tijd.

Geleerd hebben.

De toekomstige tijd.

Zullen leeren.

DEELWOORDEN.

Tegenwoordige tijd.

Leerende.

Verleden tijd.

Geleerd.

Toekomstige tijd.

Zullende leeren.

II.) Op de volgende wijze vervoegt men een lijdend werkwoord; als,

G E L E E R D W O R D E N.

DE AANTOONENDE WIJZE.

De tegenwoordigen tijd.

- E.* Ik word geleerd.
Gij wordt geleerd.
Hij wordt geleerd.
M. Wij worden geleerd.
Gij-l. wordt geleerd.
Zij worden geleerd.
De onvolmaakt verle-
den tijd.

- E.* Ik werd geleerd.
Gij werdt geleerd.
Hij werdt geleerd.

- M.* Wij werden geleerd.
Gij-l. werdt geleerd.
Zij werden geleerd.
De volmaakt verle-
den tijd.

- E.* Ik ben geleerd gewor-
den.
Gij zijt geleerd gewor-
den.
Hij is geleerd gewor-
den.

- M.* Wij zijn geleerd ge-
worden.

Gij-l. zijt geleerd geworden.

Zij zijn geleerd geworden.

De meer dan volmaakt verleden tijd.

E. Ik was geleerd geworden.

Gij waart geleerd geworden.

Hij was geleerd geworden.

M. Wij waren geleerd geworden.

Gij-l. waart geleerd geworden.

Zij waren geleerd geworden.

De toekomstige tijd.

E. Ik zal geleerd worden.

Gij zult geleerd worden.

Hij zal geleerd worden.

M. Wij zullen geleerd worden.

Gij-l. zult geleerd worden.

Zij zullen geleerd worden.

De onbepaalde tijd.

E. Ik zou geleerd worden.

Gij zoudt geleerd worden.

Hij zou geleerd worden.

M. Wij zouden geleerd worden.

Gij-l. zoudt geleerd worden.

Zij zouden geleerd worden.

DE GEBIEDENDE WIJZE.

Enkelvoud.

Wordt geleerd.

Laat hij geleerd worden.

Meervoud.

Laat ons geleerd worden.

Wordt gij-l. geleerd.

Laten zij geleerd worden.

DE AANVOEGENDE; of WENSCHENDE WIJZE.

Tegenwoordige tijd.

E. Dat ik geleerd worde.

Dat gij geleerd wordet.

Dat hij geleerd worde.

M. Dat wij geleerd worden.

Dat gij-l. geleerd wordet.

Dat zij geleerd worden.

De onvolmaakt verleden tijd.

E. Dat ik geleerd werde.

Dat gij geleerd werdet.

Dat hij geleerd werde.

M. Dat wij geleerd werden.

Dat gij-l. geleerd werd.

Dat zij geleerd werden

De volmaakt verleden tijd.

E. Dat ik geleerd geworden zij.

Dat gij geleerd geworden zijt.

Dat hij geleerd geworden zij.

M. Dat wij geleerd geworden zijn.

Dat gij-l. geleerd geworden zijt.

Dat zij geleerd geworden zijn.

De meer dan volmaakt verleden tijd.

E. Indien ik geleerd geworden ware.

Indien gij geleerd geworden waret.

Indien hij geleerd geworden ware.

M. Indien wij geleerd geworden waren.

Indien gij-l. geleerd geworden waret.

Indien zij geleerd geworden waren.

De toekomstige tijd.

E. Als ik geleerd zal worden.

Als gij geleerd zult worden.

Als hij geleerd zal worden.

M. Als wij geleerd zullen worden.

Als gij-l. geleerd zult worden.

Als zij geleerd zullen worden.

De onbepaalde tijd.

E. Indien ik geleerd zoude worden.

Indien gij geleerd zoude worden.

Indien hij geleerd zoude worden.

M. Indien wij geleerd zouden worden.

Indien gij-l. geleerd zoude worden.

Indien zij geleerd zouden worden.

DE ONBEPAAALDE
WIJZE.

De tegenwoordigen tijd.

Geleerd worden.

De verleden tijd.

Geleerd geworden zijn.

De toekomstige tijd.

Geleerd zullende worden.

DEELWOORDEN.

Tegenwoordige tijd.

Geleerd wordende.

Verleden tijd.
Geleerd geworden zijn-
de.

Toekomende tijd.
Zullende geleerd wor-
den.

Dit alles is nu slechts eene kleinigheid te noemen, in vergelijking van alles wat over de vervoeging der werkwoorden in 't algemeen gezegd kan worden, en ook gezegd moet worden om een' leerling behoorlijk te onderwijzen; dan, het voorgaande is voor de aankomende jeugd voldoende, in vervolg van tijd is er voor den leergierigen een overvloed van uitmuntende Werken voorhanden, in welke hij alles, zeer uitvoerig aangeteekend zal vinden.

Van de deelwoorden.

Vr. Wat is een *deelwoord*?

A. Dat aan het *werkwoord* en tevens aan het *naamwoord* deel heeft; want het is aan de *buiging*, gelijk de *naamwoorden*, onderhevig, en van het *werkwoord* afkomstig, gelijk wij zoo even gezien hebben.

Van 't bijwoord.

Vr. Wat is een *bijwoord*?

A. Een *onveranderlijk spraakdeel*, 't welk bij een *werkwoord* gevoegd wordt om de omstandigheid van een bedrijf te kennen te geven: zij zijn velen in getal, en velerlei in soort.

Vr. Zijn er *bijwoorden* die aan de *trappen van vergelijking* onderworpen zijn?

A. Ja, als: *vroeg*, *vroeger*, *vroegst*; *eer*, *eerder*, *eerst*, enz.: zie hier verder eenige *bijwoorden*: *wel*, *kwalijk*, *rijkelyk*, *waar*, *hier*, *toen*, *wijders*, *ja*, *neen*, *kijk*, *misfchien*, *tevens*, *anders*, enz.

Van het zamenvoegfel.

Vr. Wat is een *zamenvoegfel*?

A. Mede een *onbuigbaar spraakdeel*, waarmede men woorden en redenen aaneen schakelt: als *en*, *insgelijks*, *ook*, *of*, *hoewel*, *maar*, *dewijl*, *niettemin*, *daarom*, *derhalve*, *indien*, *juist*, enz.

Van 't Voorzetsel.

Vr. Wat is een *voorzetsel*?

A. Insgelijks een *onveranderlijk spraakdeel*, wordende vóór andere woorden gezet, om de tijd, plaats of oorzaak te beteekenen: als *aan*, *tot*, *achter*, *bij*, *behalve*, *beneden*, *binnen*, *boven*, *buiten*, *in*, *door*, *met*, *na*, *om*, *onder*, enz.

Van het tusschenvoegfel.

Vr. Wat is een *tusschenvoegfel*?

A. Ook een *onbuigzaam spraakdeel*, dat op zich zelf een' zin uitmaakt, wordende daarom, tot uitdrukking van een hartstogt, tusschen de reden ingeworpen: als *ach!* *och!* *helaas!* *ei mij!* *heifa!* *jemeni!* *wee!* *eilieve!* *braaf!* *foei!* *ho!* *hem!* *fus!* *st!* enz.

A C H T S T E T R A P.

Tot het een en ander waarover wij nog moeten spreken; behoort, naar veler mening, ook de schrijfkunst: de schrijffletters zelven heeft men in den eersten trap reeds leeren kennen, verder leze men, ter oefeninge, het volgende:

Ik oordeel het onnoodig te zyn iets nopens de schrijfkunst, het behandelen of ook 't vermaken der pen, het wel teekenen der letters, of iets van dien aard, te zeggen; dewijl een en ander door 't gebruik, gepaard met behvaam onderwijs, en leevendiger voorbeelden dan een gedrukt onderrigt, moet geleerd worden.

Van de zinscheidingen; of zoogenaamde leesteekens.

Gelijk eene zuivere spelling de ziel is van wèl te schrijven; (want eene zeer fraai maar kwalijk gespeld geschrift, wordt verre minder geacht dan een ander dat wel slechts tamelijk goed geschreven is, maar waarin de spelling zeer kundig is waargenomen) zoo is eene behoorlijke zinschijding volstrekt noodzakelijk om het geschrevene wel te doen verstaan, en is dus de ziel van wèl te lezen.

Tot dat zinscheiden, (gelijk men het gemeenlijk noemt, alhoewel de beteekenis van het bedoelde vrij uitgebreider zij) gebruikt men de volgende teekens, of figuren.

In onzen tweeden trap hebben wij den leerling reeds eenigen leeren kennen.

- (,) of (/) *Comma.*
- (;) *Semi colon; of, comma punct.*
- (:) *Colon; of, dubbelde punct.*
- (.) *Stip; of, punct.*
- (!) *Teeken van verwondring, uitroeping, enz.*
- (?) *Vraagteeken.*
- () of [] *Parenthesis; of, tusfchenstellingsteeken,*
- (..) *Tweestip.*
- (-) *Koppelteeken.*
- (') *Teeken van een' fcherpen toon.*
- (,) *Aanhalingsteeken.*

Behalve deze nu, heeft men nog de volgende, welke even noodzakelijk gekend moeten worden: zij zijn:

- (s) *Deelteeken.*
- (') *Wegnemingsteeken.*
- (^) *Zamentrekkingssteeken.*
- (—) *Lange rust.*
- (....) *Teeken van plotselijke afbreeking.*
- (?!) *Teeken van verwonderend vragen.*

Wanneer nu deze teekens, op hunne plaats, moeten gebruikt worden, werd welêer een leerling, op de Nederduitfche fcholen, zelden geleerd; thans echter maakt zulks, nagenoeg overal, een gedeelte van het fchoolonderwijs uit; ja zelfs vindt men in de fcholen der kleinste dorpjes in ons Vaderland, borden tegen den wand, gehangen; op welke de leesteekens, zeer groot, gefchreven ftaan; waardoor zij onuitwifchbaar in 't geheugen der leerlingen geprent worden: deze prijfbare verbetering in het fchoolwezen heeft men voornamelijk te danken aan de loffelijke Maatfchappij *Tot nut van 't algemeen.*

Wij zullen nu nog het een en ander, wegens het gebruik der bewuste teekens zeggen.

Vr. Wanneer wordt de *comma* (,) of (/) geplaatst?

A. Zulks is in de tweeden trap reeds geleerd: echter dient daaromtrent tot nadere verklaring, dat een goed lezer juist bij iedere *comma* niet adembhaalt; immers dan zoude hij dikwijls belagchelijk worden; althans wanneer hij, bij voorbeeld, moest lezen: *Hij was te Amsterdam geweest, en had aldaar gekocht, visch, vleesch, brood, ham, bier, wijn, groenten, rapen, wortelen, enz.*: bij ieder *comma* maakt men slechts eene stuiting in de stem, ten einde, onderscheidenlijk verstaan te worden.

De (,) behoort tot de *Italiaansche*, de (/) tot de *Duitsche letter*.

Van de comma-punctum.

Vr. Wanneer wordt dit teeken gebruikt?

A. Zulks is almede in den tweeden trap, met een enkel woord, gezegd: het volgende kan er nog bijgevoegd worden: men noemt het ook wel *teeken van redegeving*; daarom wordt het veelal geplaatst voor de woorden *want, maar, doch, nochtans, opdat, enz.*, hoewel zulks geen vasten regel zij, dewijl de zin van den tekst het somtijds volstrekt verbiedt. — Voorts wordt de *semi colon* nog gebruikt in alle opstapeling van redendeelen, ieder van welke met het zelfde oogmerk aangevoerd wordt; bij voorbeeld: *waarop durft zulk een man zich beroemen? hij heeft geene deugd; hij heeft geen geld; is met geene talenten bedeeld; kent geene vriendschap; enz.*

Van de colon (:).

Vr. Wanneer wordt dit gesteld?

A. Dit is in den tweeden trap genoegzaam verklaard: in 't algemeen kan men zeggen: de *colon* wordt geplaatst daar, alwaar men eene rede zoude kunnen sluiten; maar er nog iets wil bijvoegen tot naderen verklaring, bevestiging, enz.

Nog plaats men de *colon* aan 't einde van zijne eigene woorden, wanneer men die van een ander zal melden: bij voorbeeld: *Kinderen, hoort wat uw meester gezegd heeft; namelijk dit: »Niemand mijner leerlingen vergun ik een oogenblik tijdverzuim.»*

Van de stip, of punct (.)

Vr. Wat is van dit leesteeken te zeggen?

A. Het geen er van gezegd zou moeten worden, is in den tweeden trap aangeteekend.

Van 't uitroepings- of verwonderings-teeken. (!)

Vr. Wanneer komt dit voor?

A. Zulks is al mede in den tweeden trap verklaard: men zoude, tot nader verstand, daarbij kunnen voegen; dat dit teeken ook aandoening van blijdschap kan te kennen geven: als in: *welk groot geluk is mij te beurt gevallen!*

Tegenwoordig verdubbelt men het teeken (!!) als de vreugde, de droefheid, de verwondering, zeer hooggaande is: en als men iemand bespot, verdubbelt men hetzelfde wel vier, vijf malen: b. v. *Welk een groot man!!!!*

Van het vraagteeken (?).

Vr. Wanneer wordt dit teeken gesteld?

A. Zulks is in den tweeden trap volkomen verklaard.

Van het tusfchenftellingfteeken () of [].

Vr. Wanneer heeft dit teeken plaats?

A. Zie des aangaande almede den tweeden trap: daarbij zoude men kunnen voegen, dat het teeken, [] gebruikt wordt als eene tusfcheninftelling in eene tusfcheninftelling plaats heeft: b. v. : *Ik heb getoond: (zeide hij, met luider ftemme, [want het woord was aan hem,] en tevens bitter fchreijende) dat gij mij bedrogen hebt.*

Van 't Koppelteeken (-).

Vr. Wanneer wordt dit gebruikt?

A. Zulks is mede hierover (bladz. 71), reeds gezegd: voeg er bij dat het ook dus gebruikt wordt. *De wijs- en goedheid van Gustavus*, of, en naar mijne gedachten beter: *de wijs- en goedheid*; waardoor men te kennen geeft dat het woordje *heid* ook tot het woord *wijs* behoort, en men dus moet denken aan *wijsheid* en *goedheid*.

Van het teeken van een' fcherpen toon (').

Vr. Wat is hier van te zeggen?

A. Het geen er in onzen tweeden trap van gezegd is.

Van 't aanhalingfteeken (,).

Vr. Is dit mede, in den tweeden trap verklaard?

A. Ja, volkomen.

Van het deelteeken (s).

Vr. Wanneer heeft dit plaats?

A. Als een woord, van meer dan ééne lettergreep, niet voluit op den regel kan geschreven worden, breekt men hetzelfde, met het eindigen van de begonnen lettergreep, af, en zet het gezegde teeken daar achter, om aan te toonen, dat het woord nog niet volkomen is, als staande het overige gedeelte daarvan, in 't begin van den eerstvolgenden regel.— In 't schrijven, en bij de Hollandsche drukletter gebruikt men nog dit teeken; maar in de Italiaansche drukletter heeft men slechts één streepje (-).

Van het wegnemingsteeken (°).

Vr. Is desaangaande, hiervoor op bladz. 68 genoeg gezegd?

A. Ja, in alle deelen.

Van het zamentrekkingsteeken (Δ).

Vr. Wanneer gebruikt men dit teeken?

A. Als men één of meer letters uit een woord heeft weggenomen, en de overblijvende deelen weder tot een woord zamentrekt: bij voorbeeld als men uit *broeder*, de *e* en *d*; uit *vergaderen* de *d* wegneemt, schrijft men *broër* en *vergaëren*.

Van de langerust (—).

Vr. Hoe wordt de lange rust gebruikt?

A. Wanneer men iets sterks of aanmerkelijks gezegd heeft, waarover men nagedacht wil hebben, plaatst men dit teeken, waarbij de lezer tamelijk lang moet vertoeven, alvorens verder te gaan.

Het teeken van plotselijke afbreking (...).

Vr. Hoe wordt dit gebruikt?

A. Als de spreker den loop zijner gedachten plotseling een andere keer doet nemen; of dat een ander hem in de reden valt, wordt dit teeken geplaatst: de lezer moet derhalve, bij hetzelfde, mede plotseling ophouden.

NB. Dat de Meester zelf zijne kweekelingen voorbeelden van de beide laatste gevallen geve: de plaats vergunt ons niet hetzelfde te doen,

Het teeken van verwonderend vragen (!).

Vr. Wanneer bedient men zich van dit teeken?

A. Zulks spreekt van zelf: als men, namelijk, verwonderd vraagt; b. v.: *Hemel! zou dat waar kunnen wezen?! —* Dit teeken is nog niet algemeen in gebruik.

Var de verkortingen (abbreviatiën).

Vr. Hoe schrijft men een woord bij verkorting?

A. Dit heeft zoo zeer geen vasten regel; de een verkort een woord door weglating van meer of minder letters dan de andere.

Vr. Geef er eens eenigen op.

A. *NB. Nota bene (let wel)* geeft te kennen, dat het daar op volgende zijne bijzondere opmerking verdient.

P. S. *Post scriptum (nafschrift)* wil zeggen: iets dat men in een' brief, of eenig ander schrift vergeten heeft; en na reeds onderteekend te hebben, nog als in der haast bijvoegt.

O. S. *Oude stijl.*

N. S. *Nieuwe stijl.*

O. T. *Oude Testament.*

N. T. *Nieuwe Testament.*

K. K. E. *Keizerlijke Koninklijke Majesteit.*

O. Z. *Oost zijde.*

O. N. O. *Oost noord oost.*

Z. Z. *Zuid zijde.*

N. Z. *Noord zijde.*

- K. M. *Koninklijke Majesteit.*
 K. H. *Koninklijke Hoogheid.*
 D. H. *Doorluchtige Hoogheid.*
 H. M. *Hoog Mogende, enz.*

NEG ENDE TR AP.

Iets over de eerste beginselen der Rekenkunst.

In den tweeden trap heeft men de onderscheidene foorten van Cijferletters, en de getallen, leeren kennen.

De grondregels der Rekenkunst zijn vier, namelijk: 1.) *additio*; 2.) *subtractio*; 3.) *multiplicatio*, en 4.) *divisio*.

Vr. Wat is *additio*?

A. Eene zamen- of optelling van eenige getallen: zie hier twee voorbeelden.

1	12	Met een onderrigt van bewerkingen
2	13	zullen wij ons niet inlaten; zulks ver-
3	14	eischte eene zeer breede plaats, welke
4	15	ons niet voorhanden is, en ook is een
5	16	mondelijk onderwijs toch volstrekt on-
—	—	misbaar.

15 70

Vr. Wat is *subtractio*?

A. Wanneer men eene mindere van eene meerdere somma aftrekt, of eenig geld op rekening betaalt.

	55	456	Alvorens tot de <i>multiplicatio</i>
	33	321	over te gaan, moet men de
	—	—	volgende tafel wel vast in 't
Rest	22	135	geheugen prenten.
	—	—	
Proeve	55	456	

TAFEL VAN MULTIPLICATIE.

2 maal	}	2—4	5 maal	}	5—25	10 maal	}	10—100		
		3—6			6—30			11—110		
		4—8			7—35			12—120		
		5—10			8—40	11 maal	}	11—121		
		6—12			9—45			12—132		
		7—14			10—50					
		8—16			11—55	12 maal	}	2—24		
		9—18			12—60			3—36		
		10—20						4—48		
		11—22			6 maal			}	5—60	
		12—24							6—72	
									7—84	
	8—96									
	9—108									
	10—120									
	11—132									
	12—144									
3 maal	}	3—9	7 maal	}					7—49	16 maal
		4—12				8—56	3—48			
		5—15				9—63	4—64			
		6—18				10—70	5—80			
		7—21			11—77	6—96				
		8—24			12—84	7—112				
		9—27				8—128				
		10—30			8 maal	}	9—144			
		11—33					8—64			
		12—36					9—81			
							10—100			
							11—121			
	12—144									
	13—169									
	14—196									
4 maal	}	4—16	9 maal	}			9—81	}	10—160	
		5—20					10—90		11—176	
		6—24					11—99		12—192	
		7—28					12—108			
		8—32								
		9—36								
		10—40								
		11—44								
		12—48								

Laat u het leeren van
deez' tafel niet ver-
drieten;
Gij zult, voor uwcn
vijlt, het zoetste loon
genieten.

Vr. Wat doet de *multiplicatio*?

A. Een getal eenige malen vermeerderen: zij is eene kunstige *additio*.

10	12	25	65	230
2	3	4	5	12
—	—	—	—	—
20	36	100	325	460
				230
				—
				2760

Vr. Wat de *divisio*?

A. Eene kunstige *subtractio*; vindende hoeveel maal een kleiner getal in een grooter begrepen is.

$$\begin{array}{l}
 \$ \left. \begin{array}{l} 60 \\ 1 \end{array} \right\} 12 \\
 \# \left. \begin{array}{l} 455 \\ 3 \end{array} \right\} 65 \\
 12 \left. \begin{array}{l} 156 \\ 3 \end{array} \right\} 13
 \end{array}$$

Van 't geld.

Een *cent* is een honderdste deel van een *gulden*.

Twee *duiten* geeft men den naam van *oortje*, is $1\frac{1}{4}$ *cent*.

Vier *duiten* zijn een *halve stuiver*, is $2\frac{1}{2}$ *cent*.

Zes *duiten* dragen den naam van *blank*, is $3\frac{3}{4}$ *cent*.

Een *stuiver* heeft 8 *duiten*, is 5 *cent*.

Een *stooter* is 2 en een halve *stuiver*, is $12\frac{1}{2}$ *cent*.

Een *reaal*, is 3 en een halve *stuiver*, is $17\frac{1}{2}$ *cent*.

Een *zest' half* is 5 en een halve *stuiver*, is $27\frac{1}{2}$ *cent*.

Een *schelling* bedraagt 6 *stuivers*, is 30 *cent*.

Een *halve gulden* is 10 *stuivers*, is 50 *cent*.

Een *dertiend' half* is 12 en een halve *stuiver*, is $62\frac{1}{2}$ *cent*.

Een *gulden* doet 20 *stuivers*, is 100 *cent*.

Een *daalder* houdt 30 *stuivers*, is 150 *cent*.

Een *kroon* is 2 *guldens*, is 200 *cent*.

Een *Hollandsche rijksdaalder* doet 2 *guldens* 10 *stuivers*, is 250 *cent*.

Een *Zeeuwsche rijksdaalder* is 2 *guldens* 12 *stuivers*, is 260 *cent*.

Van den tijd.

'T jaar wordt verdeeld in twaalf maanden, als 1.) *Januarij*, 2.) *Februarij*, 3.) *Maart*, 4.) *April*, 5.) *Mei*, 6.) *Junij*, 7.) *Julij*, 8.) *Augustus*, 9.) *September*, 10.) *October*, 11.) *November*, 12.) *December*: of in 52 weken, hebbende ieder week 7 dagen, als: 1.) *Maandag*, 2.) *Dingsdag*, 3.) *Woensdag*, 4.) *Donderdag*, 5.) *Vrijdag*, 6.) *Zaterdag*, 7.) *Zondag*.

Hoeveel dagen ieder maand heeft leert dit vcrsje.

Dertig dagen heeft *November*,
April, *Junij* en *September*,
Februarij viermaal zeven,

'T schrikkeljaar nog één daar neven,
De anderen een-en-dertig geven.

NB. De maanden September, October, November en December, schrijft men, bij verkorting, 7ber, 8ber, 9ber, xber; want dezen waren weléer de zevende, achtste, negende en tiende maand van het jaar.

Dus zijn er in een jaar 365, en in een schrikkeljaar, 't welk van 4 tot 4 jaren komt, 366 dagen: dag en nacht rekt men op 24 uren: ieder uur heeft 60 minuten, ieder minuut 60 seconden.

De vier jaargetijden zijn 1.) *Lente*, 2.) *Zomer*, 3.) *Herfst* en 4.) *Winter*.

TIENDE TRAP.

Gelijk men in 't lezen onderscheid moet maken naar de verschillende onderwerpen; want het is een groot

onderscheid, of men in den bijbel, en eenig ander werk van dien aard, dan wel nieuwspapieren, historiën, romans, enz. leest; is 't lezen van dichtstukken van dat alles weder verschillende, alzoo daarin eene zekere maat en bijzonderen trant moet gehouden worden: wij laten, derhalve tot vermaak en onderwijs der jeugd, hier eenige verzen, met onderscheidene lettersoorten gedrukt, volgen.

Hoort kinderen:

Wie zijn Ouders houdt voor oogen/
En ontzag toont naar vermogen/
Klimt gewislijk broeg of laat/
Tot een' hoog verheven' staat.

OP EEN' LOGENAAR.

Dees ongelukkige, die zich gewent tot liegen,
Doet erg, doet hoogst gevaarlijk kwaad:
Maar schoon hij anderen arglistig will' bedriegen,
Bedriegt hij wis zich zelv'; hij wordt van elk gehaat;
Van elk als in een' hoek geschoven:
Want spreekt hij al eens waar, geen mensch zal hem gelooven.

MEN MOET GEEN SCHELDEN MET SCHELDEN
VERGELDEN.

*Als gij gescholden wordt, en met de tong gesteken;
Als iemands lastermond uw saam stelt als ten roof,
Zoo wacht u lasteren met lasteren te wreken;
Maar schikt uw leven zoo, dat niemand hem geloov'.*

Men moet zich wachten voor vuile reden.

BIJ 'T GEBRUIK VAN VUILE REDEN,
VINDT MEN NIMMER GOEDE ZEDEN.

S P R E U K E N.

Die meer genegen is tot wraak, dan tot vergeven,
Slijt zekerlijk een aaklig leven.

Er zijn slechts weinig menschen,
Die niet bestendig wenschen
Naar meerder dan zij hebben;
Maar nog veel minder menschen
Vindt men, die waarlijk weten
Dat geen, dat zij ontvangen,
Behoorlijk te gebruiken.

Deugd is het hoogste goed op aard;
Ze is meer dan alle schatten waard'.

Die in zijn jeugd heeft willen leeren,
Ziet zich in zijne grijsheid eeren.

Volstrekt onmisbaar is het geld;
Maar die er zijn geluk in stelt,
Zal voor 't verlies daarvan steeds vreezen,
En kan dus nooit gelukkig wezen.

Matigheid is eene deugd,
Die tot aan het graf verheugt.

Milddadig zijn is hoogst te roemen;
Maar die verspilt is dwaas te noemen.

Wijk nooit van 't spoor der redeu af,
Die afwijkt delft zijn eigen graf.

GOD IS GOED EN GROOT.

Alles, wat rondom mij is,
 Wekt mij tot erkentenis
 Aan mijn' Schepper, door wiens magt
 Alle ding is voortgebracht.

God gaf alles zijn bestaan;
 Alles toont zijn wijsheid aan;
 Alles geeft getuigenis,
 Dat Hij loutre goedheid is.

Welk een wellust biedt natuur
 In het heuglijk morgenuur! —
 Welk een zielverrukkend schoon
 Spreidt zij wijd en zijd ten toon!

Hij, die alles wasfen doet,
 Zegent ons met overvloed;
 Hij geeft ons ook voedszaam brood: —
 God! wat is uw goedheid groot!

Waar ik ook mijne oogen keer',
 Alles roept: »Loof! loof den Heer!
 »Loof Hem met een blijd gemoed!
 »God is eind'loos wijs en goed!»

ALLEENSPRAAK VAN EEN KIND.

Als ik zoo eens regt bedenk
 Wat geluk mij is gegeven;
 Hoe Papa mij voedt en kleedt,
 Hoe ik onbezorgd kan leven,

Daar die goede, wijze man
Zonder zorg niet leven kan :

Hoe Mama mij meê bemint ;
Als ik ziek ben wel wil waken ;
Altoos, als ik jarig ben
Iets voor mij gereed laat maken ;
Dan gevoel 'k mijn hart bereid
Tot de hoogste dankbaarheid.

Maar waardoor kan 'k dan Papa ,
Ook Mama mijn' dank betuigen ?
Door gehoorzaamheid alleen ,
Door mij naar hunn' wil te buigen .
En dat 's voor mij zelv' ook zoet ;
Want hun wil is zeker goed.

Nu dit blijft dan mijn befluit ,
En 'k begin met meer te leeren
Dan tot heden is geschied ;
'k Weet tóch dat zij zulks begeeren :
Goed ; en van dit uur af aan
Is 't met spelen afgedaan.

VERTELLING.

*De kleine JAN zag beed'len
Een' man van hooge jaren ;
Maar JAN liet hij voorbijgaan ,
En vroeg hem om geen duitje :
'Dat 's aardig ,'* zeide 't knaapje :
'Kan ik dan ook niet geven ?

- » *Of wil ik dan niet geven?*
 » *Kom 'k zal den grijsaard vragen,*
 » *Waarom hij mij niet aanspreekt.*”
Het knaapje vroeg, en 't antwoord
Des grijsaards was: Hoor knaapje;
't Is waar dat ik moet beed'len,
Dat 's over mij beschoren;
'k Ben tot deez' staat gekomen
Door velerleie rampen;
'k Moet vragen om 'te leven;
Maar mag geen kind'ren vragen;
Zij zelven moeten vragen
Of zij wel mogen geven. —
 » *Neen grijsaard,*” *zei het knaapje,*
 » *Dat hebt gij wis, mijn vader*
 » *Zou 't JANTJE kwalijk nemen,*
 » *Zoo 'k u niet hadd' gegeven:*
 » *Gij zijt wel braaf, maar grijsaard,*
 » *Mijn vader is 't niet minder,*
 » *Daar hebt ge een' gulden: 'k weet toch,*
 » *Dat die den armen weldoet*
 » *Van God ook wordt gezegend.*”

RAAD VAN EEN' VADER AAN ZIJN ZOON.

Kind! bemin den morgenstond,
 Hij heeft paalen in den mond;
 En vergast op zulke zaken
 Die een rein gemoed vermaken;
 Hij maakt blijde en vlug van geest;
 't Gene u duister is geweest.
 's Avonds, hoe ge ook mogt herlezen,
 Zal u 's morgens duid'lijk wezen:

O, 't herwaken van natuur
 Stort in ons nieuw levensvuur:
 Zelfs voor die in droefheid zuchten,
 'S avonds voor 't aanstaande duchten,
 Zijn des morgens welgemoed.
 'T wonder dat de morgen doet,
 Zoon! kan niemand u beschrijven:
 Wil dan op het bed niet blijven
 Als de morgen aanbreekt; fmaak,
 Word verliefd op het vermaak
 Ons in 't morgenuur gegeven,
 En het ware zoet van 't leven
 Zal uw deel zijn: dit 's mijn raad,
 Denk dat hij uit liefde ontstaat.

E L F D E T R A P .

BEVATTENDE EENIGE CHRISTELIJKE

G E B E D E N .

'T gebed onzes Heeren.

Onze Vader, die in de Hemelen [zijt]: uw naam worde geheiligd; uw koninkrijk kome: uw wil geschiede, gelijk in den Hemel [alzo] ook op aarde; ons dagelijksch brood geef ons heden; en vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren: lijdt ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den boze: want uw is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, in der eeuwigheid. Amen.

MORGEN-GEBED.

Zijt gedankt, ô Opperwezen!
 dat uw opzigt in deez' nacht
 Mij bewaarde; dat uw goedheid,
 gunstig dien ten einde bragt:
 Wees mij ook deez' dag genadig;
 hoed, ô hoed mij voor het kwaad?
 Leer mij in uw wegen wand'len;
 daar men naar den Hemel gaat:
 't Voegt aan kind'ren wel te leven;
 naarstig leeren allermeest:
 Wil mij hier dan kracht toe schenken!
 onderwijs mij door uw Geest!
 Bid, ô Jezus! voor een kind,
 dat in U zijn' Heiland vindt.

Amen.

 GEBED VOOR DEN ETEN.

Niemand is zoo goed als Gij,
 Groote God! Gij zorgt voor mij,
 Als een Vader, alle dagen:
 'k Zie nu weêr mijn' spijs gereed;
 'k Ben gezond, ik drink en eet;
 Leer mij naar uw welbehagen,
 Als een dankbaar kind, ô Heer!
 Uwe milde gaven prijzen;
 Regt gebruiken tot uwe eer,
 En in al mijn doen bewijzen,
 Dat ik U, met hart en zin,
 Als mijn' besten Vader min.

Amen.

DANKZEGGING NA DEN ETEN.

Wijze Schepper! al het goed
 Komt van U in overvloed;
 Voedsel, dekfel voor het leven.
 Menig kindje schreit in nood,
 Beed'lende om een stukje brood,
 Mij hebt Gij zooveel gegeven:
 Wat is mijn geluk dan groot!
 'k Dank U voor den nieuwen zegen,
 Uit uw milde hand verkregen:
 'k Ben verzadigd en verkwikt.
 ô! Wie zou niet dankbaar wezen,
 En U niet gehoorzaam vreezen,
 Heer, die alles wijs beschikt?
 Eeuwig zij uw naam geprezen!
Amen.

A V O N D - G E B E D.

'k Leg mij om te slapen neder,
 goede God! die altijd waakt,
 Wil mij in uw gunst bewaren,
 als het kwade mij genaakt.
 Ach! vergeef mij al mijn zonden;
 dan leg ik mijn hoofdje neêr,
 Dan doet dood noch hel mij vreezen;
 want Gij zijt mijn heil, ô Heer!
 Neem mijne Ouders en mijn Vrinden
 in bewaring dezen nacht;
 Op dat morgen, bij 't ontwaken,
 U den lof zij toegebracht.
Amen.

BEDE VOOR DEN SCHOOLTIJD.

Zegen mijne jeugd, ô Heere!
 Dat ik daag'lijks toch mijn' tijd
 Waarneeme, en, met lust en vlijt,
 Vroeg en vlug mijn lessen leere:
 Laat mij ook in huis, zoowel
 Als in school, oplettend blijven,
 En mijn leeren, lezen, schrijven
 Achten, boven kinderspel. *Amen.*

OF DUS:

Goedertieren Vader in den Hemel! zie ons hier te zamen, om onderrigt te ontvangen in die wetenschappen, welke geschikt zijn om ons tot deugd-zame en nuttige leden der maatschappij te vormen: laat ons onder dat onderwijs zoo verkeeren, als Christenkinderen past en betaamt: doe ons de lessen van onzen leermeester regt ter harte nemen: verwijder uit ons midden al wat strekken kan tot hindering en afleiding: ja leer Gij ons de deugd zoo hartelijk beminnen en uitoefenen, dat wij reeds in onze jeugd de grondslagen leggen, tot ons eeuwig geluk. *Amen.*

DANKZEGGING NA DEN SCHOOLTIJD.

Weldadig God! ik wil U prijzen
 Voor 't goede, dat ik daag'lijks leer;
 Gij zegent die mij onderwijzen,
 Terwijl ik vorder meer en meer.
 En, ô! mijn Meester is mijn vrind,
 Die hart'lijk mijn geluk bemint;
 Nooit zal mij ook zijn' raad vervelen.
 Ik wil onthouden wat Hij zeit,
 En nooit in luije ledigheid,
 Mijn' nütten oefentijd verspelen.

Amen.

A N D E R S.

Liefderijk God en Vader! wij zeggen U hartelijk dank voor het onderwijs, het welk Gij ons wederom dit uur hebt laten genieten: hoe vele wijze lessen en nuttige verwaningen hebben wij gehoord; ô! hoe gaarne wenschten wij die op te volgen, en zoo doende elkanderen tot voorbeelden te verstreken! voor Gij meer en meer deze begeerte in ons aan: bewaar onzen vriend, onzen geliefden Leermeester, in leven en in gezondheid, op dat wij hem nog lang als onzen wezenlijken weldoener en leidsman mogen aanmerken: schenk Gij ook ons allen den noodigen lust en de krachten, om van zijn onderwijs gebruik te maken: behoed ons voor de gevaren der jeugd, voor de verleidingen die ons omringen: doe ons JESUS voetstappen volgen, en vergeef onze misdaden. *Amen.*

T W A A L F D E T R A P.

Iets over het kerkgezang.

Om dit ons werkje thans de meest mogelijke volkomenheid te doen verkrijgen, voegen wij er ten flotte, het volgende nog bij, in de verzekerde bewustheid, dat het der jeugd niet weinig tot eer verstrekt, wanneer zij, in kerken of huiselijke bijeenkomsten, hare stemmen bij die der Godvruchtige vergadering kan voegen, zonder door onkunde of onbekwaamheid iemand storenis te verwekken, en tot het verkrijgen der be-

doelde bekwaamheid wordt in de daad meer oefening dan wel studie vereischt: oefen u dan, lieve jeugd! bij voorraad in het volgende:

Wat eene *muzijknoot* is, veronderstel ik bij u bekend te wezen: in ons gewoon kerkmuziek gebruikt men slechts drie soorten van nooten, namelijk *heelen*, *halven* en *bloknoten*: men onderscheidt dezelve daardoor, dat de *halve nooten* een *streepje* aan zich hebben, en de *heele* zonder *streepje* zijn; alzoo is ♩ een heele noot, en ♪ een halve.

Reide dezen zijn *opene nooten*: in sommig kerkmuziek ontmoet men er ook die niet open zijn, en daarom wel *toe nooten* genoemd worden, dus ♯ : dezen hebben altoos een *streepje* aan zich: en worden *quarten* genoemd: dat is de helft van eene halve noot, alwaarom zij in 't zingen ook slechts half zoo lang als eene halve (deze weder half zoo lang als eene heele noot) aangehouden moeten worden.

De gedaante van eene bloknoot is dus ♩ : deze, hoewel tweederlei toonen uitmakende, moet echter op slechts één lettergreep van het gezang gezongen worden; daar men anders, in het kerkgezag, op iedere noot eene afzonderlijke syllabe uitbrengt.

Iedere regel van het gemeld gezang fluit met een staand of hangend klein blokje; dus ♩ , of ♪ , welke blokjes men *rustingen* noemt; het staande blokje vordert een *halve maat*, en het hangende een *heele maat* rustens; alzoo moet men aan het einde van iederen regel, die met een hangend blokje fluit, zoo langen

tijd zwijgen, als men tot het zingen van eene heele noot gebruikt, aler men den volgenden versregel aanheft; en fluit de regel met een staand blokje, dan zwijgt men slechts de helft van dien tijd: in dat geval begint de volgende regel altoos met eene halve noot.

Aan 't begin van ieder kerkgezag ontmoet gij dit teeken, $\underline{\text{H}}$, hetwelk den naam draagt van *fleutel*, dewijl in de zangkunst dat teeken, om zoo te spreken, opening geeft tot de benaming der nooten, namelijk naar gelang van die geene der vijf lijnen, welke midden door het teeken loopt: bij verdere oefening zal een mondelijk onderwijs hier omtrent nadere inlichting moeten geven; zulks hier te doen behoort niet tot ons plan.

Alleenlijk moeten wij nog aanteekenen, dat men in het kerkgezag nog twee andere teekens gebruikt, namelijk dit, $\underline{\text{M}}$, zijnde *mol*, of doorgaans *b mol* genoemd; en dit, $\underline{\text{I}}$, het welk den naam draagt van *kruis*: deze teekens geven eigenlijk te kennen, de *b mol*, dat de noot bij welke dezelve geplaatst is een' halven toon lager, en het *kruis*, dat de noot welke het vergezeld, een' halven toon hooger gezongen moet worden, dan zij anders gezongen wordt.

Intuschen bepaalt in het kerkgezag de *b mol* de benaming der nooten: bij sommige psalmen en gezangen vindt men, aan 't begin van 't gezag, vóór den fleutel, die *b mol* geplaatst, waardoor de nooten van zulk een *b mol psalm* enz. anders genoemd

Gij verlostet mij van smart:
Geef, ô lieve Vader, mij,
Dat ik altoos dankbaar zij.
U, ô God, mijn hart te wijden;
Zal mijn ouders ook verblijden.

G E Z A N G V A N E E N K I N D .

bij een onweder.

W I J Z E, GEZ. 52, uit den onlangs ingevoerden
bundel van Evangelische gezangen.

'K hoor den schorren donder rollen,
Maar 'k weet ook, dat God het doet,
Daarom ben 'k ook zonder vreezen,
Want Hij is oneindig goed:
Is een kind, door pligbetrachting.
Welbehaaglijk in zijn oog,
O dan heeft het niets te duchten,
Schoon het dan ook 'dondren moog'!

D 84140552

Amsterdam.

Digitized by Google

